BULATSA
РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ

Годишен доклад за дейността
Доклад на независимия одитор
Финансов отчет

ДП Ръководство на въздушното движение

31 декември 2017 г.

Grant Thornton

ВЯРНО С ОРИГИНАЛА

РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ BULATSA ЕАД София

Държавно предприятие "Ръководство на въздушното движение"
София 1540, Бул. "Брюксел" №1, Тел.: 02 937 1111, Факс: 02 980 0043
www.bulatsa.com

Годишен доклад за дейността

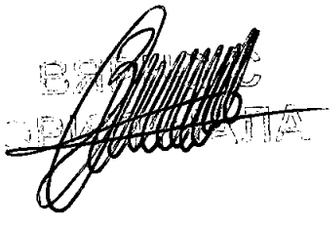

BULATSA

РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ

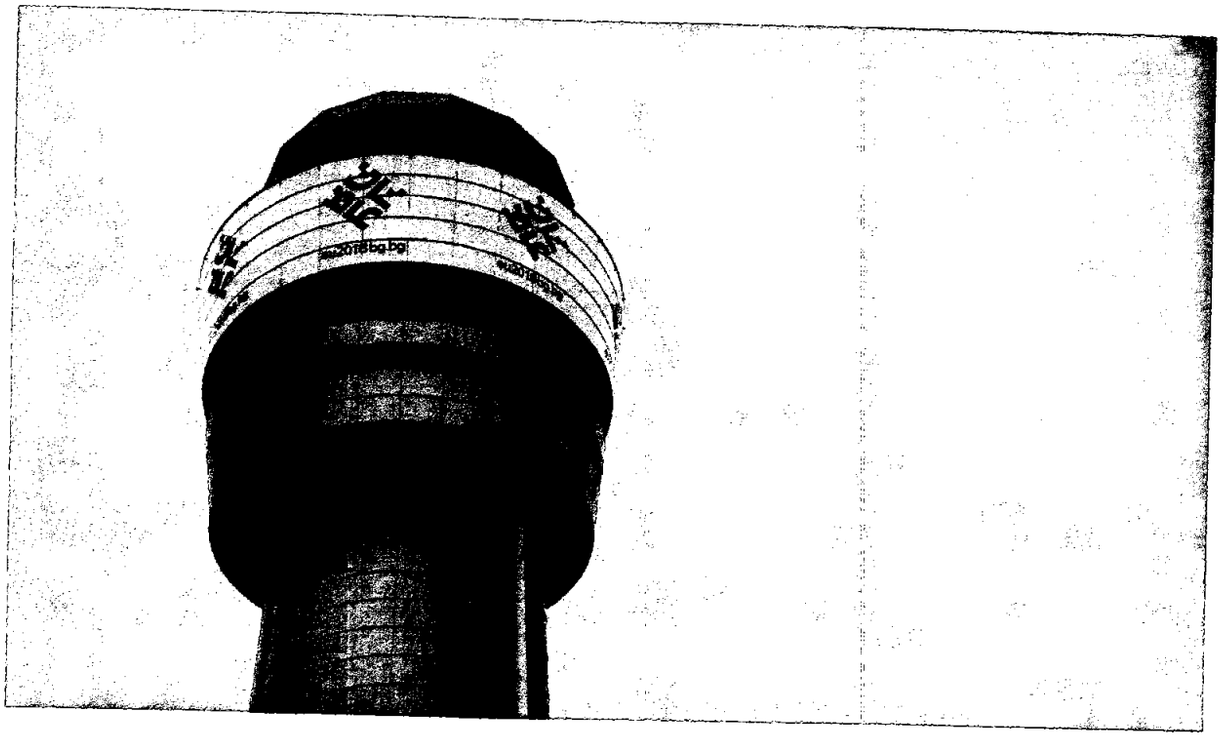

ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА
на АП „РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ“ (BULATSA)
за 2017 г.

ВЯРНО С ОРИГИНАЛА

РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ
BULATSA
АП „РВД“ София

Съдържание

	Страница
Годишен доклад за дейността	-
Доклад на независимия одитор	-
Отчет за финансовото състояние	1
Отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход	3
Отчет за промените в собствения капитал	4
Отчет за паричните потоци	6
Пояснения към финансовия отчет	7

СЪДЪРЖАНИЕ

I. МИСИЯ, ВИЗИЯ И СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ 4

I.1. Мисия 4
I.2. Визия 4
I.3. Стратегически цели на ДП РВД 4

II. ФУНКЦИИ И УПРАВЛЕНИЕ 4

III. ОСНОВНИ СЪБИТИЯ И ПРИОРИТЕТИ 5

III.1. Ключови събития с влияние върху нивата обслужван трафик във ВП на Република България и предприети мерки 5
III.2. План за ефективност на АНО за втори референтен период 7
III.3. Разширение и модернизация на системата SATCAS 7
III.4. Развитие на DANUBE FAB 7
III.5. Централизирани услуги 9
III.6. Програма за развитие на ДП РВД „Хоризонт 2030“ 9
III.7. Подготовка за сертифициране на ДП РВД в съответствие с изискванията на Регламент за изпълнение (ЕС) 2017/373. 9

IV. ОТНОШЕНИЯ С КЛИЕНТИТЕ И КОНСУЛТАЦИИ С ПОЛЗВАТЕЛИТЕ НА УСЛУГИТЕ 9

V. МЕЖДУНАРОДНА ДЕЙНОСТ 10

VI. ОПЕРАТИВНА ДЕЙНОСТ 12

VII. ТЕХНИЧЕСКО ОСИГУРЯВАНЕ НА ОПЕРАТИВНАТА ДЕЙНОСТ 15

VIII. АДМИНИСТРАТИВНО ОБСЛУЖВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА И УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ 19

IX. УПРАВЛЕНИЕ НА БЕЗОПАСНОСТТА И КАЧЕСТВОТО 21

X. ФИНАНСОВО – СЧЕТОВОДНА ДЕЙНОСТ 23

X.1. Структурен анализ на приходите от такси за предоставено АНО 23
X.2. Анализ на основните видове разходи за дейността 26
X.3. Финансов резултат 27
X.4. Финансови показатели 27

XI. РИСКОВЕ СВЪРЗАНИ С ДЕЙНОСТТА НА ПРЕДПРИЯТИЕТО 27

XI.1. Категории финансови активи и пасиви 27
XI.2. Ценови риск 28
XI.3. Валутен риск 28
XI.4. Лихвен риск 28
XI.5. Кредитен риск 29
XI.6. Ликвиден риск 29

XII. РАЗВИТИЕ НА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2018 Г. 29

XIII. ИНФОРМАЦИЯ ЗА СВЪРЗАНИ ЛИЦА 30

XIII.1. Сделки с други свързани лица под общ контрол 30
XIII.2. Сделки с ключов управленски персонал 30
XIII.3. Разчети със свързани лица в края на периода 30
XIII.4. Промени в ключов управленски персонал 31

XIV. СЪБИТИЯ СЛЕД КРАЯ НА ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД 31

XV. ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ 32

	ДЛЪЖНОСТ	ИМЕ	ПОДПИС
СЪГЛАСУВАЛИ	Зам. Генерален директор ОД	Иван Дяксов	X
	Зам. генерален директор ТД	Владимир Гочев	X
	Зам. генерален директор АД	Илия Манолев	X
	Финансов директор и главен счетоводителя	Витан Тодоров	X
	Директор на дирекция „Безопасност и качество“	Пламен Христов	X
ИЗГОТВИЛИ	Директор на дирекция УВД	Ангел Рачев	X
	Директор на дирекция ЕППС	Веселин Стоянов	X
	Директор на дирекция КНОиЕМО	Стойчо Аданов	X
	Директор на дирекция ИС	Владимир Григоров	X
	Директор на дирекция УСиОП	Венцислав Марков	X
	Директор на дирекция ЧРиАО	Денислав Йорданов	X
	Ръководителя сектор АУЦ	Цеко Къкрински	X
	Началник отдел „Безопасност“	Петър Димитров	X
	Началник отдел ИСУ	Марин Петров	X
	Началник отдел ФАП	Цвета Георгиева	X
	Началник отдел ПС	Иван Илиев	X

I. МИСИЯ, ВИЗИЯ И СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

I.1. Мисия

Държавно предприятие „Ръководство на въздушното движение“ (ДП РВД) предоставя висококачествено аеронавигационно обслужване, като поддържа възможно най-високи нива на безопасност, допринася за опазване на околната среда и е значим фактор в системата на въздушния транспорт в Република България и сред международната авиационна общност.

I.2. Визия

Визията на ДП РВД е да бъде сред лидерите по аеронавигационно обслужване (АНО) в Европа. ДП РВД ще се развива като конкурентноспособно, гъвкаво и ориентирано към своите клиенти предприятие, успешно ще се справя с предизвикателствата, поставени от новите реалности в Единното европейско небе (ЕЕН), чрез повишаване на квалификацията на своите служители и реализиране на нови пазарни възможности.

I.3. Стратегически цели на ДП РВД

- Предоставяне на безопасно, качествено и финансово стабилно и ефективно аеронавигационно обслужване и опазване на околната среда;
- Утвърждаване на ролята на предприятието в инициативата ЕЕН;
- Предприятие с квалифицирани и мотивирани служители, които се управляват ефективно и изпълняват качествено своите професионални задължения.

II. ФУНКЦИИ И УПРАВЛЕНИЕ

ДП РВД (BULATSA) е юридическо лице, което притежава свидетелство за извършване на АНО и изпълнява държавни функции по предоставяне на аеронавигационни услуги в обслужваното гражданско въздушно пространство (ВП) на Република България. Основният предмет на дейност на ДП РВД включва:

- управление на въздушното движение (УВД) за постигане на безопасност, ефективност и редовност на полетите в обслужваното гражданско ВП;
- планиране, осигуряване, внедряване, експлоатация и поддържане на съоръжения, системи и оборудване за комуникационно, навигационно, обзорно, енергийно, метеорологично и аеронавигационно осигуряване на обслужваното въздушно движение и съпътстващата инфраструктура;
- комуникационно обслужване, навигационно обслужване и обслужване по обзора;
- метеорологично обслужване;
- аеронавигационно информационно обслужване;
- информационно обслужване на дейностите по търсене и спасяване на въздухоплавателни средства (ВС);
- управление на системата за безопасност на въздушното движение в рамките на предоставената му компетентност;
- изпълнение на задълженията на Република България, произтичащи от международни договори в областта на управлението на въздушното движение, по които Република България е страна;
- събиране на такси за аеронавигационно обслужване.

Структурата на ДП РВД включва Централно управление и Центрове за обслужване на въздушното движение . Центрове за обслужване на въздушното движение са :

- Районен център за обслужване на въздушното движение (РЦ за ОВД) – София;
- Летищни центрове за обслужване на въздушното движение (ЛЦ за ОВД) – Варна, Бургас, Пловдив, и Горна Оряховица.

ВЯРНО С ОРИГИНАЛА
ДП „Ръководство на въздушното движение“ BULATSA София

ДП РВД няма регистрирани клонове в страната и чужбина.

Оперативното управление на ДП РВД през периода се осъществява на база система за управление чрез основни цели и задачи, дефиниране, отчитане и контрол на дейностите, извършвани от отделните териториално и/или функционално обособени звена на предприятието.

В предприятието е въведена система за вътрешен контрол в съответствие с изискванията на Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор (ЗФУКПС). Вътрешната система за управление и контрол включва изграждането, развитието и функционирането на пет елемента: контролна среда, управление на риска, контролни дейности, информация и комуникация, мониторинг. Системата за вътрешен контрол в ДП РВД съдържа елементите, определени в ЗФУКПС и има за цел да осигури разумна увереност, че съществените финансови, оперативни, свързаните с безопасността, правни и други рискове са идентифицирани, оценени и управлявани.

Системата за управлението на риска в предприятието включва идентифициране, оценяване, контролиране и минимизиране на събития или действия, които могат да повлияят върху възможността за постигане на целите на предприятието. Успешното управление на риска гарантира, че предприятието последователно предоставя аеронавигационно обслужване и други услуги на своите клиенти, и изпълнява очакванията на заинтересованите страни в една бързо променяща се несигурна среда, и че поставените цели ще бъдат постигнати.

Ръководството на предприятието приема управлението на риска с необходимата отговорност, като отделя специално внимание на безопасността, предоставянето на АНО, оперативната ефективност, финансовия контрол, изпълнението на проекти, включително международни, съответствието законодателството, вътрешните актове и договори, финансовите и за информационни технологии системи.

Не са настъпили значими промени в принципите на управление на Предприятието.

III. ОСНОВНИ СЪБИТИЯ И ПРИОРИТЕТИ

III.1. Ключови събития с влияние върху нивата обслужван трафик във ВП на Република България и предприети мерки

През 2017 г. върху потоците от прелитащи въздухоплавателни средства продължават да оказват значително влияние редица събития от геополитически характер:

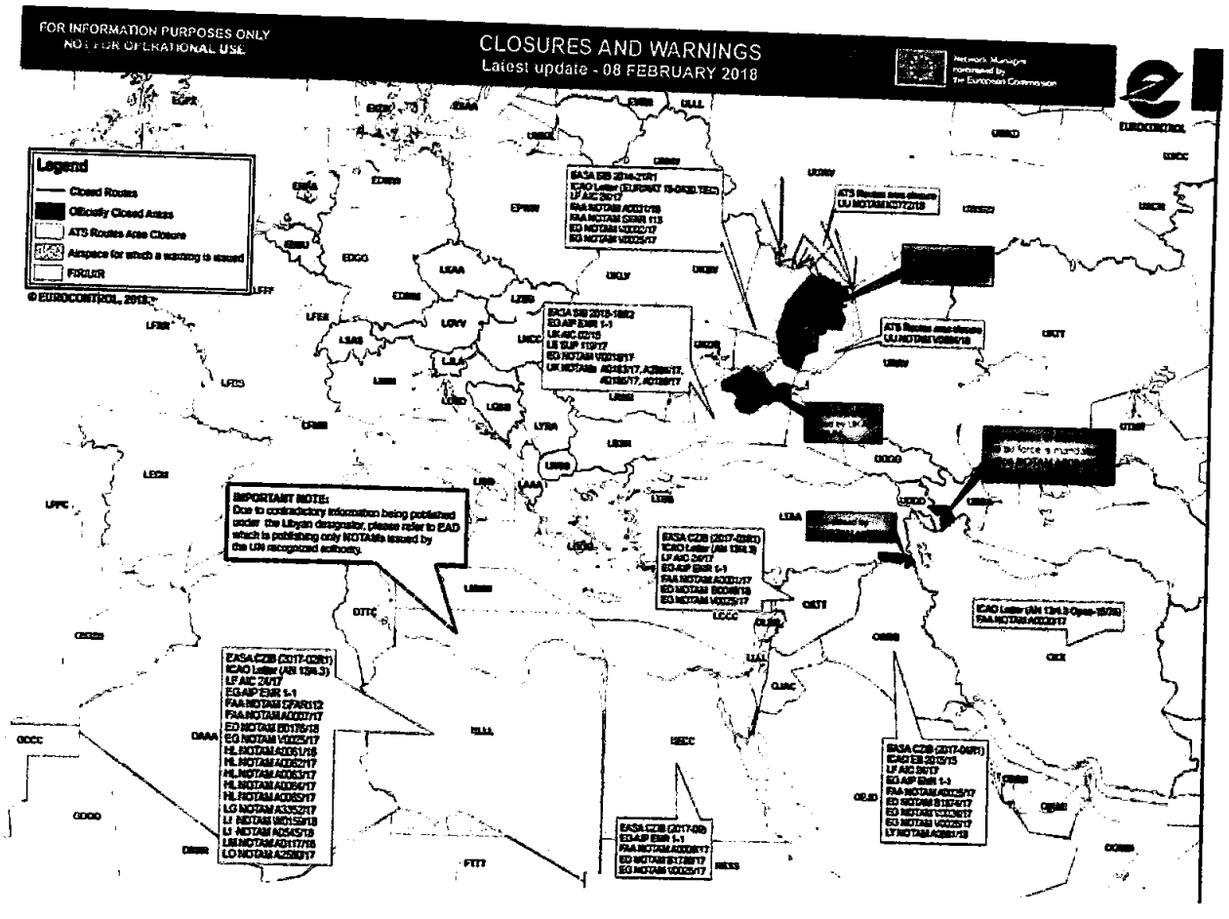

Фигура 1. Значими събития, оказващи влияние върху потоците въздушно движение през 2017 г.

- Ограниченото използване на Район за полетна информация (РПИ) Симферопол от потребителите на ВП в резултат от кризата в Украйна, което доведе и продължава да има за резултат значително увеличение на трафика през ВП на РПИ София на въздухоплавателни средства, които изпълняват полети от/до Близкия изток, Далечния изток, както и на част от трафика от/за Русия до Средиземно море.
- Затварянето за полети на източната част на РПИ Днепропетровск и избягването на целия РПИ Днепропетровск от авиокомпаниите. Това доведе до допълнително пренасочване и увеличение на трафика през нашето ВП на въздухоплавателни средства, които изпълняват полети основно от/до Далечния изток.
- Въведената през м. октомври 2015 г. забрана руски авиокомпании да използват украинското ВП, което доведе до известно намаление в обслужваното ВП на част от полетите, изпълнявани от тези авиокомпании.
- Конфликтите в Сирия и Ирак, които все още не дават възможност за пълно използване на ВП над тези държави от полети на гражданската авиация с някои малки изключения (полети с дестинации в тези държави и използване на част от горното ВП на Ирак от последното тримесечие на 2017 г.).
- Ситуацията над Либия, както и над Синайския полуостров, където ВП е затворено до определена височина (последните две ВП имат трудно прогнозируем ефект по отношение на полетите през обслужваното ВП от BULATSA. Отбелязаното дотук заедно с това че капацитетът на Саудитска Арабия, Египет и Кипър е недостатъчен за поемане на допълнителен трафик от/за Персийския залив, предполага основната част от полетите от/за Близкия изток да летят през България, Турция, Иран.
- Динамичната ситуация в Турция, която води до колебания в потока от туристи от Русия и Европа до морските курорти в тази държава. Допълнително този поток бива повлиян

от забрана руски ВС да ползват ВП на Украйна. На този етап все още не може да се каже със сигурност дали това ще се превърне в трайна тенденция или представлява временно явление.

- Постигнатото споразумение през 2016 г. между България, Турция, Румъния и Управителя на мрежата за подобряване на интерфейса между България и Турция в района на Черно море, с което се увеличи значително капацитета на ВП в региона и позволи да се поеме допълнителното увеличение на трафика през България без да се отчетат закъснения. По този начин се осигурява достатъчно сигурна и безопасна опция за полетите от/за Близкия и Далечния изток, като ролята на България като надежден партньор в областта на управлението на въздушното движение се засилва и ВП на РПИ София е част от най-ефективния коридор за обслужване на тези полети.
- Прекратяване на дипломатическите отношения на пет държави от Близкия изток (Саудитска Арабия, ОАЕ, Бахрейн, Египет и Йемен) с Катар от началото на юни 2017 г. Прекъснати са търговските връзки и е въведено въздушно ембарго за полетите на Qatar Airways през ВП, обслужвани от петте държави. Въведените ограничения спрямо Qatar Airways на този етап водят до принудително изместване на използваните маршрути на тази авиокомпания. Ситуацията е динамична и текущо се анализира. На този етап няма яснота докога тази забрана ще е в сила.

III.2. План за ефективност на АНО за втори референтен период

С решения №№ 1985/31.10.2017 г. и 2376/15.12.2017 г. на Европейската комисия се финализира процеса по ревизиране на Плана за ефективност (ПЕ) на DANUBE FAB за втория референтен период (РП2) в частта, свързана с България. Ефектите от промяна за плана са съществени за ДП РВД и ще осигурят необходимите средства за обезпечаване на дейността на предприятието с необходимите човешки и технически ресурси по предоставяне на АНО до края на настоящия референтен период, във връзка с повишените нива на трафика в следствие на геополитическата обстановка в региона и пускането в експлоатация на новото летище в Истанбул. Очаква се ситуация ситуацията по отношение на ВП на Украйна да се запази, което ще бъде основата за изготвяне на сценарии за трафика през третия референтен период.

III.3. Разширение и модернизация на системата SATCAS

През 2017 г. е изготвена и утвърдена „Стратегия за развитие на средствата и системите за комуникация, навигация и обзор (КНО) и автоматизираната система за управление на въздушното движение (АСУВД) в ДП РВД за периода 2017-2024 година“, която дава насоки за развитие на средствата и системите до края на Референтен период 3, с цел осигуряване на безопасно и качествено АНО.

III.4. Развитие на DANUBE FAB

Приоритетна дейност за BULATSA и през 2017 г. е развитието на DANUBE FAB (функционален блок въздушно пространство), установен във ВП на Република България и Румъния. В периода са финализирани и подписани стратегически документи на DANUBE FAB - Годишен доклад за 2016 г., Годишен план за 2017 г. и Стратегическа програма за 2017-2021 г. Финализирана е обществена поръчка „Предварително проучване за разширение на DANUBE FAB“. Проведени са редовните съвещания на управителните органи на DANUBE FAB - Съвет на ДАНО (ANSP Board) и Управителния съвет (Governing Council) и срещи на Постоянния комитет за стратегии и планиране (SAPSC).

Управителният съвет на DANUBE FAB проведе десето заседание на 1 ноември 2017 г. в София

През 2017 г. продължиха и редовните консултации със социалните партньори като през м. юни е проведен Социалния консултативен форум на DANUBE FAB (SCF12) под домакинството на ДП РВД. Целта на форума е да се представят текущите и приоритетни дейности, както и да се обсъди постигнатият напредък със социалните партньори.

BULATSA взе участие в Световен УВД конгрес, 7-9 март 2017 г., Мадрид, Испания съвместно с ROMATSA като партньор в DANUBE FAB. Бяха проведени редица срещи и организирани ключови дискусии с редица европейски доставчици на АНО (ДАНО) и Европейската комисия (ЕК). DANUBE FAB получи висока оценка за своята работа от Хайнрик Хололей, директор на Генерална дирекция „Мобилност и транспорт“ (DG MOVE) в Европейската комисия.

Генералните директори на BULATSA и ROMATSA домакинстваха дебат на тема „Бъдещето на функционалните блокове въздушно пространство “ на щанда на DANUBE FAB на Световния УВД конгрес в Мадрид

В рамките на Конгреса, ДП РВД и ROMATSA подписаха Меморандум за разбирателство с фирма Aireon LLC. Меморандумът установява рамка, в която страните могат да създадат отношения на сътрудничество за обсъждане на потенциално разгръщане на обзорна услуга, реализирана чрез получаване на информация от сателитно-базиран автоматичен зависим обзор (space-based ADS-B) и приложимите регламенти и процедури в българското и румънското въздушни пространства.

III.5. Централизирани услуги

През 2014 г. Евроконтрол стартира процедура по организиране и предоставяне на 14 централизирани услуги в областта на обслужването на въздушното движение. BULATSA предприе действия за подготовка и организация на участието си в тях съвместно с други ДАНО и индустриални партньори. ДП РВД положи всички необходими усилия в технически и политически план за реализиране на концепцията на Евроконтрол за Централизираните услуги.

На 47-то заседание на Временния съвет на Евроконтрол на 22 юни 2017 г. се взе решение инициативата за предоставяне на Централизирани услуги да бъде прекратена.

III.6. Програма за развитие на ДП РВД „Хоризонт 2030“

През 2017 г. е утвърдена от Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията (МТИТС) „Програма за развитие на ДП РВД „Хоризонт 2030“, която залага стратегически насоки за развитие на предприятието до 2030 г. в изпълнение на Закона за гражданското въздухоплаване (ЗГВ) и в отговор на предложената от Европейската Комисия на Парламента и Съвета през 2015 г. „Стратегия за въздухоплаването в Европа“. Програмата акцентира върху безопасното и качествено обслужване, активната роля на BULATSA в Единното европейско небе и непрекъснатото развитие и усъвършенстване на човешките ресурси като основен фактор за изпълнение на стратегическите цели.

III.7. Подготовка за сертифициране на ДП РВД в съответствие с изискванията на Регламент за изпълнение (ЕС) 2017/373.

През 2017 г. започна работа по постигане на съответствие на ДП РВД с изискванията на Регламент за изпълнение (ЕС) 2017/373 на Комисията от 1 март 2017 година за определяне на общи изисквания за доставчиците на услуги и надзора при управлението на въздушното движение/аеронавигационното обслужване и други мрежови функции за управление на въздушното движение. Беше разработен проект на План за постигане на съответствие, подлежащ на съгласуване с ГД ГВА.

IV. ОТНОШЕНИЯ С КЛИЕНТИТЕ И КОНСУЛТАЦИИ С ПОЛЗВАТЕЛИТЕ НА УСЛУГИТЕ

В съответствие с годишния план за дейностите по управление на отношенията с клиентите и политиката на предприятието за налагане на прозрачност и доверие с клиентите през м. май и м. ноември се проведоха консултативни срещи с представители на летищни оператори, наземни оператори и авиокомпаниите. На срещата присъстваха представители на Районен център за обслужване на въздушното движение (РЦ за ОВД) София, Летищен център за обслужване на въздушното движение (ЛЦ за ОВД) Варна, ЛЦ за ОВД Бургас, ГД ГВА, ЛЦ за ОВД Горна Оряховица, ЛЦ за ОВД Пловдив, „Фрапорт туин стар мениджмънт“, летище Варна и летище Бургас, Авиоотряд 28, авиокомпаниите „Еър Виа“, „Българиан Еър Чартър” и „България Еър“. Дискутирани бяха въпроси, свързани с обслужването на въздушното движение на морските летища и организацията на ВП, провеждането на делети от летищата София, Пловдив и Горна Оряховица през предстоящия зимен сезон, предстоящи промени в организация на ВП на летищната контролирана зона (ЛКЗ) Пловдив

и плановете за развитие на летище Горна Оряховица, въвеждане и използване на Допълнение 7 на Doc. 4444 (PANS ATM) на ICAO.

Консултативните срещи на ДП РВД със заинтересованите страни традиционно способстват за ефективна комуникация и обмен на важна информация с клиенти и партньори.

През 2017 г. са изготвени „Годишен доклад за дейностите по управление на отношенията с клиентите на ДП РВД през 2016 г." и „Годишен план за дейностите по управление на отношенията с клиентите на BULATSA през 2017 г.", които отчитат и планират комуникацията с клиентите на ДП РВД с цел удовлетвореност и обратна връзка за качеството на предоставяните услуги.

V. МЕЖДУНАРОДНА ДЕЙНОСТ

През 2017 г. ДП РВД продължи своята дейност като активен член и партньор в работата на международните организации в сферата на гражданската авиация – ICAO, Евроконтрол, CANSO и съответните структури на ЕК. на ДП РВД взе интензивно участие в сесии на Временния съвет и последващи сесии на Комисията на Евроконтрол, Разширения комитет за пътни такси, в заседанията на Съвета за управление на мрежата за УВД (Network Management Board), в съвещания на управителните органи на организацията за аеронавигационни услуги CANSO (EC3 и годишните събрания на изпълнителните директори на CANSO) и нарочните работни групи, както и във форуми на ЕК и ICAO и регионални инициативи.

Продължава работата по платформата за регионално сътрудничество (GATE ONE) между ДАНО на Австрия, България, Чешката република, Хърватия, Полша, Литва, Унгария, Румъния, Словакия и Словения, Босна и Херцеговина, Сърбия и Черна гора и Македония. GATE ONE обхваща три ФБВП (Baltic FAB, DANUBE FAB и FAB CE) и насърчава ефективността на управлението на европейския въздушен трафик, чрез засилено сътрудничество между участващите доставчици на услуги и координирана комуникация на съвместни позиции по водещи теми в областта на АНО.

На 29 септември 2017 г. се проведе осмата среща на Координационния комитет на GATE ONE в гр. Братислава. На заседанието се потвърди прекратяването на дейностите по проект GO FRA Study в рамките на CEF Call 2016, за което по надлежния ред са уведомени SDM и INEA.

През м. май е проведена среща между ДП РВД и ANSA, ДАНО на Косово, на която бе подписан Меморандум за установяване и развитие на стратегическо сътрудничество между ДП РВД и ANSA, чиято основна цел е насърчаването и подобряването на сътрудничеството и координацията между ДП РВД и ANSA в областта на АНО/УВД, както и хармонизиране прилагането на международните стандарти и изисквания на ИКАО, ЕС, Евроконтрол в тази сфера. Предвижда се задълбочаване на сътрудничеството по отношение на създаването на съвместни проекти за подобряване капацитета по УВД/АНО, обучението на авиационен персонал като ръководители на полети и инженерен състав, разбиране на финансовите аспекти при предоставяне на АНО/УВД, техническите дейности свързани с услугите по комуникации, навигация и обзор, както и по обмена на информация и споделяне на опит, свързан с използваните оборудване и технологии.

ДП РВД и ДАНО на Косово подписаха Меморандум за установяване и развитие на стратегическо сътрудничество

В съответствие с Регламент (ЕС) №716/2014, BULATSA участва в процесите по изпълнение на Програмата за внедряване на SESAR. През 2017 г. ДП РВД кандидатства с четири проектни предложения (едно самостоятелно и три в група с партньори) за съфинансиране с до 50% и 85% на дейности по изпълнението на програмата в рамките на Механизма за свързване на Европа (CEF call 2016):

- Създаване на локален оперативен център за информационна сигурност (Creating a Local Security Operation Center), който ще подобри възможността на BULATSA да се справя с киберзаплахи;
- Изследване на възможностите за въвеждане на въздушно пространство за свободно планиране над страните-членки в GATE ONE (Gate One Free Route Airspace study project);
- Внедряване на Datalink Services (DLS) - етап 2, което цели дефиниране на централизираното разгръщане на многочестотен DLS в Европа (модел D);
- Участие на ДП РВД в процеса по администриране на управлението на информацията за цялата система (SWIM Governance), което цели въвеждането на правила и управление на разгръщането на SWIM.

Работата по проекти в програма SESAR 2020 започна в края на 2016 г., след одобрение на проектите, които се финансират в рамките на Хоризонт 2020 (програма за проучвания и иновации на ЕС). BULATSA си партнира в програмата с ENAV SpA – ДАНО на Италия и Leonardo (бивша SELEX ES) - технологична италианска компания.

Съвместно с Airbus D&S се проведе валидационното упражнение на прототип TESLA (Tactical Encounter Solver Assistant), изпълняван в рамките на Решение PJ.10.02A (Separation Management En-route and TMA) от програма SESAR 2020 в специално оборудваната тестова платформа „BULATSA innovation grid", където са разположени симулационни работни позиции за РП и псевдо-пилоти. Целта беше тестване на прототипа и набиране на масив от специализирана информация за зрелостта на TESLA и развитието му по предварително зададени изисквания и стандарти, определени от SJU. TESLA подпомага ръководителите на

полети при разрешаването на потенциални конфликти в натоварените райони на летищата и оценява и представя различните възможности за предотвратяването им като следи и анализира траекториите на самолетите. Прототипът показва кои решения са безопасни за всяка конкретната ситуация – дали самолетите да набират височина или да снижават и с каква скорост.

BULATSA проведе Ден на посетителите за запознаване с проведеното от 13-17 ноември 2017 г. валидационно упражнение на прототип TESLA

Подписано е споразумение за консорциум (Consortium agreement) по проект за демонстриране на концепциите на SESAR по отношение на роторни ВС „GRADE", с който ДП РВД кандидатства за финансиране по програма SESAR 2020. Проектът ще позволи участие на РП от регистър международни проекти в live trials за валидиране на нови концепции.

VI. ОПЕРАТИВНА ДЕЙНОСТ

През 2017 г. са обслужени общо на брой 792,973 полети, което е с 3.56% повече от 2016 г. Броят на международните полети от и до българските летища е 87,681, което представлява увеличение от 9.1% в сравнение с 2016 г.

Отчитайки важността на гражданско-военната координация при ОВД и осигуряване на безопасността на въздушното движение при съвместното използване на обслужваното ВП на Република България, ДП РВД участва в изготвянето на проект на Наредба №19 „Национална политика за управление на въздушното пространство", чиято цел е удовлетворяване на потребностите на всички видова ползватели на въздушното пространство и хармонизиране на гражданско-военната координация.

Силното нарастване на количеството ВС, обслужвани от гражданските органи за ОВД, мисиите и задачите на военно-въздушните (ВВС) и военно-морските (ВМС) сили, както и въвеждането на нови изисквания за гъвкаво използване на ВП, включително въвеждането на въздушно пространство за свободно планиране (Free Route Airspace) в националното ВП на Република България и във функционалния блок въздушно пространство DANUBE FAB налагат промени в процедурите за взаимодействие и средствата, използвани в този процес. В тази връзка в BULATSA стартира подготовка за въвеждането на средството на Евроконтрол за гражданско-военна координация при УВД, Civil Military ATM Coordination Tool (CIMACT) и изграждането на автономна енергонезависима система за визуализация на радиолокационна

информация – „Last Resort System". Направено е предпроектно проучване, изработена е оперативна концепция за използване на средството, изготвен е проект на за обществена поръчка за придобиване на CIMACT.

ДП РВД активно участва в координирането на дейностите по ОВД на международно ниво, осъществявано главно чрез срещи и съвещания на различни групи и подгрупи като NETOPS, APDSG и Rulemaking Group for Requirements for ATS, на които основно се дискутират предложения за предстоящи промени в ОВД процедурите, залегнали в документите на ICAO.

Управлението на въздушното пространство (УВП) е ключов фактор за предоставянето на качествено и ефективно обслужване на въздушното движение. През 2017 г. BULATSA продължи да подобрява УВП в контролираните райони на летищата и активно да съдейства за развитието му в национален и международен план.

Изготвен е проект за промяна на ВП на зоните за излитане и кацане и районите на летищата (CTR и TMA) и са актуализирани процедури за полети на летищата София, Варна и Бургас.

Изготвено е споразумение за взаимодействие между Авиобаза (АБ) Крумово и ЛЦ за ОВД Пловдив при изпълнение Air Policing от летище Пловдив във връзка с ремонта на пистата за излитане и кацане (ПИК) на АБ Граф Игнатиево, както и национален план за въвеждане на 8.33kHz честотно отстояние във ВП на Република България съгласно изискванията на Регламент за изпълнение (ЕС) № 1079/2012 на Комисията от 16 ноември 2012 година за определяне на изисквания за честотно отстояние между гласовите канали за Единното европейско небе.

Наръчник за ОВД, част първа беше актуализиран във връзка с въвеждането на Регламент за изпълнение (ЕС) 2016/1185 на Комисията от 20 юли 2016 година за изменение на Регламент (ЕС) № 923/2012 с оглед на актуализацията и допълването на общите правила за полетите и разпоредбите за експлоатация относно аеронавигационните услуги и процедури (SERA част В) и за отмяна на Регламент (ЕО) № 730/2006.

През 2017 г. продължи работата по изпълнение на Проекта за въвеждане на въздушно пространство за свободно планиране (ВПСП), който е един от най-значимите от гледна точка на въздухоплаването у нас.

От 30 март 2017 г. успешно е внедрено разширение на концепцията за свободно планиране на полетите във въздушното пространство, (Free route airspace – FRA) в границите на РПИ Будапеща, Букурещ и София.

Проектът SEEN FRA (South-East Night Free Route Airspace) позволява на въздухоплавателните средства да летят свободно между публикувани точки и радионавигационни средства, без да се съобразяват със съществуващата система от въздушни трасета.

Новите правила за планиране на полети значително ще оптимизират маршрутите във въздушно пространство, без ограничения от държавните граници и ще намалят разходите за гориво и вредни емисии от въздухоплаването. Прилагането на концепцията за свободно планиране на полетите ще бъде допълнително разширена към 2019 г. чрез премахване на системата от въздушни трасета през цялото денонощие. Свободното планиране на полети е важен елемент от реализирането на инициативата „Единно Европейско Небе" и достигането на общоевропейските цели за ефективност на въздушното движение.

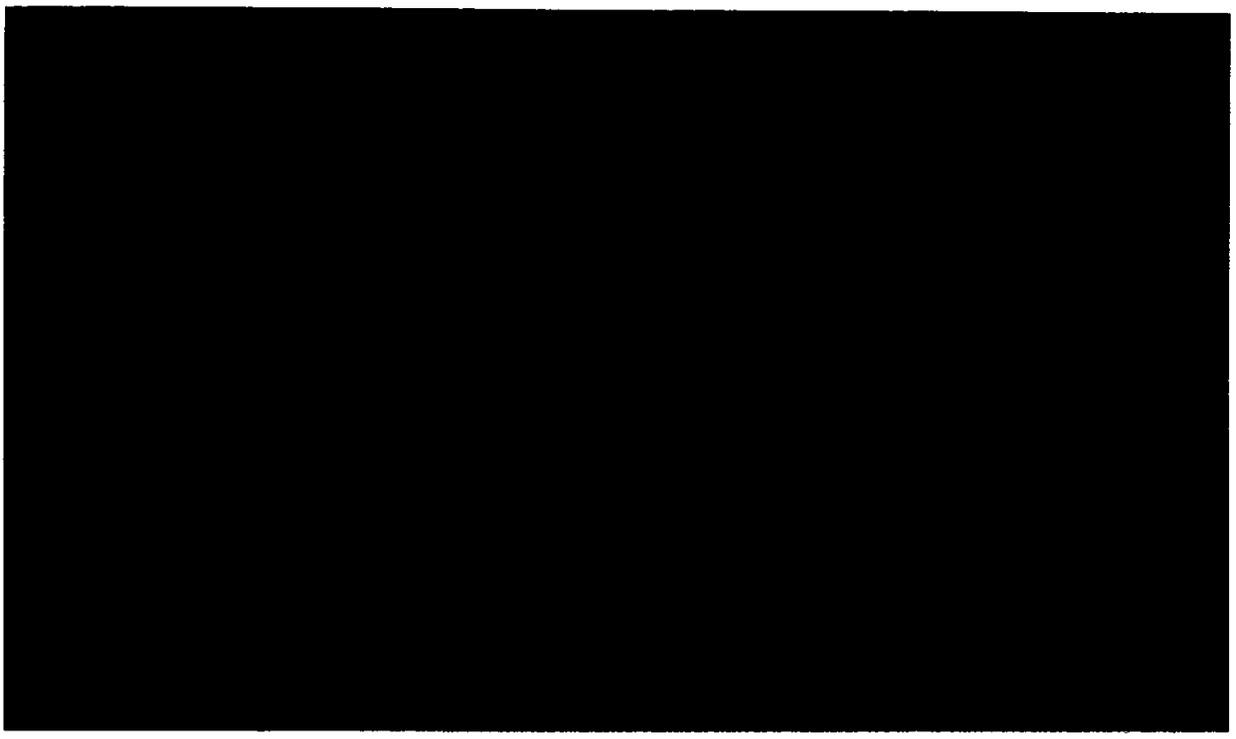

Актуализирана е Инструкция за провеждане на полетите в условия на намалена видимост на летище София във връзка с въвеждането на Система за управление и контрол на наземното движение (A-SMGCS).

BULATSA активно участва в координирането на дейностите по УВП на международно ниво, осъществявано чрез съвещания на различни групи и подгрупи на ICAO (RDGE, ICAO EUR PBN Task Force), ЕВРОКОНТРОЛ (RNDSG, RAD Management Group, RAISG, Capacity Planning Sub-Group) и семинари. Редовно се провеждаха координационни срещи с органи на съседни държави за обсъждане на оперативни и стратегически въпроси по отношение на граничните интерфейси и организацията на ВП в региона.

Изготвени, публикувани и разпространени са 15 публикации към сборник AIP. Продължи активната работа по проект за изграждане на система за аеронавигационна информация – AIM. Актуализиран е Наръчник за Авиационното информационно обслужване (АИО) с издание 3.13 и е обсъден изготвения проект на нова Наредба 15 за АИО.

Правилното планиране и навременно осигуряване на необходимия брой оперативен персонал – ръководители на полети (РП) за органите за ОВД в страната е необходимо условие за осигуряване на дейността на ДП РВД, свързано с предоставяне на регулярно, ефективно и безопасно обслужване на полетите в България.

По повод на значителното нарастване на прелитащия трафик над страната през 2014/2015 г., съчетана с тенденцията за запазване на значителния ръст през следващите няколко години и в съответствие с ревизирания План за ефективност, продължава работата по плана на органа за ОВД София КОНТРОЛ за значително увеличаване на броя РП работещи на обслужваните от него сектори. Това е свързано с непрекъснатото набиране на документи на кандидати за РП и провеждане на подбори. В резултат от последния проведен външен подбор на кандидати за РП, са одобрени 11 кандидати, като 8 от тях ще започнат курс за първоначално обучение в Авиационния учебен център (АУЦ) на BULATSA през м. март 2018 г. През 2017 г. са допуснати до самостоятелна работа 15 нови Ръководител полети (РП)-ученици.

Продължават и мерките по гъвкаво разпределение и преобучаване на РП на различните работни места.

След извършената промяната в организацията, Аеронавигационното метеорологично обслужване се осигурява от един център за прогнози, който изпълнява функциите на Метеорологична служба за следене и от метеорологични станции разположени на съответните международни летища. Метеорологичните станции на летищата София, Варна и Бургас се обслужват от авиодиспечери, а останалите работят в автоматичен режим.

BULATSA като ДАНО изготвя и разпространява метеорологични сведения, прогнози и предупреждения в съответствие с изискванията на Анекс 3 на ICAO. В метеорологичния прогностичен център се изготвят свръхкраткосрочни прогнози предназначени за органите за ОВД, също така е разработен продукт „Прогноза на метеорологични явления влияещи върху капацитета на ВП". Прогнозата се издава в периода Май – Септември.

Персоналът, извършващ обслужването изцяло отговаря на стандартите за компетентност приети от Световната метеорологична организация. С цел гарантирането на това съответствие в ДП РВД има въведена схема за компетентност на Авиационния метеорологичен персонал. Съгласно тази схема, компетентността на персонала бе потвърдена в края на 2017 г.

VII. ТЕХНИЧЕСКО ОСИГУРЯВАНЕ НА ОПЕРАТИВНАТА ДЕЙНОСТ

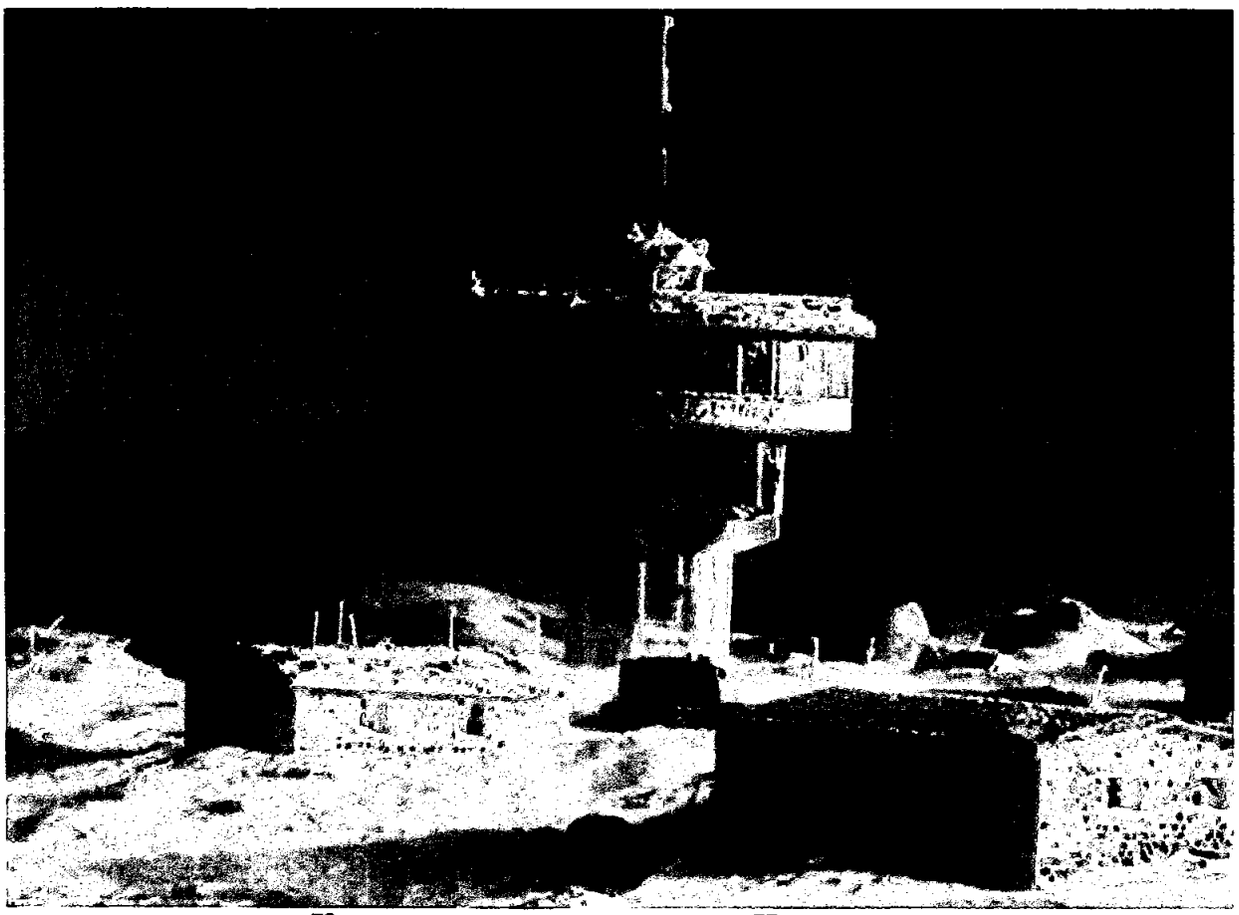

Комуникационният център на Черни връх

През 2017 г. са въведени в експлоатация редица технически средства, които подобряват безопасността и качеството на предоставяното от BULATSA обслужване.

Завършено е успешно изпълнението на проект „Модернизация на радио оборудване за VHF радиовръзка „въздух-земя" и изграждане на UHF радио покритие над територията на страната". Проектът осигурява нужното комуникационно покритие за безопасно използване на оптимални секторни конфигурации и допълнителни сектори, както и подпомага прилагането на концепцията за свободно планиране на полетите във въздушното пространство.

Изпълнен е договора за Разширение на централизираната система за запис и възпроизвеждане на гласова и цифрова информация с възможност за запис на видеоинформация. Проведени са тестове за приемане на място на оборудването, ЗАТ и системата е въведена в експлоатация през месец септември 2017г.

Тази система предоставя възможност за възпроизвеждане на реалната картина на екрана на РП и всички негови действия с клавиатурата и мишката на работното място, както и възможност за синхронизирано възпроизвеждане на картина и гласова информация. Това позволява обективен контрол на действията на РП и запознаване с актуалната обстановка на трафика, с цел изследване на безопасността.

В изпълнение на утвърдена „Стратегия за развитие на IP мрежа за комуникации на оперативни системи в ДП РВД" са доставени и инсталирани нови активни мрежови устройства и е модернизирана оперативната IP комуникационна мрежа.

С цел подобряване на УКВ радио покритието за връзката „въздух-земя" за работно място „Подход-Варна" и „Кула-Варна в УКВ център Аксаковска Панорама в ЛЦ за ОВД Варна е инсталирано УКВ радио оборудване. След провеждане на 72 часови пробни изпитания оборудването е въведено в експлоатация през м. юли 2017 г.

В изпълнение на договора за разширение на радио релейната (РРЛ) мрежа са проведени 72 часови пробни изпитания и са въведени в експлоатация на през м. август 2017 г. нови РРЛ в участъци: ЛЦ за ОВД Варна – приемо-предавателен център (ППЦ) Аксаковска. Панорама; ЛЦ за ОВД Варна – приемен център (ПЦ) Девня; ЛЦ за ОВД Варна – ППЦ Ортото.

Промяна на комуникационната свързаност на AFTN/CIDIN център София със съседни центрове. Провеждане на AMHS тестове и настройки и преминаване от ползваната AFTN линия към използването на нова AMHS линия по TCP/IP с AFTN/AMHS център Белград. Провеждане на тестове и настройки с AFTN/CIDIN център Атина и преминаване от ползваната CIDIN линия към нова AFTN линия по TCP/IP с център Атина.

Радио-навигационното средство DVOR/DME "BLO" е въведено в редовна експлоатация в изпълнение на проект „Модернизация и строително-монтажни работи (СМР) на навигационни системи VOR/DME". Целта на проекта е подмяна на остарялото оборудване със съвременни системи, за осигуряване на безопасно и ефективно навигационно обслужване на полетите и намаляване на разходите за поддръжка.

Изпълнена е първата част от договор за модернизацията на Инструментални системи за кацане ILS Варна и Бургас. Успешно са проведени тестове за приемане на място на оборудването – SAT, вкл. летателна проверка на система ILS/DME 22 "IBG" – Бургас. Предстои получаване на удостоверение за експлоатационна годност от ГД ГВА и въвеждане в редовна експлоатация на модернизираната система.

Приключи успешно изпълнението на договор с фирма Vaisala Финландия за модернизиране на Автоматизираната метеорологична наблюдателна система AWOS - София. Договорът е изпълнен, проведени са тестове за приемане на място на оборудването – SAT. Предстои получаване на удостоверение за експлоатационна годност от ГД ГВА и въвеждане в редовна експлоатация на модернизираната система.

Изпълнен е Договор 188/27.06.2014 г. сключен с фирма THALES с предмет „Модернизация на радиолокационните комплекси (РЛК) на ДП РВД". Модернизираният ТРЛК Върбица е въведен в оперативна експлоатация на 4 август 2017 г. Приемните изпитания на място на новия ЛРЛК София приключиха успешно и документите съгласно изискванията на Регламент 552/2004 и Наредба 141 са изпратени в ГД ГВА за преглед.

Получени са удостоверения за експлоатационна годност за Автоматизирана система A-SMGCS (A3000) Ниво 1, Кооперативна независима многопозиционна система MSS-A SOF и радиолокатор за обзор на летателното поле Scanter 2001i. Трите системи са въведени в редовна експлоатация на 10 юли 2017 г. През декември 2017 г. бе извършена гаранционна подмяна и приемни изпитания на антенната система на Scanter 2001i.

Подписан е договор 403/14.12.2017 г. за доставка на 10 бр. магнетрони за летищните първични радиолокатори, ATCR-33MU.

Преговорите за провеждане на фирмено обучение за ТО на първични радиолокатори STAR2000P/TRAC2000N и вторичен радиолокатор RSM970S приключиха успешно и предстои подписване на договор през януари 2018 г.

Приключи успешно и изпълнението на проект „Доставка и инсталиране на многопозиционна система за независим кооперативен обзор с разширен обхват (WAM - Wide Area Multilateration) за контролираните въздушни пространства на „Полша-Изток" и

„Подход Варна“ и на система за зависим кооперативен обзор (Automated Dependence Surveillance – Broadcast 1090 Extended Squitter – ADS-B 1090 ES) за източната част на ВП, обслужвано от ДП РВД”.

Подписан е договор за реализиране на проект „Разширение на системи WAM и ADS-B за TMA/ACC София“. Извършен е оглед на отдалечените обекти като са избрани подходящите от тях и се изготвя дизайн на системата. ДП РВД провежда срещи със собствениците на тези обекти, където се уточняват подробности за ко-локация на оборудването на системите.

Доставено е хардуерно оборудване за модернизиране на оперативни системи в РЦ/ЛЦ София, Варна и Бургас.

Изготвена е документация за модернизиране на SATCAS SIMULATOR и провеждане на обучение на инженерно-техническия персонал (ИТП). Провеждат се преговори за сключване на договор за реализирането на проекта.

Стартирана е процедура „Консултантски услуги за избор на нова АСУВД“. Приключена е процедурата за изразяване на интерес от потенциални изпълнители на поръчката. Изпратени са писма до участниците с резултатите от оценяването. Продължава следваща фаза - подготовка на процедура за избор на изпълнител на поръчката.

Подписан е договор за реализиране на проект "Модернизиране на Система за разпространение на обзорни данни". Проведени са обучение на ИТП и успешни фабрични изпитания. Предстои изпращане на оборудването до ДП РВД и подготовка за инсталирането му.

Проведена е процедура за възлагане на обществена поръчка с предмет „Разработка и доставка на система за оценка и управление на комплексността на въздушното движение и работното натоварване на ръководителите на полети (Traffic Complexity Assessment Tool – tCAT)”. Успешно е приключен етапа, свързан с оценяване на офертите, подадени от потенциални изпълнители на поръчката. Предстои подписване на договор с фирмата изпълнител и реализиране на системата.

През месец май 2017 г. BULATSA е сертифицирана по международния стандарт за управление на сигурността на информацията ISO/IEC 27001, след успешно преминаване на външен одит. В тази връзка бяха актуализирани и изготвени редица процедури и методики свързани със сигурността на информацията с цел поддържане на високи нива на сигурност и недопускане на пробиви в информационната сигурност на предприятието.

Стартира миграцията на корпоративната електронна поща в ДП РВД към новата платформа Microsoft Exchange Server 2016. С цел осигуряването на максимално ниво на сигурност и предпазване от изтичане на данни е въведена и двуфакторна автентикация.

Успешно е завършена модернизацията и консолидацията на средата за бази данни MS SQL Server, при който системите за управление на бази данни бяха мигрирани от Microsoft SQL Server 2008 към Microsoft SQL Server 2014.

Стартирано е изпълнението на проекта по разширяването и модернизирането на ИТ инфраструктурата, чрез реализирането на интегрирано решение с високопроизводителни системи. Успешно е извършена виртуализация на съществена част от физическите сървъри от ИТ инфраструктурата. Процесът ще доведе до по-пълно оползотворяване на хардуерните ресурси и оптимизиране на използваното пространство в Техническата зала в РЦ за ОВД София, намаляване на разходите за енергийно захранване и климатизация и значително повишаване на производителността на услугите. Предвижда се проектът да се реализира в рамките на 3 години.

Стартирано е изпълнението на проекта „Доставка на оборудване за защита на аеронавигационна информация, предоставена на потребителите“. В обхвата на проекта е включена доставката на 4 броя опорни маршрутизатори, които ще осигурят сигурна и надеждна свързаност с основните интернет доставчици, ще изградят надеждна VPN свързаност между централно управление и ЛЦ за ОВД на ДП РВД и ще осигурят защита от кибер-атаки през Интернет (отказ на услуги—DDoS, нерегламентиран достъп и др.).

Стартирани са дейностите по разработване на софтуер за управление на човешките ресурси в оперативна дейност на РЦ/ЛЦ за ОВД. Чрез изпълнението на проекта ще бъдат

актуализирани и допълнени съществуващите критерии за изготвяне на ежедневен и месечен график на ръководителите на полети (РП), така че да се оптимизира и улесни процеса по създаването му.

Поставено е началото на дейностите по договор за внедряването на система за управление на аеронавигационната информация, с която се цели ДП РВД да премине от предоставяне на аеронавигационни услуги (AIS) към съвременната концепция за управление на аеронавигационната информация (AIM).

Успешно беше завършен първия етап от модернизацията на интегрираната среда под управление на Oracle 12c (ИСУБД), при който системите за управление на бази данни бяха мигрирани от Oracle 12cR1 към последната актуална версия на Oracle - 12cR2.

Започна и реализацията на проект за „Модернизиране на система за проверка на компетентност на оперативен и технически персонал на ДП РВД". Очаква се в края на 2018 година да бъде възможно да се организират и провеждат компютърно базирани тестови сесии за проверка на знанията на персонала по работни места. Модернизирането на системата ще доведе до качествено подобрение на интерфейса на системата и до улеснено дефиниране на нови конспекти от въпроси, които да отразяват процеса на модернизация и промяна на използваните технологии на работа в BULATSA. В допълнение на това, на оперативния и технически персонал ще бъде осигурен достъп до системата, с цел извършване на самостоятелна проверка в симулирана среда, максимално близка до тестовата система за проверка на компетентностите. Модернизацията на системата ще предостави възможност за използването й при селекция на кандидати, участващи във вътрешни и външни конкурси на ДП РВД.

Стартира и изпълнението на проект „Изграждане на платформа за наблюдение, анализ и контрол на логове, мрежови трафик, системни файлове и управление на инциденти", свързан със създаването на Оперативен център по информационна сигурност в ДП РВД. Проектът е финансиран от кохезионния фонд на програма „Транспорт" в рамките на Механизма за свързване на Европа (CEF call 2016). Бяха изготвени и предадени финансовите и технически отчети за изминалата 2017 г.

В края на 2017 г. се реализира проект „Симулиране на кибер-атаки". Това е част от дейностите за поддържане на информираност на служителите на ДП РВД за текущите кибер-заплахи. В периода 01-30.11.2017 г. се проведе симулация на пет „phishing" и две „ransomware" кампании, насочени към 869 е-мейл акаунта/служители от ЦУ и РЦ/ЛЦ за ОВД, като симулацията на атаките се извърши с помощта на специализиран софтуер KnowBe4 (https://www.knowbe4.com/) в реални условия, чрез контролиране на всички етапи и процеси на атаката, без той да причини кибер-инциденти в мрежата и информационните системи на ДП РВД. В рамките на проекта се проведоха и 3 обучения за служителите от техническите служби и неоперативните звена. Направиха се изводи и се анализира статистика за успеваемостта на проведените фишинг кампании и служителите бяха обучени как да разпознават фишинг е-мейли.

В края на последното тримесечие на 2017 г. е стартирана подготовката за привеждане на предприятието в съответствие с Общия регламент за защита на личните данни, чрез стартиран на консултантска услуга за внедряване на мерки за съответствие с Общия регламент за защита на личните данни (ЕС) 2016/679. Целта е да се очертаят организационни и технически мерки във връзка с изискванията на регламента.

Успешно приключи изпълнението на проекта за внедряване на автоматизирана система за съхранение, защита, възстановяване и архивиране на системни бази данни, конфигурации на сървъри и други общи инфраструктурни ресурси. Системата представлява цялостно решение за съхранение и архивиране на ИТ ресурси, като решението беше интегрирано в съществуващата ИТ инфраструктура на ДП РВД. Чрез изпълнението на проекта е осигурена защита на данните и висока надеждност на ИТ средата на предприятието.

В ход са дейностите за обновяване на компютърната база на ДП РВД чрез доставка на стационарни и преносими компютри, монитори и мултифункционални устройства.

Беше автоматизиран електронния регистър на инженерно-техническия персонал на ДП РВД, който съхранява цялата информация за квалификацията, обучението, свидетелствата за правоспособност.

В залите за обучение на ръководители на полети бе инсталиран нов софтуер - Radar Skills Trainer - платформа за симулации и обучение, предоставена от Института за аеронавигационно обслужване на Евроконтрол—IANS. Платформата предоставя възможност на обучаемите да проиграват предварително разработени упражнения и ситуации както самостоятелно, така и с участието на псевдопилоти. В помощ на обучаващите инструктори към платформата е разработен модул, позволяващ автоматичното оценяване на завършените упражнения, което спестява много време и усилия на оценяващите.

С оглед нарастването на трафика, броя и комплексността на техническите средства, които се използват за предоставяне на обслужване по КНО през 2016/2017 г., съчетана с изпълнението на Плана за ефективност за РП2 и Плана за необходимия ресурс и обучение на инженерно-техническия персонал ангажиран с осигуряването и обслужването на средствата за управление на въздушното движение в ДП РВД за периода 2018 – 2023 година са предприети действия за увеличаване на броя на ИТП, работещи в РЦ/ЛЦ за ОВД. В тази връзка е организирано постоянно набиране на документи на кандидати за ИТП и провеждане на подбори.

VIII. АДМИНИСТРАТИВНО ОБСЛУЖВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА И УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

Основните процеси в областта на управление на човешките ресурси през 2017 г. са свързани с повишаване на качеството на кадровия потенциал на предприятието, като основен ресурс за постигане на стратегическите цели и повишаване на ефективността.

През 2017 г. продължи прилагането на политиката за планиране и подбор на персонал. В изпълнение на шестгодишните планове за кадрово осигуряване на основните дейности на BULATSA при подбирането на персонал, в съответствие със завишените изисквания, заложени в нормативните разпоредби, промяната в длъжностните характеристики и изисквания, свързани с лицензирането на оперативния и инженерно-техническия персонал, са заложени както по-високи критерии в изискванията към кандидатите, така и към методите на изпитване и оценяване. Системата за подбор на персонала се усъвършенства и развива чрез провеждане на специализирани и езикови изпити за оценяване, въвеждане на стандартни процедури и повишаване на компетентността на участниците в комисиите за подбор.

В изпълнение на Плана за поддържане и повишаване професионалната квалификация на служителите беше осигурено участие в специализирани курсове по Програмата на Института по аеронавигационно обслужване на Евроконтрол – IANS, Люксембург. Провеждането на обучения в специализирани курсове на IANS, както и обмяната на опит между страните-членки на Евроконтрол , ще позволи на ДП РВД да бъде част от една безопасна и ефикасна европейска система за управление на въздушното движение. В изпълнение на Плана за поддържане и повишаване професионалната квалификация на служителите от BULATSA през 2017 г. са проведени специализирани курсове и обучения за повишаване на професионалната квалификация по основни направления на дейност в страната и чужбина, включително и специализирано езиково обучение по авиационен английски за ръководител полети, провеждано в колежа Мейфлауър, Великобритания. Предостави се възможност за обучение по общ английски език за инженерно-технически персонал, провеждано в България.

В изпълнение на Комуникационния план на ДП РВД за 2017 г. беше осъществявана ефективна комуникация с медиите, обществото и партньорските организации с цел осигуряване на адекватно позициониране и поддържане на положителен публичен образ на предприятието в националната и международната среда. Продължиха активностите по популяризиране на дейността и приноса на BULATSA в работата на международни

инициативи и органи на ЕС в областта на АНО, SESAR JU, SESAR DM чрез публично отразяване на участията на предприятието в нея, както на дейностите по DANUBE FAB и сътрудничеството с други ФБВП. С цел привличане на по-голям брой кандидати за обучение за професията, осигуряващ целевата група за външен подбор на кадри за длъжността „Ръководител на полети", бяха успешно проведени пролетна и есенна кампании за набиране на ръководител полети.

През 2017 г. продължи поддръжката, развитието и усъвършенстването на електронния документооборот в ДП РВД и административното обслужване. Обезпечено е протоколното осигуряване на служебните задгранични командировки на служителите на предприятието. Предоставено е организационно и протоколно осигуряване на домакинства от ДП РВД на международни форуми, заседания на работни групи, срещи, семинари.

И през 2017 г. в предприятието продължи осъществяването на ефективен диалог със социалните партньори.

Във връзка с общата корпоративна идентичност на ДП РВД и концепцията за изграждане на единна визия на предприятието бяха възложени, разгледани и приети интериорни проекти за определени зони и помещения в ЕЦ за УВД, като през 2018 г. предстои да бъдат реализирани.

Извършват се всички необходими дейности свързани с управлението и поддръжката на имотите. Текущо и при възникнала необходимост се ремонтират сградите, съоръженията и ведомствените жилища собственост на предприятието.

В изпълнение на договор №188 за „Модернизация на радиолокационните комплекси на ДП РВД" през първото полугодие на 2017 г. бяха изпълнени необходимите СМР на ТРЛК Върбица. През второто полугодие на 2017 г. приключи изграждането на новия летищен радиолокационен комплекс София (площадка, път за достъп и външно ел. захранване). След приключване на работата по обектите е проведена Държавна приемателна комисия и е получено разрешение за ползване на горните.

През 2017 г. започнаха подготвителни дейности по проект за изграждане на два нови радарни комплекса: на съществуващия обект Емона – Ортото, както и на нов обект около град Шабла.

Обезпечени са логистично проекти с ключово значение – Модернизация на системи ILS/DME CAT I при ЛЦ за ОВД Варна и Бургас и доставка и инсталация на многопозиционна система за независим кооперативен обзор с разширен обхват (WAM – Wide Area Multilateration) за контролираните въздушни пространства на „Подход Бургас" и „Подход Варна" и на система за зависим кооперативен обзор (Automated Dependence Surveillance – Broadcast 1090 Extended Squitter – ADS-B 1090 ES) за източната част на контролираното въздушно пространство, обслужвано от ДП РВД" и др.

Изготвени са нови Вътрешни правила за придобиване, управление и разпореждане на недвижими имоти – държавна собственост и Правилник за управление и разпореждане с жилища и гаражи от фонда на ДП РВД.

Възлагането на поръчки, материално техническото снабдяване и логистичното обезпечаване имат важна роля за осигуряване дейността на предприятието. През 2017 г. в процес на подготовка и реализация са 155 процедури за възлагане на поръчки за доставки, услуги и строителство. В срок са организирани 185 поръчки по реда на директните възлагания.

През 2017 г. са изготвени нови Вътрешни правила за управление на цикъла на поръчките по ЗГВ в ДП РВД и Вътрешни правила за управление на цикъла на обществените поръчки в ДП РВД, като към тях са разработени и въведени в действие електронни образци на задания и заявки.

С цел осигуряване на ефективен контрол по организиране автомобилния парк, правилната му експлоатация и оптимизиране на разходите свързани с автотранспортната дейност са изготвени и въведени „Правила за организация на автотранспортното обслужване в ДП РВД".

За обезпечаване на нормална и безаварийна работа на водачите на МПС е структурирана процедура по ЗОП „Доставка на автомобили за нуждите на ДП РВД".

Основните процеси в системата за управление на сигурността са свързани с поддържане и актуализиране на програма за сигурност на предприятието и вътрешно нормативни документи/политика, планове, инструкции, методики, заповеди и други, съобразени с националното законодателство и със стандартите и изискванията на Европейския съюз, Европейската конференция за гражданска авиация /ECAC/, ICAO и Евроконтрол. През отчетния период е осъществяван ефективен мониторинг и контрол върху дейността на обектите, средствата и съоръженията, охранявани както с физическа, така и с технически средства за охрана.

Изготвено е и въведено със заповед ново актуализирано издание на Инструкция за контрол на достъпа и проверка за сигурност на лица, багажи и пощенски пратки в ДП РВД. Своевременно е извършена актуализация на заповеди за състава на Нещатния кризисен щаб /НКЩ/ и Постоянна обектна комисия /ПОК/.

И през 2017 г. продължи активното участие на служители от отдел СЗ в срещите на работната група към Съвета за сигурност в гражданското въздухоплаване, както и в провежданите от ГД ГВА годишни семинари на инструкторите по авиационна сигурност и инспектори по вътрешен контрол на качеството в сигурността.

През второто полугодие на 2017 г. започна да функционира Контролен дежурен център за получаване, обработка, обобщаване и анализиране на актуална информация за възникнали бедствия, актове на незаконна намеса и действия застрашаващи сигурността на BULATSA, и за осъществяване на своевременно и ефективно сигнализиране и взаимодействие с компетентните служби.

Усложнената обстановка след осъществените терористични атаки във Франция, Белгия и Турция, както и продължаващият миграционен натиск, доведоха до повишаване степента на готовност за реагиране при терористична заплаха. Беше актуализирана „Програма за сигурност на ДП РВД“ и бяха предприети своевременни мерки за повишаване сигурността и контрол за спазването на пропускателния режим и реда за пребиваване в стратегическите зони и зоните за сигурност от посетители и от персонала на предприятието.

Работата по защита на класифицираната информация (КИ) през периода е организирана в съответствие със Закон за защита на класифицираната информация (ЗЗКИ) и подзаконовите нормативни актове. Актуализирани са заповедта за определяне зони за сигурност, в които се създава, обработва, съхранява и предоставя класифицирана информация в предприятието и Списък на длъжностите и заемащите ги лица в ДП РВД, за които се изисква достъп до класифицирана информация, представляваща държавна тайна, съгласно чл. 37 от ЗЗКИ. През отчетния период беше извършена планова проверка от ДАНС по защита на класифицираната информация в предприятието. Няма констатирани случаи на нерегламентиран достъп и заплахи за сигурността на класифицираната информация.

През периода работата по противопожарното осигуряване е изпълнявана в съответствие с изискванията на Закона за министерството на вътрешните работи (ЗМВР) и подзаконовите нормативни актове. Продължи изготвянето на необходимите документи по пожарна безопасност.

IX. УПРАВЛЕНИЕ НА БЕЗОПАСНОСТТА И КАЧЕСТВОТО

Безопасността при предоставянето на УВД/АНО е основният приоритет за цялостната дейност на ДП РВД. Тя концентрира в себе си продукта на дейностите по оперативните, техническите и финансовите аспекти и е в тясно взаимодействие с изискванията по качеството.

През 2017 г. са извършени периодични анализи за влиянието на авиационните събития върху безопасността на системата за обслужване на въздушното движение. Изготвени „Мониторингов доклад за състоянието на безопасността при УВД/АНО през първото полугодие на 2017 г.”, „Мониторингов доклад за състоянието на безопасността при УВД/АНО в ДП РВД през 2016 г.”, обобщен „Мониторингов доклад за състоянието на

безопасността при УВД/АНО в ДП РВД за периода 2008-2016 г" и се подготвя „Мониторингов доклад за състоянието на безопасността при УВД/АНО през 2017 г."

След първоначалните дейности по въвеждане на програмата CISM в РЦ/ЛЦ за ОВД през 2014 година и изготвянето на необходимите документи за нейното прилагане, те са разгледани пред подкрепящите колеги РП. От своя страна подкрепящите колеги РП подписаха „Декларация за съгласие за работа" и избраха членове на етичната комисия. През 2017 г. в предприятието като последващ етап се проведе обучение за напреднали на всички подкрепящите колеги РП от РЦ/ЛЦ за ОВД. Започнаха дейностите по въвеждането на система за управление и минимизиране на рисковете от умора на РП при предоставяне на ОВД – FRMS. Проведе се обучение на тема „Умора на РП" и се оценяват резултатите от попълнена анкета за състоянието на умора на РП от всички РЦ/ЛЦ за ОВД.

През 2017 г. продължават дейностите за поддържане на високото ниво и подобряване на показателите на зрелостта на СУБ, в това число изнасянето на лекции в АУЦ пред РП и РП-ученик по „Система за управление на безопасността" и „Култура на безопасност", както и подпомагането на РЦ/ЛЦ за ОВД при предоставянето на информация относно проведени разследвания на авиационни и специфични за УВД събития. Изготвят се регулярно оценки и досиета на всички проекти за модернизация на системите за АНО, включително модернизацията на АСУВД SATCAS, както и на новите организации на ВП в DANUBE FAB съвместно с Евроконтрол. На годишна база се актуализират оценките по безопасност на всички оперативни системи от РЦ/ЛЦ за ОВД, участващи в предоставянето на УВД/АНО.

През 2017 г. са регистрирани 494 (четиристотин деветдесет и четири) авиационни събития, свързани с оперативната дейност, като всички са проверени и разследвани. В резултат от тях са установени 2 (две) събития инцидент с клас на сериозност "E" с принос на органите за ОВД. Останалите 492 (четиристотин деветдесет и две) събития са с клас на сериозност "E", без принос на органите за ОВД - без последствия за безопасността и клас "D" - неопределени събития без принос на органите за ОВД. За 2017 г. ДП РВД е постигнало определените от ГД ГВА нива по безопасност. По отношение на ежегодното оценяване на ефективността и зрелостта на СУБ на ДП РВД след последното проведено през 2017 г. съвместно от Евроконтрол и CANSO проучване, зрелостта на СУБ в предприятието е оценена на 73.24% за 2016 г., което поставя ДП РВД в топ 10 сред участващите 47 ДАНО в Европейския регион.

Интегрираната система за управление (ИСУ) е сертифицирана за съответствие с международния стандарт ISO 9001:2015 като включва и стандартите ISO 14001:2015, ISO/IEC 27001:2013 и BS OHSAS 18001:2007. Сертификатите са под акредитацията на Службата по акредитация на Обединеното кралство (UKAS) и CAI.

През годината е изпълнена годишната програма за вътрешни одити по СУБ и ИСУ. Подготвен е и е успешно проведен външен ресертификационен одит на ИСУ за потвърждаване на съответствие с ISO 9001:2015, ISO 14001:2015 и OHSAS 18001:2007, както и първоначален сертификационен одит за съответствие с ISO / IEC 27001: 2013.

Извършена е актуализация на процесната карта и моделите на процесите в предприятието, като е разработена и балансирана система от показатели за тяхната ефективност (БСПЕ). Системата от показатели е обвързана със стратегическите цели на предприятието и ключовите показатели за ефективност от Плана за ефективност съгласно Регламент (ЕС) № 390/2013. Започна внедряване на софтуер за управление и поддържане на процесните модели и БСПЕ, и за наблюдението им в портала на QPR Suite. Така се осигурява непрекъсната информация на ръководството за статуса на изпълнение на планираните дейности и цели, и своевременно откриване на рискове, проблеми и възможности.

ДП РВД демонстрира корпоративен ангажимент към околната среда, като поддържа сертифицирана система за управление на околната среда съгласно ISO 14001. Чрез нея се идентифицират и контролират значимите аспекти по отношение на околната среда, и е въведен систематичен подход за поставяне на екологични задачи и цели, и тяхното постигане. През тази година се извърши поредната четвърта инвентаризация на емисиите въглероден диоксид от дейностите на предприятието през предходната година, докладва от

инвентаризацията бе верифициран от „Бюро Веритас" в съответствие с изискванията на БДС EN ISO 14064-1:2012 и Ръководството на CANSO (въглероден отпечатък, ниво 1 и 2).

BULATSA участва в редовната среща на форума „Съвместно управление на въздействието върху околната среда от авиационните дейности в района на летищата София/Варна/Бургас/Пловдив/Горна Оряховица" (СУВОС), тази година с домакинството на „Фрапорт Туиин Стар Еърпорт Мениджмънт" АД. Участваха и представители на летищни оператори, авиокомпании и Община Бургас. От страна на ДП РВД е изнесена презентация за необходимостта от актуализиране на националната нормативна база във връзка с Регламент (ЕС) 598/2014 за определяне на правила и процедури за въвеждането на свързани с шума експлоатационни ограничения на летищата в Съюза в рамките на балансирания подход и за отмяна на Директива 2002/30/ЕО. Направен е преглед на резултатите от годишните акустични анализи на летища София, Варна, Бургас и на тяхната корелация с оплакванията от авиационния шум, както и на мерките за намаляване на авиационния шум, предприемани от летищните оператори, авиокомпаниите и BULATSA.

На среща на работната група по околна среда към CANSO в гр. Хелзинки, Финландия, е представен опита от прилагането на СУВОС в България. По време на това заседание бяха дискутирани въпроси като прилагането на противошумни процедури при отлитане (NADP), както и доколко въвеждането и използването в практиката на PBN процедури за отлитане и долитане могат да се използват за решаване на проблеми с шума в района на летищата.

В сектор ОАПТС (Облитане на аеронавигационни процедури и технически средства) са извършени 121 периодични летателни проверки на съоръжения за въздушна навигация и кацане, съгласно утвърдения от ГД ГВА годишен план. Допълнително са извършени специални летателни проверки за въвеждане в експлоатация на ТРЛК – Върбица, ЛРЛК – София, ILS-IBG – Бургас, WAM-East и аеронавигационни процедури (RNAV) на летище Повдив. По договори с външни възложители са облетяни светотехническите системи на всички летища в страната.

X. ФИНАНСОВО – СЧЕТОВОДНА ДЕЙНОСТ

През 2017 г. финансово-счетоводната дейност бе насочена към осигуряване на потенциал за растеж и развитие на предприятието при спазване на изискванията на националното и европейското законодателство. Разходната политика е насочена към гарантиране на финансовата стабилност на ДП РВД.

През РП2 и в частност за 2017 г., предприятието се придържа към политика за определяне на оптимално ниво на таксовата единица „прелитане" с оглед осигуряване на необходимия ресурс за финансиране на дейността и предоставяне на качествено АНО във въздушното пространство, обслужвано от ДП РВД.

Събираемостта на таксите за аеронавигационно обслужване се запазва на високи нива - около 99%.

Като основни предпоставки за подходящо отчитане и контрол на дейността на предприятието са осъществявани следните съпътстващи дейности:

- Софтуерното осигуряване на счетоводната дейност и дейността по обработка на възнагражденията е своевременно актуализирано при промени в националното законодателство;
- Изготвяни са необходимите отчети към МТИТС, регулаторните органи, Европейската комисия и други международни организации съобразно приложимото законодателство.

X.1. Структурен анализ на приходите от такси за предоставено АНО

- Общ размер и структура на приходите

Основната дейност на предприятието е насочена към осигуряване на АНО на ВС, прелитащи през въздушното пространство (такси „прелитане") и на въздухоплавателните средства в зоните и районите на летищата (такси „подход"). Приходите от такси „прелитане" зависят от комбинирания ефект на динамиката на таксовата единица „прелитане" и флуктуациите в обема обслужен трафик.

През 2017 г. броят на обслужените ВС в зоните и районите на летищата, както и приходите от такси за АНО в зоните и районите на летищата нарастват. Стремежът е да бъде постигнат баланс от началото на референтния период между разходи и приходи, свързани с този вид обслужване, като се използват всички други приходи за покриване на разходите.

Структурата на приходите за 2017 г. по видове обслужване се запазва аналогична на 2016 г. Приходите от такси в зоните и районите на летищата отчитат значително нарастване във връзка с нарастването на трафика от/до българските летища.

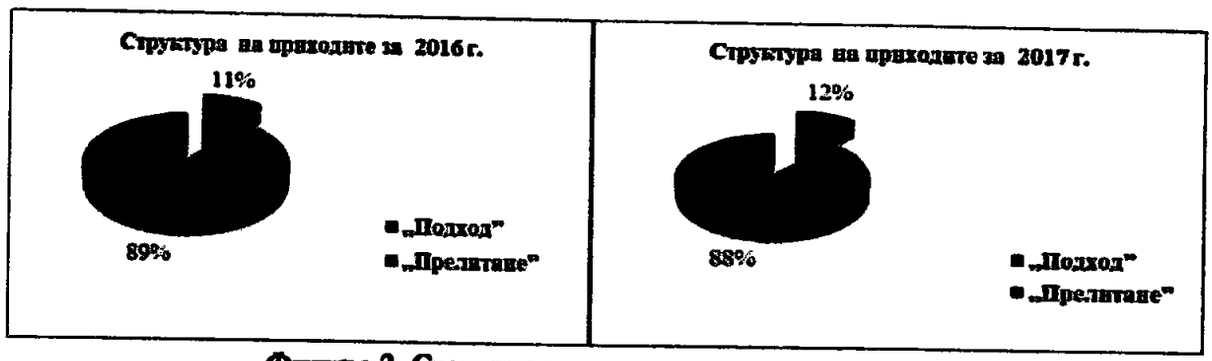

Фигура 2. Структура на приходите на предприятието

- Структурен анализ на приходите от такси „прелитане", генерирани от прелитащи ВС

Таксите „прелитане" имат следната структура:

- Прелитащите ВС генерират 96.13% от тези приходи;
- Международните излитащи и кацащи полети генерират 3.60% от приходите от тези такси;
- Вътрешните полети добавят 0.27% от приходите в тази група.

В резултат на промените в РПИ Симферопол и РПИ Днепропетровск и пренасочване на трафика от м. април и м. юли 2014 г. (вж. раздел III), прелитащият трафик се установи на ново по-високо ниво и продължава да нараства устойчиво. Значителният ефект от прерутирането на трафика е свързан с потоците от/до Близкия и Далечен изток. При съществуващата в момента организация на използване на въздушното пространство, посочените потоци ще се запазят непроменени. Намаление в техния обем ще настъпи при развитие на ситуацията в РПИ Симферопол и Днепропетровск..

ВС, прелитащи през въздушното пространство, респективно приходите от тяхното обслужване, се разделят на 6 основни двупосочни потока. На фигурата по-долу е представена структурата на приходите от такси „прелитане" по потоци.

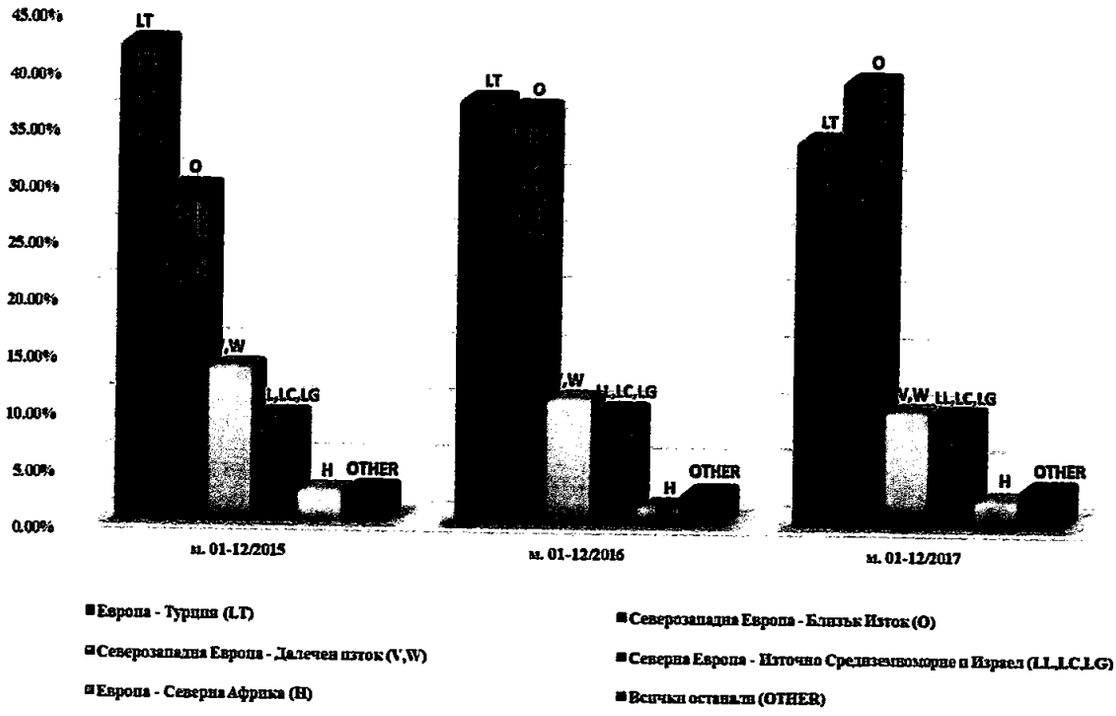

Фигура 3. Относителен дял на потоците от прелитащ трафик в приходите от такси прелитане

Над 80% от приходите от такси прелитане, генерирани от прелитащия трафик, са свързани с потоците от Европа за Турция, Близкия и Далечен Изток и обратно. Разгледани като бройки въздухоплавателни средства потокът от/за Турция би имал най-висок дял спрямо останалите потоци.

- Структурен анализ на приходите от такси за АНО в зоната на летищата, генерирани от трафика на международните летища, където ДП РВД предоставя АНО;

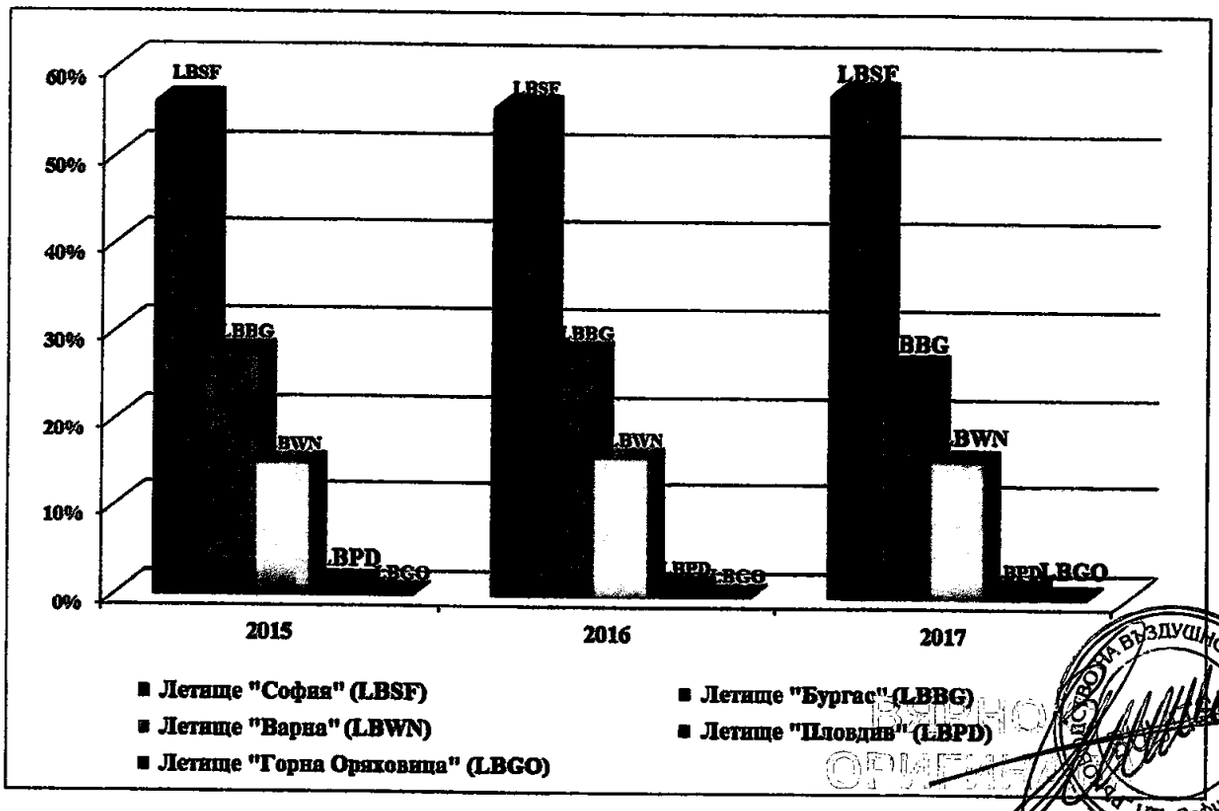

ВЕРНО С ОРИГИНАЛА
Дирекция "Контрол на въздушното движение" ДП София

Фигура 4. Структура на приходите в зоните и районите на летищата

Най-голям относителен дял в приходите от такси за АНО в зоните и районите на летищата за разглежданите години има летище „София" (над 50%), следвано от летище „Бургас" и летище „Варна".Летище „Бургас" и летище „Варна" са с ясно изразена сезонна натовареност през летния период на съответните години.

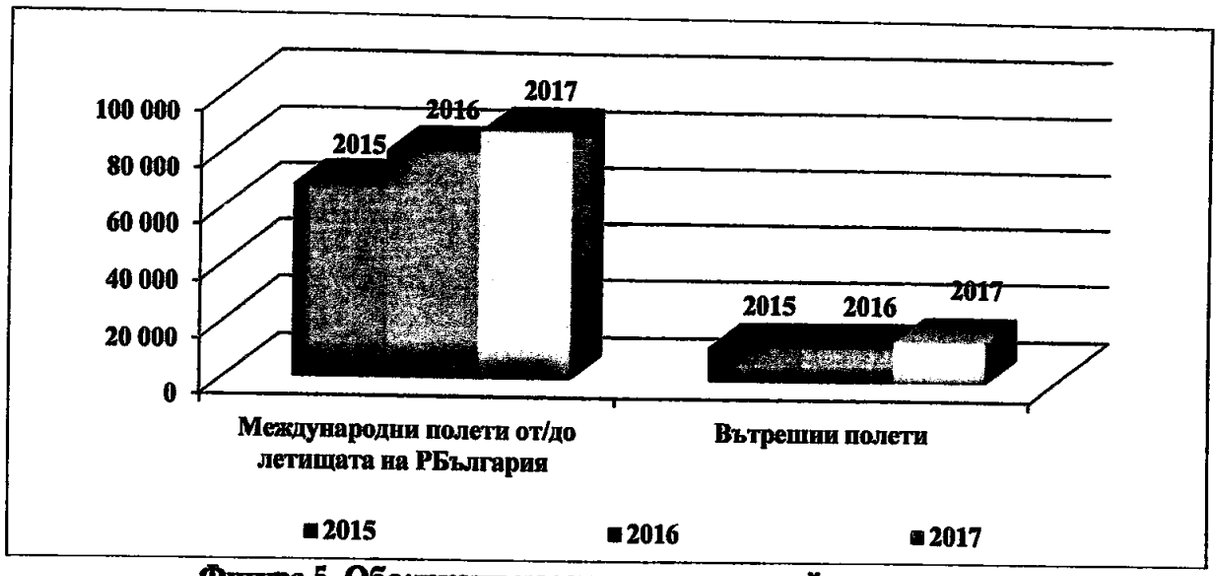

Фигура 5. Обслужени полети в зоните и районите на летищата

През 2017 г. се наблюдава ясно изразено общо увеличение с 10.58% на обслужените полети в зоните и районите на летищата спрямо предходната година. Полетите от/до летище София са целогодишни в основната си част, докато за останалите международни летища е налице силно изразена сезонна зависимост във връзка с предоставяните туристически услуги.

X.2. Анализ на основните видове разходи за дейността

Разходите за дейността за 2017 г. на BULATSA по отчета за доходите възлизат на 166,935 хил. лв. Част от перото „Други разходи" е реинтеграция на провизия за конструктивни задължения към авиопревозвачите съгласно приложимата схема за споделяне на риска в размер на 29,420 хил. лв. Доколкото ситуацията в РПИ Симферопол и РПИ Днепропетровск се запазва, може да се очаква на обслужвания трафик да бъде в съответствие с прогнозата, заложена в ПЕ на DANUBE FAB за РП2. В допълнение на нарасналия трафик, е налице цялостна промяна на допусканията, заложени в ПЕ. На 31.03.2017 г. ЕК обяви, че решението за ревизиране на плана е взето с консенсус от Комитета за единно европейско небе. Налице е цялостна промяна на допусканията, заложени в ПЕ, която не е можело да бъде предвидена към датата на съставяне на ПЕ. Впоследствие, това решение на ЕК бе официално публикувано под № 1985/31.10.2017 г. С решение № 2376/15.12.2017 г. е постановено, че преразгледаните цели на България за 2017 г., 2018 г. и 2019 г. са съгласувани с валидните за целия Съюз цели за ключовата за ефективността област „ефективност на разходите", отнасящи се за втория референтен период.

Отделните видове разходи имат следните относителни дялове в общата стойност (като се изключи влиянието на реинтеграцията на провизия за конструктивни задължения):

- Разходи за персонал – 71.95%;
- Разходи за външни услуги – 11.27%;
- Разходи за амортизация – 10.09%;
- Разходи за материали – 1.87%;
- Други разходи (съдържащи разходи за провизии за конструктивни задължения, разходи за командировки, данъци и др.) – 4.82%.

ВЯРНО С ОРИГИНАЛА
РЪКОВОДСТВО ЗА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ BULATSA ДП София

Общите разходи за дейността на ДП РВД са по-ниски в сравнение с тези за миналата година в размер на 14,459 хил. лв. За разглеждания период разходите по икономически елементи са по-ниски от заложената разходна рамка на финансовия план с 13,492 хил. лв. или със 7.48% по-малко.

Характерно за дейността на предприятието е ясно изразеното сезонно колебание на обслужвания трафик, като броят на въздухоплавателните средства през летните месеци се увеличава почти двойно. По отношение на разпределянето на трафика през годината, около 45% от ВС се обслужват през първото полугодие, а 55% през второто. Във връзка с колебанието на трафика, разпределението на приходите през годината е неравномерно. През първото полугодие отчитаме по-ниски приходи, докато разходите са сравнително равномерно разпределени през цялата финансова година. Това води до неравномерно разпределяне на финансовия резултат през годината, като обичайно в края на първото полугодие дружеството успява да покрие натрупаните през първите месеци загуби и да реализира счетоводна печалба.

X.3. Финансов резултат

За 2017 г. финансовият резултат на ДП РВД е счетоводна печалба след облагане в размер на 27,745 хил. лв. За 2017 г. предприятието отчита както намаление в общите приходи, така и понижение на общите разходи (основно поради ефекти от изменения на провизиите за конструктивни задължения), като нетната разлика води до финансов резултат по-висок от този за предходната година.

X.4. Финансови показатели

Анализът на наблюдаваните финансови параметри показват, че предприятието е в добро финансово състояние:

- Нетни приходи от продажби (НПП) – 197 530 хил.лв. (31.12.2016 г.: 202 506 хил.лв.), от тях 196 533 хил.лв., (31.12.2016 г.: 199 177 хил.лв.) са от такси за аеронавигационно обслужване;
- Нетни приходи от продажби на един зает – 177.63 хил. лв. (31.12.2016 г.: 189.97 хил.лв.);
- Печалба от оперативна дейност спрямо приходи – 15.49% (31.122016 г.: 10.43%);
- Коефициент на обща ликвидност – 2.66 (2016 г.: 3.02);
- Коефициент на финансова автономност – 3.76 (2016 г.: 2.72).
- Брой на обслужени единици (БОЕ) на един зает – 3,159 (31.12.2016 г.: 3,201).

При показателите в точките по-горе се наблюдава слабо понижение на броя на обслужените единици на един зает. Това е свързано основно с нарастването на числеността е в резултат от назначаване на временно нает персонал за обезпечаване на дейностите, свързани с охрана на обектите на ДП РВД, съобразено с провеждането на обществената поръчка с този предмет.. Коефициентите от обща ликвидност и на финансова автономност за двата периода са значително по-добри от общоприетите референтни стойности. Предприятието е в добро финансово състояние, което му позволява да изпълнява възложените му от държавата функции и задачи.

XI. РИСКОВЕ СВЪРЗАНИ С ДЕЙНОСТТА НА ПРЕДПРИЯТИЕТО

XI.1. Категории финансови активи и пасиви

Балансовите стойности на финансовите активи и пасиви на Предприятието могат да бъдат представени в следните категории:

ВЯРНО С ОРИГИНАЛА

Финансови активи	31 декември 2017 '000 лв.	31 декември 2016 '000 лв.
Кредити и вземания:		
Търговски и други вземания	43,679	36,919
Пари и парични еквиваленти	149,437	153,451
	193,116	**190,370**

Финансови пасиви	31 декември 2017 '000 лв.	31 декември 2016 '000 лв.
Финансови пасиви, отчитани по амортизирана стойност		
Търговски и други задължения	8,607	12,800
	8,607	**12,800**

Предприятието се финансира с генерирани в обичайната си дейност ресурси, като при възможност се ползват и средства по европейски програми за финансиране на иновации и нови технологии. ДП РВД не ползва заеми за финансиране на дейността си. Наличните финансови ресурси и устойчиво високата събираемост на търговските вземания позволяват на предприятието да обслужва регулярно задълженията си.

XI.2. Ценови риск

Таксите за аеронавигационно обслужване на въздушното движение се събират по реда и в размери, определени съгласно разпоредбите на Многостранното споразумение за пътните такси от 12.02.1981 г., Международната Конвенция на Евроконтрол за сътрудничество по безопасност на въздухоплаването от 13.12.1960 г. с последващите изменения и допълнения и консолидирана с Протокола от 27.06.1997 г. и свързаните с тях документи на Евроконтрол и Наредбата за таксите за използване на летищата за обществено ползване и за аеронавигационно обслужване в Република България. Цената на услугата (таксовата единица) е разходноориентирана. Таксовите единици за АНО се формират на базата прогноза на разходите и прогноза за равнището на обслужените единици.

От 2012 г., в изпълнение на Регламент 691/2010 и Регламент 1191/2010 на Европейската комисия (заменени с Регламенти (ЕС) 390/2013 и 391/2013), е въведен методът на установени разходи (determined cost) по отношение таксите за АНО при прелитане. За целите на планирането и отчитането са определени референтни периоди. За всеки РП се изготвя план за ефективност, в който са дефинирани установените разходи за всяка година от този РП. Първият РП е тригодишен (2012 - 2014 г.), а следващите са петгодишни.

XI.3. Валутен риск

Предприятието е изложено на валутен риск от покупки, продажби и получени заемни средства (в случай че такива се ползват през следващите години), деноминирани в чуждестранна валута. Българският лев е фиксиран към еврото в съотношение 1:1.95583. Валутният риск за предприятието е породен основно от евентуални транзакции в щатски долари. Ръководството контролира валутния риск чрез фиксиране на покупните, продажните цени в левове или евро.

XI.4. Лихвен риск

Предприятието не е изложено на лихвен риск, тъй като няма заеми, не ползва привлечен капитал, за да финансира дейността си.

XI.5. Кредитен риск

Кредитният риск представлява рискът даден контрагент да не заплати задължението си. Предприятието е изложено на този риск във връзка с възникване на вземания от клиенти и депозиране на средства. Излагането на предприятието на кредитен риск е ограничено до размера на балансовата стойност на финансовите активи.

Предприятието редовно следи за неизпълнението на задълженията на своите клиенти и други контрагенти и използва тази информация за контрол на кредитния риск. Предприемат се действия за намаляване на кредитният риск, посредством установени правила и процедури за събиране на дължимите и неплатени такси за аеронавигационно обслужване. Степента на събираемост на вземанията от предоставяне на АНО достига 99%.

Предприятието не е предоставяло финансовите си активи като обезпечение по други сделки.

XI.6. Ликвиден риск

При оценяването и управлението на ликвидния риск Предприятието отчита очакваните парични потоци от финансови инструменти, по-специално наличните парични средства и търговски вземания. Наличните парични ресурси и търговски вземания са в размер, обезпечаващ изходящия паричен поток.

Със Закона за гражданското въздухоплаване е регламентирано, че срещу имуществото на предприятието не може да се насочва принудително изпълнение, нито да се открива производство по несъстоятелност.

За гарантиране на платежоспособността на ДП РВД се установява паричен резерв в размер 11 млн. евро, който е регламентиран с Наредба № 140 на Министерството на транспорта и съобщенията и Министерство на финансите от 04.12.2001 г. за установяване режима, реда и условията за поддържане и разходване на паричния резерв на предприятието.

XII. РАЗВИТИЕ НА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2018 Г.

През 2018 г. предприятието ще продължи да прилага балансирана стопанска политика, която да осигури постигане на стратегическите цели. ДП РВД ще затвърждава позицията си на проактивен партньор на ползвателите на ВП на Република България. С оглед осигуряване на качество и ефективност на предоставяното обслужване Предприятието прилага гъвкава кадрова политика, за да бъдат посрещнати по подходящ начин предизвикателствата на оперативната среда и засилената динамика на трафика. Наред с това са планирани или вече са в процес на изпълнение съществени инвестиционни проекти за техническо обезпечаване на дейността на предприятието, като:

- Изграждане, доставка и инсталация на нови обзорни средства за подобряване и разширяване на обзорното покритие в контролираното ВП над акваторията на Черно море и в Югоизточна България;
- Модернизация на навигационни системи VOR/DME;
- Модернизация на системи ILS/DME CAT I при ЛЦ за ОВД Варна и Бургас;
- Модернизиране на ИТ инфраструктурата чрез реализиране на интегрирано решение с високопроизводителни системи;
- Модернизация и разширение на радиорелейната мрежа на ДП РВД;
- Разширение на системи за независим обзор с разширен обхват (WAM) и за автоматичен зависим обзор (ADS-B) за РКЦ София;
- Изграждане на автономна, енергонезависима система за визуализация радиолокационна информация (РЛИ) – „Last Resort System“;
- Разширяване на функционалностите на тренажорния комплекс на ЛЦ РВД и внедряване на платформа за провеждане на симулации в реално време;

- Изграждане на система за управление на аеронавигационната информация;
- Внедряване на система за оценка комплексността на трафика и работното натоварване на РП (traffic complexity assessment tool - tCAT);
- Доставка на автоматизирана система за разработване на процедури за полети;
- Изграждане на платформа за наблюдение, анализ и контрол на логове, мрежови трафик, системни файлове и управление на инциденти;
- Разработване на система за спомагателна информация (IDS).

Предвидените средства за изпълнение на инвестиционната програма на ДП РВД за 2018 г. са в размер на 54,205 хил.лв., като финансирането ще бъде със собствен ресурс и ползване на ресурси по програми за проучвания и иновации на ЕС.

XIII. ИНФОРМАЦИЯ ЗА СВЪРЗАНИ ЛИЦА

Свързаните лица на Предприятието включват сделки с предприятия с над 50% държавно участие в системата на Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията и ключов управленски персонал.

XIII.1. Сделки с други свързани лица под общ контрол

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Получени услуги		
Авиоотряд 28	622	627
Летище София ЕАД	72	70
Летище Пловдив ЕАД	28	55
Български пощи ЕАД	26	25
ГД ГВА	162	10
Летище Г.Оряховица ЕАД	34	-
Предоставени услуги		
Летище София ЕАД	311	260
Летище Пловдив ЕАД	37	24
Летище Г.Оряховица ЕАД	32	20
ГД ГВА	1	5
Летище Стара Загора ЕАД	-	1

XIII.2. Сделки с ключов управленски персонал

Възнагражденията на ключовия управленски персонал имат краткосрочен характер и за 2017 г. са в общ размер 697 хил. лв., който включва разходи за възнаграждения и разходи за социални осигуровки.

XIII.3. Разчети със свързани лица в края на периода

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Текущи вземания от:		
Летище София ЕАД	329	327
Летище Пловдив ЕАД	6	2
Летище Горна Оряховица ЕАД	2	-
Общо вземания от свързани лица	**337**	**329**

Текущи задължения към:		
Летище София ЕАД	632	709
Авиоотряд 28	123	95
Летище Пловдив ЕАД	-	9
Български пощи ЕАД	2	1
Летище Г.Оряховица ЕАД	5	-
Общо задължения към свързани лица	**762**	**814**

XIII.4. Промени в ключов управленски персонал

През 2017 г. са настъпили две промени в състава на ключовия управленски персонал в одитния комитет:

- Анжелина Тотева е заменила Иво Иванов;
- Мария Вълканова е заменила Анжелина Тотева.

XIV. СЪБИТИЯ СЛЕД КРАЯ НА ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД

След края на отчетния период не са настъпили събития, които да имат съществен ефект върху финансовия отчет за 2017 г.

Приложения:

Приложение 1 Национални базови таксови единици на страните-членки на ЕВРОКОНТРОЛ за 2017 г. (включително административната такса на Евроконтрол)

Приложение 2 Обслужени единици от страните-членки на Евроконтрол за 2017 г.

Приложение 3 Изменение на националната таксова единица на България за периода 2004-2017 г. (без административната такса на Евроконтрол)

Дата: 02.03.2018 г.

Генерален директор:
Георги Пеев

ДП "Ръководство на въздушното движение" BULATSA София

XV. ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

АБ	Авиобаза
АИО	Авиационно информационно обслужване
АНО	Аеронавигационно обслужване
АСУВД	Автоматизирана система за управление на въздушното движение
АУЦ	Авиационен учебен център
БСПЕ	Балансирана система от показатели за ефективност
ВВС	Военно-въздушни сили
ВМС	Военно-морски сили
ВП	Въздушно пространство
ВПСП	Въздушно пространство свободно планиране
ВС	Въздухоплавателно средство
ГД ГВА	Главна дирекция "Гражданска въздухоплавателна администрация"
ДАНО	Доставчици на аеронавигационно обслужване
ДАНС	Държавна агенция „Национална сигурност”
ЕЕН	Единно европейско небе
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕЦ	Единен център
ЗГВ	Закон за гражданското въздухоплаване
ЗЗКИ	Закон за защита на класифицираната информация
ЗМВР	Закон за министерството на вътрешните работи
ИСУ	Интегрирана система за управление
ИТ	Информационни технологии
ИТП	Инженерно-технически персонал
КИ	Класифицирана информация
КНО	Комуникация, навигация и обзор
ЛКЗ	Летищна контролирана зона
ЛРЛК	Летищен радиолокационен комплекс
ЛЦ	Летищен център
МПС	Моторно превозно средство

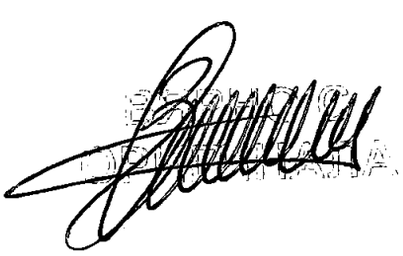

МТИТС	Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията
НКЦ	Нещатен кризисен щаб
ОАЕ	Обединени арабски емирства
ОАПТС	Облитане на аеро-навигационни процедури и технически средства
ОВД	Обслужване на въздушното движение
ПОК	Постоянна обектна комисия
ПЕ	Плана за ефективност
ППЦ	Приемо-предавателен център
РП	Ръководител(и) на полети
РПИ	Район на полетна информация
РРЛ	Радио релейна линия
РЦ	Районен център
СЗ	Сигурност и защита
СМР	Строително-монтажни работи
СУБ	Система за управление на безопасността
СУВОС	Система за управление на въздействието върху околната среда
ТРЛК	Трасови радиолокационен комплекс
УВД	Управление на въздушното движение
УВП	Управление на въздушното пространство
УКВ	Ултракъси вълни
ФБВП	Функционален блок въздушно пространство
ACC	Area control center
AFTN	Aeronautical Fixed Telecommunication Network
AIM	Aeronautical Information Management
AIS	Aeronautical Information Services
AMHS	ATS Message Handling System
CANSO	Civil Air Navigation Services Organisation
CIDIN	Common ICAO Data Interchange Network
CIMACT	Civil Military ATM Coordination Tool
CTR	Control zone
FAB	Functional Airspace Block

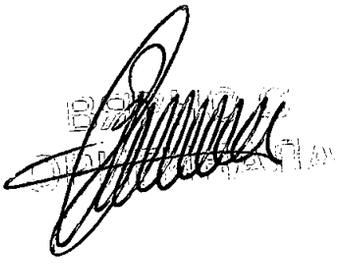

FRA	Free Route Airspace
FRMS	Fatigue Risk Management System
ICAO	International Civil Aviation Organization
ILS	Instrument landing system
NADP	Noise Abatement Departure Procedure
SAPSC	Strategy and Planning Standing Committee
SAT	Site Acceptance Test
SCF	Social Consultation Forum
SESAR	Single European Sky ATM Research
SDM	SESAR Deployment Manager
TMA	Terminal / Manoeuvring / Control Area
UKAS	United Kingdom Accreditation Service
VPN	Virtual private network

Национални базови таксови единици на страните-членки на Евроконтрол за 2017 г.
(вкл. административната такса на Евроконтрол)

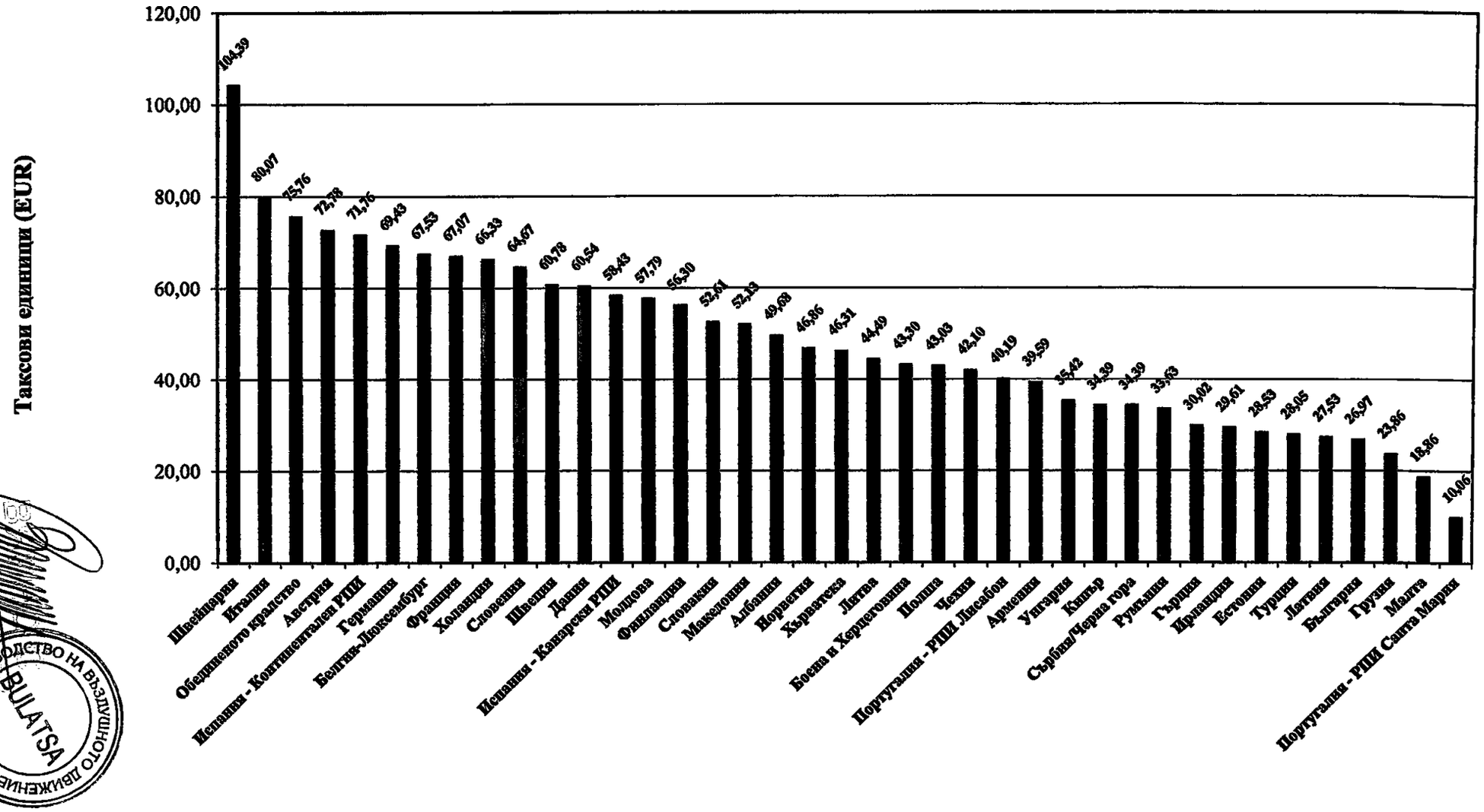

ДП „РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ" София BULATSA

Общо обслужени единици в страните-членки на Евроконтрол за 2017 г.

ВЯРНО С ОРИГИНАЛА
РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ ДП „РВД" София BULATSA

Изменение на националната таксова единица на България за периода 2004 г. - 2017 г. (без административната такса на Евроконтрол)

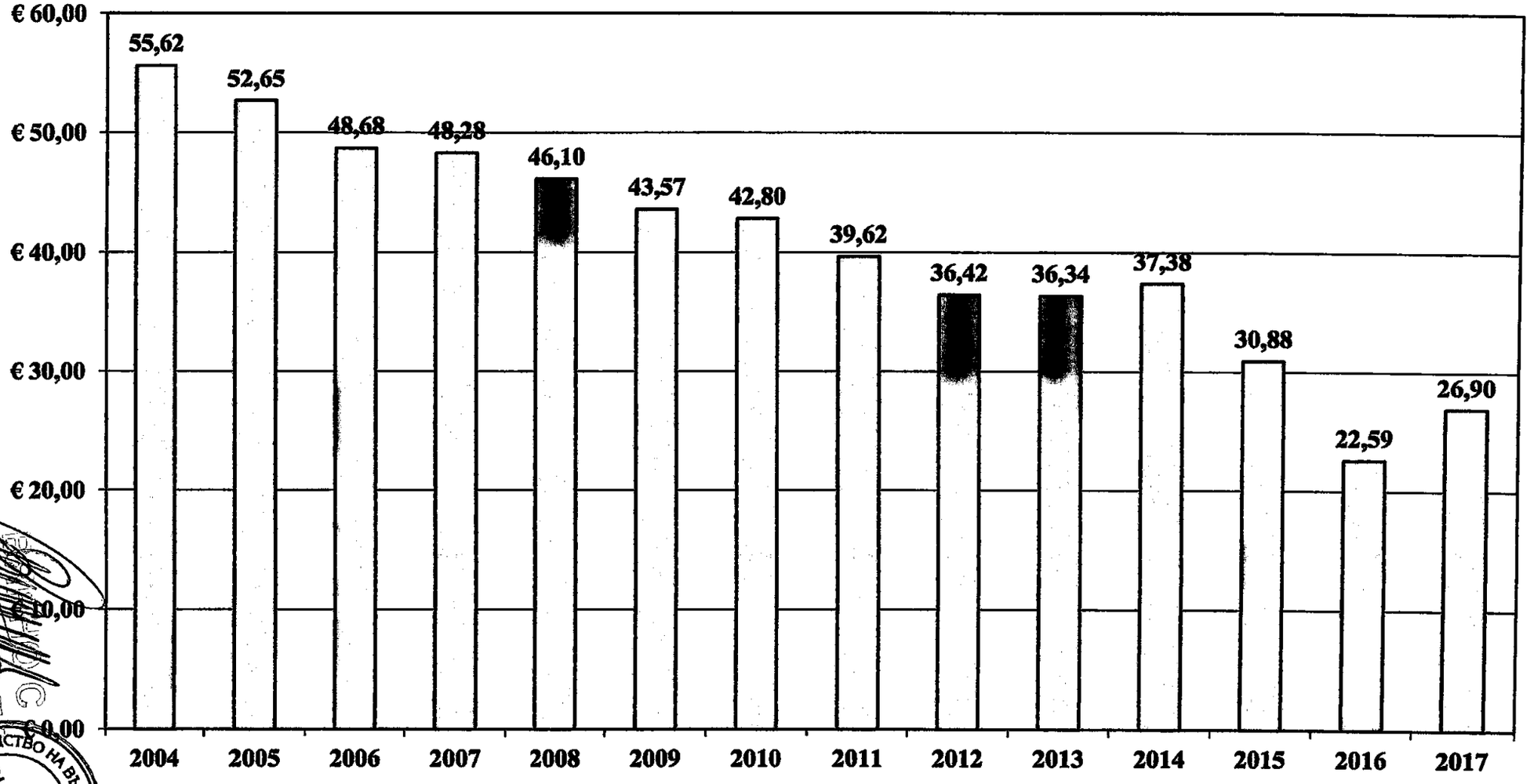

ДП „РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ" София BULATSA

BULATSA
РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ

Представително писмо от ръководството
На ДП Ръководство на Въздушното Движение

15 Март 2018

Грант Торнтон ООД
Бул. Черни връх № 26
София 1421

Уважаеми г-н Апостолов,

Изпращаме Ви настоящото представително писмо във връзка с одита, който извършвате на финансовия отчет на **ДП Ръководство на Въздушното Движение** за финансовия период, приключващ на 31 декември 2017 г, с цел да се изрази мнение дали финансовия отчет дава вярна и честна представа за финансовото състояние на Предприятието, в съответствие с изискванията на Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), одобрени от ЕС.
Основавайки се на всичките си знания и убеждения, ние потвърждаваме следната информация:

Финансов отчет

1. Ние сме изпълнили нашите отговорности съгласно условията в договора за одит и писмото за ангажимент, сключени на 12.01.2018 г., за изготвяне на финансов отчет в съответствие с изискванията на Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), одобрени от ЕС; по-специално за достоверното представяне на информацията в изготвения финансов отчет съгласно посочените по-горе стандарти.

2. Използваните методи и основни предположения са били последователно прилагани и водят до определянето на справедливата стойност подходяща за финансовото отчитане и оповестяване. Където е необходимо да се избират методи за оценка съгласно Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), одобрени от ЕС, ние избираме най-подходящите методи за даване на вярна и честна представа за финансовото състояние на Предприятието. Изборът на използваните методи се основава на нашите познания и опит отнасящи се до минали и настоящи събития и също така на нашите предположения за съществуващите условия и действията, които очакваме да предприемем.

3. Сделките със свързани лица са надлежно отчетени и в случаите, когато това е необходимо, са оповестени във финансовия отчет в съответствие с МСФО одобрени от ЕС.

За целта на това писмо под „свързани лица" се разбира:
Дъщерни фирми; фирми при които инвестициите са осчетоводени по метода на собствения капитал; фондове в полза на служителите, като например пенсионни фондове и тръстове, които са управлявани от или са под опеката на ръководството; основни собственици на Предприятието; неговото ръководство; членове на семействата на основните собственици на Предприятието както и на ръководството; други лица, с които Предприятието може да има взаимоотношения, ако едно лице контролира или може да

упражни значително влияние върху ръководството или оперативната политика на Предприятието, в степен, че едно от лицата по сделката може да бъде възпрепятствано да преследва своите собствени цели. Другото лице е също свързано лице, ако може да упражни значително влияние върху ръководството или оперативната политика на лицата по сделката или има интереси като собственик в една страните по сделката и може да упражни значително влияние върху другата страна така че една или повече от страните по сделката могат да бъдат възпрепятствани да преследва своите собствени цели.
Свързаните лица на Предприятието включват предприятия с над 50% държавно участие в системата на Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията и ключов управленски персонал.

4. Въз основа на нашите знания, възникналите събития след датата на изготвяне на финансовия отчет и за които в съответствие с МСФО, одобрени от ЕС, се изисква преизчисляване или оповестяване, са отстранени, добавени или оповестени.

5. Вярваме, че ефектът от некоригираните несъответствия включително пропуснатите оповестявания във финансовия отчет, в случай че има такива, индивидуално и общо, не са от съществено значение за финансовия отчет като цяло.

6. Всички известни и възможни съдебни дела и искове, чиито ефекти трябва да се взимат под внимание при оповестяване във финансовия отчет са отчетени и оповестени в съответствие с МСФО, одобрени от ЕС.

7. Гаранции, писмени или устни, по които Предприятието е условно отговорно, са отчетени и оповестени в Пояснение 28 към финансовия отчет.

8. Предприятието признава провизии, когато има вероятност сегашни задължения в резултат от минали събития да доведат до изходящ поток на ресурси и може да бъде направена надеждна оценка на сумата на задължението. Ръководството на Предприятието, подпомогнато от свои вътрешни експерти, е направило преценка, че към датата на финансовия отчет за ДП РВД е налице сегашно задължение, породено от конструктивно задължение вследствие на минали събития в общ размер на 47,568 хил. лв. Ние потвърждаваме следните суми относно видовете провизии:
   - Провизия във връзка със схема за споделяне на риска – 39,141 хил. лв.
   - Провизия за нереализирани капиталови проекти – 3,607 хил. лв.
   - Провизия във връзка с планирани разходи за търсене и спасяване – 4,188 хил. лв.
   - Провизия във връзка с планирани разходи за ННО- 632 хил. лв.

Сумата на признатите провизии в общ размер на 47,568 хил. лв. е най-добрата приблизителна оценка на разходите, необходими за покриване на настоящото задължение към края на отчетния период, дисконтирана с процент на доходност на държавни ценни книжа. При оценяването на провизиите, ръководството на Предприятието е взело предвид всички обстоятелства, които имат ефект върху очакваното задължение.

9. Предприятието има задоволителни права на собственост върху всички свои активи и няма залог или ипотека на такива активи, нито има активи, които са заложени като допълнителни гаранции.

10. Не съществуват официални или неофициални договорености с финансови институции свързани с ограничения в ползването на парични средства или непуснати кредитни линии, с изключение на валутен депозит в БНБ в размер на 1 млн. евро

ВЯРНО С ОРИГИНАЛА
РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ
BULATSA
ДП РВД ЦУ София

който е създаден с цел гарантиране платежоспособността на Предприятието по реда на Наредба №140 на Министерството на транспорта и съобщенията и Министерство на финансите от 4 декември 2001 г. за установяване режима, реда и условията за поддържане и разходване на паричния резерв на ДП РВД.

11. Предприятието се е съобразило с всички аспекти на споразуменията, които биха имали съществен ефект върху финансовия отчет в случаи на неспазване.

12. Ние нямаме планове за преустановяване на дейността си или други планове, които биха довели до необходимостта от начисляване на провизии.

13. Материалните запаси са отразени по стойност, която не надвишава тяхната нетна реализируема стойност. Към датата на финансовия отчет стойността им е оценена в размер на 1,706 хил. лв.

14. Не съществуват официални или неофициални договорености за компенсиране на насрещни задължения с наши парични средства и инвестиционни сметки.

15. Предприятието няма планове или намерения, които биха могли да променят съществено стойността или класификацията на активите или пасивите, отразени във финансовия отчет.

16. Ние сме прегледали оповестяванията за управление на финансовия риск, включени във финансовия отчет, съгласно изискванията на МСФО 7. Ние потвърждаваме, че включената качествена информация дава адекватна представа за процеса и процедурите за управление на риска извършвани през годината. Ние смятаме, че включената количествена информация също е адекватна.

Предоставена информация:

17. Ние ви предоставихме:
    - Достъп до цялата информация, която е свързана с изготвянето на финансовия отчет като счетоводни записи, документация и други;
    - Допълнителна информация, която вие сте изисквали за целите на проверката като протоколи от събранията на акционерите, на управителния съвет;
    - Неограничен достъп до посочените от вас служители в Предприятието за получаване на одиторски доказателства.

18. Всички сделки са правилно осчетоводени и оповестени във финансовия отчет. Коригиращите счетоводни операции за периода приключващ на 31 декември 2017 г., които бяха предложени от вас, са одобрени от нас и са включени в счетоводните регистри на Предприятието.

19. Нашето мнение, като ръководство на ДП РВД е, че системите за вътрешен контрол, организирани в предприятието са достатъчно надеждни за стопанисване и опазване на активите му.

20. Ние, като ръководство на ДП РВД, сме ви предоставили нашата оценка на риска относно това дали финансовите отчети съдържат съществена грешка в резултат на измама. Също така ние сме ви предоставили всички известни факти, които имат отношение към измами или предполагаеми измами, умишлени или неумишлени

грешки, които може или биха могли да са оказали влияние върху дейността на предприятието (съответно на финансовия отчет).

21. Ние потвърждаваме отговорността си за организиране, изграждане и поддържане на системата за вътрешен контрол, която е необходима за установяване и предотвратяване на измами;

Ние разбираме, че „измама" е неточности, отклонения и несъответствия, получени в резултат на измама и незаконно присвояване на активи. Неточности, отклонения и несъответствия, получени в резултат на измама, представлява преднамерено включване на суми или пояснения във финансовия отчет с цел заблуда на потребителите на финансовия отчет. Неточности, отклонения и несъответствия, получени в резултат на незаконно присвояване на активи включва кражба на активите на Предприятието, която често е свързано с грешни или подвеждащи записвания с цел укриване на факта, че активите липсват или са били заложени без разрешението на упълномощаващите органи.

22. Ние сме ви запознали с нашата оценка на риска по отношение на възникването на несъответствия във финансовия отчет породени в резултат на измама.

23. Ние нямаме информация за нередности или съмнения за нередности относно Предприятието, в които са замесени:
    a. Ръководството
    b. Служители играещи значителна роля в системата за вътрешен контрол
    c. Други лица, в резултат от действията на които нередностите биха имала съществен ефект върху финансовите отчети

24. Ние не сме уведомени за случаи, които биха довели до очаквани или подозирани случаи на несъобразяване със закони и други нормативни разпоредби, които са важни за дейността на Предприятието. Не сме уведомени за други случаи, които биха довели до очаквано или подозирано несъобразяване със закони и други нормативни разпоредби, чиято значимост може да има отражение върху финансовия отчет и следователно трябва да бъдат оповестени или включени като основа за отчитане на загуба от провизии.

Няма информация, отнасяща се до несъобразяване на изискванията на регулаторни и данъчни служби, която би имала отражение върху финансовия отчет.

РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ BULATSA ЕАД София

25. Ние сме предоставили на Вашето внимание списък с всички свързани лица и сделки с тях, за които ни е известно. Те са както следва:

Сделки със свързани лица

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Получени услуги		
Авиоотряд 28	622	627
ГД ГВА	162	10
Летище София ЕАД	72	70
Летище Г.Оряховица ЕАД	34	-
Летище Пловдив ЕАД	28	55
Български пощи ЕАД	26	25
Предоставени услуги		
Летище София ЕАД	311	260
Летище Пловдив ЕАД	37	24
Летище Г.Оряховица ЕАД	32	20
ГД ГВА и МТИТС	1	5
Летище Стара Загора ЕАД	-	1

Салда със свързани лица

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Текущи вземания от:		
Летище София ЕАД	329	327
Летище Пловдив ЕАД	6	2
Летище Горна Оряховица ЕАД	2	-
Общо вземания от свързани лица	**337**	**329**
Текущи задължения към:		
Летище София ЕАД	632	709
Авиоотряд 28	123	95
Летище Г.Оряховица ЕАД	5	-
Български пощи ЕАД	2	1
Летище Пловдив ЕАД	-	9
Общо задължения към свързани лица	**762**	**814**

Неуредените разчети от/към Летище София ЕАД са свързани с проект „Реконструкция развитие и разширение на Летище София – ЛОТ Б2 - нова ПИК система и свързаните с нея дейности". Към датата на изготвяне на финансовия отчет е формирана работна група с представители и на двете предприятия, която има за цел да изясни разчетите между тях и да се пристъпи към тяхното финално уреждане.

26. Ние сме изпълнили напите отговорности, които са посочени в условията в писмото за ангажимент от 12.01.2018 г., за изготвяне на доклада за дейността в съответствие с приложимите законови изисквания, в т.ч. Закона за счетоводството. Ние потвърждаваме, че:

- информацията, съдържаща се в него включва оповестяванията и докладванията, предвидени в Глава седма от Закона за счетоводството.

- всички обстоятелства и факти са надлежно оповестени на база на нашите познания и опит отнасящи се до минали и настоящи събития и също така на нашите предположения за съществуващите условия и действията, които очакваме да предприемем.
- Докладът за дейността е изготвен в съответствие с изискванията на чл. 39 от Закона за счетоводство.

27. Стандартите, измененията и тълкуванията, които влизат в сила през 2017 г. са били взети под внимание от Предприятието. Не е имало случаи на необходимост от промяна на счетоводната политика, тъй като те нямат ефект върху финансовия отчет.

Ние потвърждаваме, че горепосочените изявления са направени въз основа на запитвания към ръководството и служителите, които притежават необходимите знания и опит (и където е било необходимо е извършена проверка на съответните документи) и ние удостоверяваме истинността на всяко направено изявление.

С уважение,

ДП Ръководство на Въздушното Движение
Витан Тодоров
Финансов директор и Главен счетоводител

Георги Пеев
Генерален директор

ДП „Ръководство на въздушното движение" BULATSA София

ДП „Ръководство на въздушното движение" BULATSA София

Грант Торнтон ООД
Бул. Черни връх № 26, 1421 София
Ул. Параскева Николау №4, 9000 Варна
T (+3592) 987 28 78, (+35952) 69 55 44
F (+3592) 980 48 24, (+35952) 69 55 33
E office@bg.gt.com
W www.gtbulgaria.com

ДОКЛАД НА НЕЗАВИСИМИЯ ОДИТОР

До: Управителния съвет на
Държавно предприятие Ръководство на въздушното движение
гр. София, бул. Брюксел №1

Доклад относно одита на финансовия отчет

Мнение

Ние извършихме одит на финансовия отчет на **ДП Ръководство на въздушното движение** („Предприятието"), съдържащ отчета за финансовото състояние към 31 декември 2017 г. и отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход, отчета за промените в собствения капитал и отчета за паричните потоци за годината, завършваща на тази дата, както и пояснителните приложения към финансовия отчет, включващи и обобщено оповестяване на съществените счетоводни политики.

По наше мнение, приложеният финансов отчет дава вярна и честна представа за финансовото състояние на Дружеството към 31 декември 2017 г., неговите финансови резултати от дейността и паричните му потоци за годината, завършваща на тази дата, в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), приети от ЕС и българското законодателство.

База за изразяване на мнение

Ние извършихме нашия одит в съответствие с Международните одиторски стандарти (МОС). Нашите отговорности съгласно тези стандарти са описани допълнително в раздела от нашия доклад „Отговорности на одитора за одита на финансовия отчет". Ние сме независими от Дружеството в съответствие с Етичния кодекс на професионалните счетоводители на Съвета за международни стандарти по етика за счетоводители (Кодекса на СМСЕС), заедно с етичните изисквания на Закона за независимия финансов одит, приложим в България, като ние изпълнихме и нашите други етични отговорности в съответствие с тези изисквания. Ние считаме, че одиторските доказателства, получени от нас, са достатъчни и уместни, за да осигурят база за нашето мнение.

Друга информация, различна от финансовия отчет и одиторския доклад върху него

Ръководството носи отговорност за другата информация. Другата информация се състои от доклад за дейността, изготвен от ръководството съгласно Закона за счетоводството, но не включва финансовия отчет и нашия одиторски доклад върху него.

Нашето мнение относно финансовия отчет не обхваща другата информация и ние не изразяваме каквато и да е форма на заключение за сигурност относно нея, освен ако не е изрично посочено в доклада ни и до степента, до която е посочено. Във връзка с нашия одит на финансовия отчет, нашата отговорност се състои в това да прочетем другата информация и по този начин да преценим дали тази друга информация е в съществено несъответствие с финансовия отчет или с нашите познания, придобити по време на одита, или по друг начин изглежда да съдържа съществено неправилно докладване. В случай че на базата на работата, която сме извършили, ние достигнем до заключение, че е налице съществено неправилно докладване в тази друга информация, от нас се изисква да докладваме този факт. Нямаме какво да докладваме в това отношение.

Отговорност на ръководството и лицата, натоварени с общо управление за финансовия отчет

Ръководството носи отговорност за изготвянето и достоверното представяне на този финансов отчет в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), приети от ЕС и българското законодателство, както и за такава система за вътрешен контрол, каквато ръководството

ДП „Ръководство на въздушното движение" BULATSA София

определя като необходима за осигуряване изготвянето на финансови отчети, които не съдържат съществени неправилни отчитания, независимо дали дължащи се на измама или грешка.

При изготвяне на финансовия отчет ръководството носи отговорност за оценяване на способността на Дружеството да продължи да функционира като действащо предприятие, оповестявайки, когато това е приложимо, въпроси, свързани с предположението за действащо предприятие и използвайки счетоводната база на основата на предположението за действащо предприятие, освен ако ръководството не възнамерява да ликвидира Дружеството или да преустанови дейността му, или ако ръководството на практика няма друга алтернатива, освен да постъпи по този начин.

Лицата, натоварени с общо управление, носят отговорност за осъществяването на надзор над процеса по финансово отчитане на Дружеството.

Отговорности на одитора за одита на финансовия отчет

Нашите цели са да получим разумна степен на сигурност относно това дали финансовият отчет като цяло не съдържа съществени неправилни отчитания, независимо дали дължащи се на измама или грешка, и да издадем одиторски доклад, който да включва нашето одиторско мнение. Разумната степен на сигурност е висока степен на сигурност, но не е гаранция, че одит, извършен в съответствие с МОС и Закона за независимия финансов одит, винаги ще разкрива съществено неправилно отчитане, когато такова съществува. Неправилни отчитания могат да възникнат в резултат на измама или грешка и се считат за съществени, ако би могло разумно да се очаква, че те, самостоятелно или като съвкупност, биха могли да окажат влияние върху икономическите решения на потребителите, вземани въз основа на този финансов отчет.

Като част от одита в съответствие с МОС, ние използваме професионална преценка и запазваме професионален скептицизъм по време на целия одит. Ние също така:

- идентифицираме и оценяваме рисковете от съществени неправилни отчитания във финансовия отчет, независимо дали дължащи се на измама или грешка, разработваме и изпълняваме одиторски процедури в отговор на тези рискове и получаваме одиторски доказателства, които да са достатъчни и уместни, за да осигурят база за нашето мнение. Рискът да не бъде разкрито съществено неправилно отчитане, което е резултат от измама, е по-висок, отколкото риска от съществено неправилно отчитане, което е резултат от грешка, тъй като измамата може да включва тайно споразумяване, фалшифициране, преднамерени пропуски, изявления за въвеждане на одитора в заблуждение, както и пренебрегване или заобикаляне на вътрешния контрол;
- получаваме разбиране за вътрешния контрол, имащ отношение към одита, за да разработим одиторски процедури, които да са подходящи при конкретните обстоятелства, но не с цел изразяване на мнение относно ефективността на вътрешния контрол на Дружеството;
- оценяваме уместността на използваните счетоводни политики и разумността на счетоводните приблизителни оценки и свързаните с тях оповестявания, направени от ръководството;
- достигаме до заключение относно уместността на използване от страна на ръководството на счетоводната база на основата на предположението за действащо предприятие и, на базата на получените одиторски доказателства, относно това дали е налице съществена несигурност, отнасяща се до събития или условия, които биха могли да породят значителни съмнения относно способността на Дружеството да продължи да функционира като действащо предприятие. Ако ние достигнем до заключение, че е налице съществена несигурност, от нас се изисква да привлечем внимание в одиторския си доклад към свързаните с тази несигурност оповестявания във финансовия отчет или в случай че тези оповестявания са неадекватни, да модифицираме мнението си. Нашите заключения се основават на одиторските доказателства, получени до датата на одиторския ни доклад. Бъдещи събития или условия обаче могат да станат причина Дружеството да преустанови функционирането си като действащо предприятие;
- оценяваме цялостното представяне, структура и съдържание на финансовия отчет, включително оповестяванията, и дали финансовият отчет представя основополагащите за него сделки и събития по начин, който постига достоверно представяне.

Ние комуникираме с лицата, натоварени с общо управление, наред с останалите въпроси, планирания обхват и време на изпълнение на одита и съществените констатации от одита, включително съществени недостатъци във вътрешния контрол, които идентифицираме по време на извършвания от нас одит.

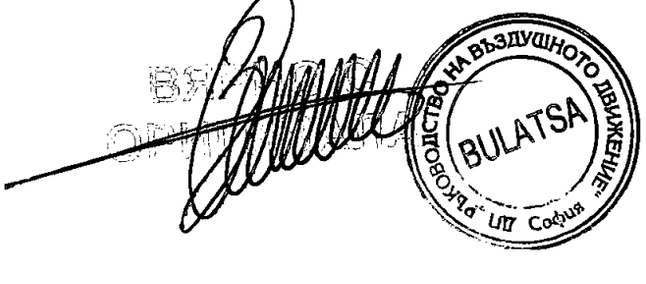

Доклад във връзка с други законови и регулаторни изисквания

В допълнение на нашите отговорности и докладване съгласно МОС, описани по-горе в раздела „Друга информация, различна от финансовия отчет и одиторския доклад върху него" по отношение на доклада за дейността, ние изпълнихме и процедурите, добавени към изискваните по МОС съгласно Указанията на професионалната организация на дипломираните експерт-счетоводители и регистрираните одитори в България – Институт на дипломираните експерт-счетоводители (ИДЕС). Тези процедури касаят проверки за наличието, както и проверки на формата и съдържанието на тази друга информация с цел да ни подпомогнат във формиране на становища относно това дали другата информация включва оповестяванията и докладванията, предвидени в Глава седма от Закона за счетоводството и в Закона за публичното предлагане на ценни книжа, приложими в България.

Становище във връзка с чл. 37, ал. 6 от Закона за счетоводството

На базата на извършените процедури, нашето становище е, че:

(а) информацията, включена в доклада за дейността за финансовата година, за която е изготвен финансовия отчет, съответства на финансовия отчет;

(б) докладът за дейността е изготвен в съответствие с приложимите законови изисквания;

(в) в резултат на придобитото познаване и разбиране на дейността на Дружеството и средата, в която то функционира, не сме установили случаи на съществено невярно представяне в доклада за дейността;

Грант Торнтон ООД
Одиторско дружество

ОДИТОРСКО ДРУЖЕСТВО София Рег. № 032 ГРАНТ ТОРНТОН ООД

Марий Апостолов
Управител
Регистриран одитор, отговорен за одита

15 март 2018 г.
гр. София

РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ BULATSA ЦП София

Отчет за финансовото състояние

Активи	Пояснение	31 декември 2017 '000 лв.	31 декември 2016 '000 лв.
Нетекущи активи			
Имоти, машини и съоръжения	5	187,194	185,527
Нематериални активи	6	20,722	24,137
Отсрочени данъчни активи	7	3,817	6,708
Търговски вземания	9	9,665	19,025
Нетекущи активи		**221,398**	**235,397**
Текущи активи			
Материални запаси	8	1,706	1,620
Търговски вземания	9	45,857	38,222
Вземания от свързани лица	26	337	329
Вземания във връзка с данъци върху дохода		954	179
Други вземания	10	3,654	3,815
Пари и парични еквиваленти	11	149,437	153,451
Текущи активи		**201,945**	**197,616**
Общо активи		**423,343**	**433,013**

Финансов директор и главен счетоводител _____
Витан Тодоров

Генерален директор _____
Георги Пеев

Съставил _____
Златка Петрова
Н-к отдел „Счетоводство"
Дата: 02.03.2018 г.

Заверил съгласно одиторски доклад от дата 15.03.2018г.:
Грант Торнтон ООД
Одиторско дружество
Марий Апостолов
Регистриран одитор, отговорен за одита
Управител

ОДИТОРСКО ДРУЖЕСТВО София Рег. № 032 ГРАНТ ТОРНТОН ООД

РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ ДП София BULATSA

Отчет за финансовото състояние (продължение)

Собствен капитал и пасиви	Пояснение	31 декември 2017 '000 лв.	31 декември 2016 '000 лв.
Собствен капитал			
Основен капитал	12.1	129,758	129,758
Законови резерви	12.2	44,097	44,097
Други резерви	12.2	132,856	124,217
Печалба за текущата година		27,745	18,636
Общо собствен капитал		**334,456**	**316,708**
Пасиви			
Нетекущи пасиви			
Пенсионни и други задължения към персонала	13.2	11,093	11,849
Провизии	14	2,860	39,886
Финансирания		5	5
Нетекущи пасиви		**13,958**	**51,740**
Текущи пасиви			
Пенсионни и други задължения към персонала	13.2	18,577	15,781
Провизии	14	44,708	33,066
Търговски задължения	15	4,691	10,540
Краткосрочни задължения към свързани лица	26	762	814
Данъчни задължения	16	3,020	2,901
Други задължения	17	3,171	1,463
Текущи пасиви		**74,929**	**64,565**
Общо пасиви		**88,887**	**116,305**
Общо собствен капитал и пасиви		**423,343**	**433,013**

Финансов директор и главен счетоводител _____ **Витан Тодоров**

Генерален директор _____ **Георги Пеев**

Съставил _____
Златка Петрова
Н-к отдел „Счетоводство"
Дата: 02.03.2018 г.

Заверил съгласно одиторски доклад от дата 13.03.2018г.
Грант Торнтон ООД
Одиторско дружество
Марий Апостолов
Регистриран одитор, оттоворен за одита
Управител

ДП „Ръководство на въздушното движение" BULATSA София
Одиторско дружество София Рег. № 032 Грант Торнтон ООД

Отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за годината, приключваща на 31 декември

	Пояснение	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Приходи от предоставени услуги	18	196,533	199,177
Други приходи	19	997	3,329
Разходи за материали	20	(3,669)	(3,470)
Разходи за външни услуги	21	(22,139)	(21,124)
Разходи за персонала	13.1	(141,270)	(133,441)
Разходи за амортизация на нефинансови активи	5,6	(19,814)	(17,264)
Други разходи, нетно	22	19,957	(6,095)
Печалба от оперативна дейност		**30,595**	**21,112**
Финансови приходи	23	612	319
Финансови разходи	23	(335)	(692)
Печалба преди данъци		**30,872**	**20,739**
Разходи за данъци върху дохода	24	(3,127)	(2,103)
Печалба за годината		**27,745**	**18,636**
Друг всеобхватен доход			
Компоненти, които не се рекласифицират в печалбата или загубата:			
Преоценки на задълженията за обезщетения при пенсиониране	13.2	(764)	(1,369)
Данък върху дохода, отнасящ се до компоненти, които не се рекласифицират в печалбата или загубата	24	76	137
Друг всеобхватен доход/(загуба) за годината, нетно от данъци		**(688)**	**(1,232)**
Общо всеобхватен доход за годината		**27,057**	**17,404**

Финансов директор и главен счетоводител _____ **Витан Тодоров**

Генерален директор _____ **Георги Пеев**

Съставил _____
Златка Петрова
Н-к отдел „Счетоводство"

Дата: 02.03.2018 г.

Заверил съгласно одиторски доклад от дата 15.03.2018 г.
Грант Торнтон ООД
Одиторско дружество
Марий Апостолов
Регистриран одитор, отговорен за одита
Управител

ОДИТОРСКО ДРУЖЕСТВО София Рег. № 032 ГРАНТ ТОРНТОН ООД

ДП „Ръководство на въздушното движение" BULATSA София

Отчет за промените в собствения капитал за годината, приключваща на 31 декември

Всички суми са представени в '000 лв.	Основен капитал	Законови резерви	Други резерви	Печалба за текущата година	Общо собствен капитал
Салдо към 1 януари 2017 г.	**129,758**	**44,097**	**124,217**	**18,636**	**316,708**
Отчисления от печалбата	-	-	-	(9,318)	(9,318)
Придобити активи	-	-	9	-	9
Сделки със собственика	**-**	**-**	**9**	**(9,318)**	**(9,309)**
Печалба за годината	-			27,745	27,745
Друга всеобхватна загуба:					
Преоценки на задълженията за обезщетения при пенсиониране, нетно от данъци	-	-	(688)	-	(688)
Общо всеобхватен доход за годината	**-**	**-**	**(688)**	**27,745**	**27,057**
Разпределение на печалбата от 2016 г.	-	-	9,318	(9,318)	-
Салдо към 31 декември 2017 г.	**129,758**	**44,097**	**132,856**	**27,745**	**334,456**

Финансов директор и главен счетоводител Витан Тодоров

Генерален директор Георги Пеев

Съставил:
Захатка Петрова
Н-к отдел „Счетоводство"

Дата: 02.03.2018 г.

Заверил съгласно одиторски доклад от дата 15.03.2018г.
Грант Торнтон ООД
Одиторско дружество
Мария Христолов
Регистриран одитор, отговорен за одита
Управител

ОДИТОРСКО ДРУЖЕСТВО София Рег. № 032 ГРАНТ ТОРНТОН ООД

ДП „РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ" София BULATSA

ДП „РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ" София BULATSA

Поясненията към финансовия отчет от стр. 7 до стр. 51 представляват неразделна част от него.

Отчет за промените в собствения капитал за годината, приключваща на 31 декември

Всички суми са представени в '000 лв.	Основен капитал	Законови резерви	Други резерви	Печалба за текущата година	Общо собствен капитал
Салдо към 1 януари 2016 г.	**129,758**	**44,097**	**120,779**	**9,340**	**303,974**
Отчисления от печалбата	-	-	-	(4,670)	(4,670)
Сделки със собственика	**-**	**-**	**-**	**(4,670)**	**(4,670)**
Печалба за годината	-			18,636	18,636
Друга всеобхватна загуба:					
Преоценки на задълженията за обезщетения при пенсиониране, нетно от данъци	-	-	(1,232)	-	(1,232)
Общо всеобхватен доход за годината	**-**	**-**	**(1,232)**	**18,636**	**17,404**
Разпределение на печалбата от 2015 г.	-	-	4,670	(4,670)	-
Салдо към 31 декември 2016 г.	**129,758**	**44,097**	**124,217**	**18,636**	**316,708**

Финансов директор и главен счетоводител _____ **Витан Тодоров**

Генерален директор _____ **Георги Пеев**

Съставил _____
Златка Петрова, Н-к отдел „Счетоводство"
Дата: 02.03.2018 г.

Заверил съгласно одиторски доклад от дата 15.03.2018 г.:
Грант Торнтон ООД
Одиторско дружество
Марий Апостолов
Регистриран одитор, отговорен за одита
Управител _____

ОДИТОРСКО ДРУЖЕСТВО София Рег. № 032 ГРАНТ ТОРНТОН ООД

ДП „РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ" София BULATSA

Отчет за паричните потоци за годината, приключваща на 31 декември

	Пояснение	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Оперативна дейност			
Постъпления от клиенти		199,382	176,949
Плащания към доставчици		(38,403)	(34,675)
Плащания към персонал и осигурителни институции		(132,553)	(124,849)
Плащания за данък върху дохода		(935)	(1,555)
Получени финансирания		2,420	735
Други плащания за оперативна дейност, нетно		(876)	(1,217)
Нетен паричен поток от оперативна дейност		**29,035**	**15,388**
Инвестиционна дейност			
Придобиване на имоти, машини и съоръжения		(20,441)	(26,963)
Придобиване на нематериални активи		(3,478)	(5,733)
Получени лихви		193	30
Нетен паричен поток от инвестиционна дейност		**(23,726)**	**(32,666)**
Финансова дейност			
Плащания на отчисления от печалбата	12.3	(9,318)	(4,670)
Нетен паричен поток от финансова дейност		**(9,318)**	**(4,670)**
Нетна промяна в пари и парични еквиваленти		**(4,009)**	**(21,948)**
Пари и парични еквиваленти в началото на годината		153,451	175,404
Загуба от валутна преоценка на пари и парични еквиваленти		(5)	(5)
Пари и парични еквиваленти в края на годината, в това число:	11	**149,437**	**153,451**
Паричен резерв в БНБ		**21,514**	**21,514**

Финансов директор и главен счетоводител _____ **Витан Тодоров**

Генерален директор _____ **Георги Петко**

Съставил _____
Златка Петрова
Н-к отдел „Счетоводство"
Дата: 02.03.2018 г.

Заверил съгласно одиторски доклад от дата 12.03.2018г.:
Грант Торнтон ООД
Одиторско дружество
Марий Апостолов
Регистриран одитор, отговорен за одита
Управител

ОДИТОРСКО ДРУЖЕСТВО София Рег. № 032 ГРАНТ ТОРНТОН ООД

ДП „Ръководство на въздушното движение" София BULATSA

Пояснения към финансовия отчет

1. Предмет на дейност

Държавно Предприятие „Ръководство на Въздушното Движение" (ДП РВД, или Предприятието) е Предприятие със седалище в Република България, гр. София, бул. „Брюксел" № 1, ЕИК 000697179. На 1 януари 2001 г. то е регистрирано като държавно предприятие. Преди това Предприятието е извършвало дейността си като главна дирекция към Министерството на транспорта и съобщенията. Към момента, министърът на Транспорта, информационните технологии и съобщенията упражнява правата на едноличен собственик (принципал).

Предприятието изпълнява функциите по предоставяне на аеронавигационно обслужване в гражданското въздушно пространство на Република България. Основните извършвани дейности включват:

1. управление на въздушното движение за постигане на безопасност, ефективност и редовност на полетите в обслужваното гражданско въздушно пространство;
2. планиране, осигуряване, внедряване, експлоатация и поддържане на съоръжения, системи и оборудване за комуникационно, навигационно, обзорно, енергийно, метеорологично и аеронавигационно осигуряване на обслужваното въздушно движение и съпътстващата инфраструктура;
3. комуникационно обслужване, навигационно обслужване и обслужване по обзора;
4. метеорологично обслужване;
5. аеронавигационно информационно обслужване;
6. информационно обслужване на дейностите по търсене и спасяване на въздухоплавателни средства;
7. управление на системата за безопасност на въздушното движение в рамките на предоставената му компетентност;
8. изпълнение на задълженията на Република България, произтичащи от международни договори в областта на управлението на въздушното движение, по които Република България е страна.
9. събиране на такси за аеронавигационно обслужване.

Дейността на Предприятието е регламентирана със Закона за гражданското въздухоплаване и с Правилник за устройството, функциите и дейността на ДП РВД.
Органи на управление на ДП "Ръководство на въздушното движение" са:

1. Министърът на транспорта, информационните технологии и съобщенията;
2. Управителният съвет;
3. Генералният директор.

Към датата на финансовия отчет, както и към датата на изготвяне на финансовия отчет, членове на Управителния съвет са:

1. Веселина Карамилева - Тодорова – председател на Управителния съвет
2. Георги Пеев – генерален директор и член на Управителния съвет
3. Десислава Замфирова – член на Управителния съвет.

Средносписъчният брой на персонала на Предприятието към 31.12.2017 г. е 1,112 човека.

РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ ЕАД София BULATSA

2. Основа за изготвяне на финансовия отчет

Финансовият отчет на Предприятието е изготвен в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), разработени и публикувани от Съвета по международни счетоводни стандарти (СМСС) и приети от Европейския съюз (ЕС) и приложими в Република България. По смисъла на параграф 1, точка 8 от Допълнителните разпоредби на Закона за счетоводството, приложим в България, терминът „МСФО, приети от ЕС" представляват Международните счетоводни стандарти (МСС), приети в съответствие с Регламент (ЕО) 1606/2002 на Европейския парламент и на Съвета.

Финансовият отчет е съставен в български лева, което е функционалната валута на Предприятието. Всички суми са представени в хиляди лева ('000 лв.) (включително сравнителната информация за 2016 г.), освен ако не е посочено друго.

Финансовият отчет е съставен при спазване на принципа на действащо предприятие.

3. Промени в счетоводната политика

3.1. Общи положения

Следните нови стандарти, изменения и разяснения към МСФО са разработени и публикувани от Съвета по международни счетоводни стандарти и са задължителни за прилагане от годишния период, започващ на 1 януари 2017 г.:

МСС 7 „Отчети за паричните потоци" (изменен) в сила от 1 януари 2017 г., приет от ЕС

Тези изменения изискват допълнително оповестяване, което ще позволи на ползвателите на финансови отчети да оценят промените в задълженията, произтичащи от финансовата дейност. Дружеството категоризира тези промени като промени, произтичащи от парични потоци и непарични промени с допълнителни категории съгласно изискванията на МСС 7 (вж. пояснение 24).

МСС 12 „Данъци върху дохода" (изменен) в сила от 1 януари 2017 г., приет от ЕС

Тези изменения са във връзка с признаването на отсрочени данъчни активи за неизползвани загуби и пояснява как да се отчитат счетоводно отсрочени данъчни активи относно дългови инструменти, оценявани по справедлива стойност.

Предприятието не прилага горепосочените изменения към МСФО, тъй като те нямат ефект върху финансовия отчет на Предприятието.

3.2. Стандарти, изменения и разяснения, които все още не са влезли в сила и не се прилагат от по-ранна дата от Предприятието

Към датата на одобрение на този финансов отчет са публикувани нови стандарти, изменения и разяснения към съществуващи вече стандарти, но не са влезли в сила или не са приети от ЕС за финансовата година, започваща на 1 януари 2017 г., и не са били приложени от по-ранна дата от Дружеството. Информация за тези стандарти и изменения, които имат ефект върху финансовия отчет на Дружеството, е представена по-долу.

Ръководството очаква всички стандарти и изменения да бъдат приети в счетоводната политика на Дружеството през първия период, започващ след датата на влизането им в сила.

МСФО 9 „Финансови инструменти" в сила от 1 януари 2018 г., приет от ЕС

МСФО 9 „Финансови инструменти" заменя МСС 39 „Финансови инструменти: признаване и оценяване". Новият стандарт въвежда значителни промени в класифицирането и

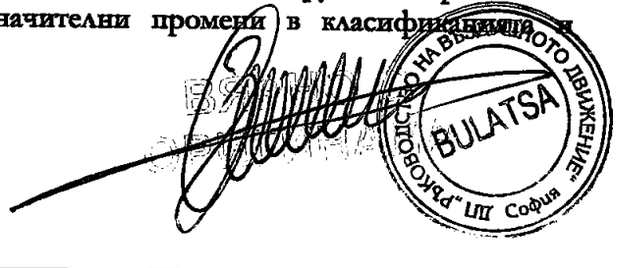

оценяването на финансови активи и нов модел на очакваната кредитна загуба за обезценка на финансови активи. МСФО 9 включва и ново ръководство за отчитане на хеджирането. Ръководството на Дружеството е анализирало следните области, които са с очакван ефект от прилагането на МСФО 9:

- ✓ класификацията и оценяването на финансовите активи на Дружеството следва да бъдат прегледани на базата на новите критерии, които взимат под внимание договорените парични потоци за активите и бизнес модела, по който те са управлявани. Ръководството държи повечето финансови активи, за да събира съответните парични потоци и оценява видовете парични потоци, за да класифицира правилно финансовите активи.

В резултат на извършения анализ, не се очаква новите изисквания да имат ефект върху класифицирането и отчитането на тези финансови активи, които се състоят предимно от търговски вземания.

- ✓ обезценка на базата на очакваната загуба следва да бъде призната относно търговските вземания на Дружеството, освен ако те не бъдат класифицирани по справедлива стойност в печалбата или загубата съгласно новите критерии. За договорни активи, възникнали при прилагането на МСФО 15 и търговски вземания Дружеството ще прилага опростен модел за признаване на очакваните загуби за обезценка, тъй като тези активи не съдържат финансов компонент. На базата на извършени до момента изчисления и предвид прилаганата консервативна политика за обезценяване на търговски вземания до момента, Дружеството не очаква съществен ефект в размера на обезценката на търговски вземания.

МСФО 15 „Приходи от договори с клиенти" в сила от 1 януари 2018 г., приет от ЕС
МСФО 15 заменя МСС 18 „Приходи", МСС 11 „Договори за строителство" и свързани с тях разяснения и въвежда нов модел за признаване на приходите на базата на контрол. Новият стандарт променя правилата за определяне дали приходите са признават към даден момент или през даден период от време и води до разширяване и подобряване на оповестяванията относно приходите. МСФО 15 се базира на основен принцип, който изисква дружеството да признава приход по начин, който отразява прехвърлянето на стоки или предоставянето на услуги на клиентите и в размер, който отразява очакваното възнаграждение, което дружеството ще получи в замяна на тези стоки или услуги. Допуска се по-ранното прилагане на стандарта. Дружествата следва да прилагат стандарта ретроспективно за всеки представен предходен период или ретроспективно като кумулативният ефект от първоначалното признаване се отразява в текущия период.

Ръководството е започнало да оценява ефекта от прилагането на този нов стандарт и не е идентифицирало области, които да доведат до различен начин на третиране и отчитане на приходите от предоставяни услуги като например наличие на първоначални разходи по договор, договори с няколко компонента, договори на загуба, обременяващи договори.
Основната дейност на Предприятието е свързана с аеронавигационни услуги, които се предоставят на непрекъсната база в определен период от време, а не в течение на времето. В допълнение на това, предоставянето на тези услуги не се извършва по силата на сключени договори с операторите на обслужваните въздухоплавателни средства, а на база Споразумение с Европейска организация за безопасност на въздухоплаването Евроконтрол и специално създаден Закон за гражданското въздухоплаване на Република България.

ВЯРНО С ОРИГИНАЛА
ДП „РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ" BULATSA София

КРМСФО 22 "Сделки и авансови плащания в чуждестранна валута" в сила от 1 януари 2018 г., все още не е приет от ЕС

Разяснението дава насоки как да се отчитат авансови постъпления или плащания съответно на непарични активи или непарични пасиви преди дружеството да е признало свързания с тях актив, разход или приход. Датата на сделката за целите на определяне на обменния курс е датата на първоначалното предплащане за непаричен актив или за пасив по отсрочени приходи. Ако има няколко авансови плащания или постъпления, за всяко отделно плащане се определя дата на сделката.

Към датата на одобрение на този финансов отчет са публикувани нови стандарти, изменения и разяснения към съществуващи вече стандарти, но не са влезли в сила или не са приети от ЕС за финансовата година, започваща на 1 януари 2017 г., и не са били приложени от по-ранна дата от Дружеството. Не се очаква те да имат съществен ефект върху финансовите отчети на Дружеството. Промените са свързани със следните стандарти:

- МСФО 2 „Плащане на базата на акции" (изменен) в сила от 1 януари 2018 г., все още не е приет от ЕС
- МСФО 4 „Застрахователни договори" (изменен) в сила от 1 януари 2018 г., приет от ЕС
- МСФО 9 „Финансови инструменти" (изменен) – Отчитане на хеджирането, в сила от 1 януари 2018 г., приет от ЕС
- МСФО 9 „Финансови инструменти" (изменен) – Предплащания с отрицателно компенсиране, в сила от 1 януари 2019 г., все още не е приет от ЕС
- МСФО 10 „Консолидирани финансови отчети" и МСС 28 „Инвестиции в асоциирани предприятия и съвместни предприятия" (изменени), датата на влизане в сила още не е определена, все още не са приети от ЕС
- МСФО 14 „Отсрочени сметки при регулирани цени" в сила от 1 януари 2016 г., все още не е приет от ЕС
- МСФО 15 „Приходи от договори с клиенти" (изменен) в сила от 1 януари 2018 г., приет от ЕС
- МСФО 16 „Лизинги" в сила от 1 януари 2019 г., приет от ЕС
- МСС 28 „Инвестиции в асоциирани предприятия и съвместни предприятия" (изменен) – Дългосрочни участия в асоциирани и съвместни предприятия в сила от 1 януари 2019 г., все още не е приет от ЕС
- МСС 40 "Инвестиционни имоти" (изменен) – Трансфер на инвестиционни имоти в сила от 1 януари 2018 г., все още не е приет от ЕС
- Годишни подобрения на МСФО 2014-2016 г.

ВЪЗПРОИЗВЕДЕНА
ОРИГИНАЛА
ДП "Ръководство на въздушното движение" ЕПТ София
BULATSA

4. Счетоводна политика

4.1. Общи положения

Най-значимите счетоводни политики, прилагани при изготвянето на този финансов отчет, са представени по-долу.

Финансовият отчет е изготвен при спазване на принципите за оценяване на всички видове активи, пасиви, приходи и разходи, съгласно МСФО. Базите за оценка са оповестени подробно по-нататък в счетоводната политика към финансовия отчет.

Следва да се отбележи, че при изготвянето на представения финансов отчет са използвани счетоводни оценки и допускания. Въпреки че те са базирани на информация, предоставена на ръководството към датата на изготвяне на финансовия отчет, реалните резултати могат да се различават от направените оценки и допускания.

4.2. Представяне на финансовия отчет

Финансовият отчет е представен в съответствие с МСС 1 „Представяне на финансови отчети". Предприятието прие да представя отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход в единен отчет.

В отчета за финансовото състояние се представят два сравнителни периода, когато Предприятието: а) прилага счетоводна политика ретроспективно; б) преизчислява ретроспективно позиции във финансовия отчет; или в) рекласифицира позиции във финансовия отчет, когато това има съществен ефект върху информацията в отчета за финансовото състояние към началото на предходния период.

Предприятието е възприело да представя отчета за паричните потоци по пряк метод според изискванията на МСС 7 Отчети за паричните потоци.

4.3. Сделки в чуждестранна валута

Сделките в чуждестранна валута се отчитат във функционалната валута на Предприятието по официалния обменен курс към датата на сделката (обявения фиксинг на Българска народна банка). Печалбите и загубите от курсови разлики, които възникват при уреждането на тези сделки и преоценяването на паричните позиции в чуждестранна валута към края на отчетния период, се признават в печалбата или загубата.

4.4. Приходи

Приходите включват приходи от предоставяне на услуги. Приходите от основните услуги са представени в пояснение 18.

Приходите се оценяват по справедлива стойност на полученото или подлежащото на получаване възнаграждение, като не се включва данък добавена стойност.

Приходът се признава, когато са изпълнени следните условия:

- Сумата на прихода може да бъде надеждно оценена;
- Вероятно е икономическите ползи от сделката да бъдат получени;
- Направените разходи или тези, които предстои да бъдат направени, могат надеждно да бъдат оценени;
- Критериите за признаване, които са специфични за всяка отделна дейност на Предприятието са изпълнени. Те са определени в зависимост от продуктите или услугите, предоставени на клиента, и на договорните условия.

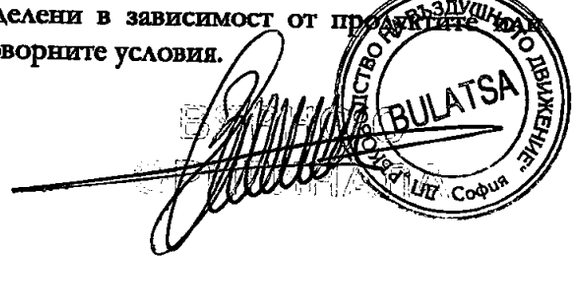

Отсрочени приходи

Финансиранията за нетекущи активи и за текущата дейност първоначално се признават в отчета за финансовото състояние като отсрочени приходи, при условие че са налице достатъчно основания да се счита, че същите ще бъдат получени, както и че Предприятието ще изпълни свързаните с тях условия. Приходите от финансирания за нетекущи активи се признават равномерно за срока на полезен живот на съответните активи. Приходите от финансирания за текущата дейност се признават през периода и до стойността на отчетените разходи, за които те са предназначени.

4.4.1. Предоставяне на услуги

Услугите, предоставяни от Предприятието включват предоставяне на аеронавигационно обслужване подробно описани в Пояснение 1.

Приходите от услуги се признават, когато услугите са предоставени в съответствие със степента на завършеност към датата на финансовия отчет. В случаите, в които има значителна несигурност относно получаване на дължимото възнаграждение или съпътстващите разходи, приход не се признава.

Приходите включват само брутните потоци от икономически ползи, получени от и дължими на Предприятието.
Сумите, събрани от името на трети страни, като данък върху добавената стойност, не отговарят на изискванията за приходи и затова те се изключват от приходите и се отчитат като разчети.

4.4.2. Приходи от лихви

Приходите от лихви се отчитат текущо по метода на ефективния лихвен процент.

4.5. Оперативни разходи

Оперативните разходи се признават в печалбата или загубата при ползването на услугите и при спазване на принципа за съпоставимост с приходите.

4.6. Разходи за лихви

Разходите за лихви се отчитат текущо по метода на ефективния лихвен процент и се признават като разход за периода, в който са възникнали в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Финансови разходи".

4.7. Нематериални активи

Нематериалните активи включват специализиран и стандартен софтуер. Те се отчитат по цена на придобиване, включваща покупната цена, всички платени мита, невъзстановими данъци и направените преки разходи във връзка с подготовка на актива за експлоатация, при което капитализираните разходи се амортизират въз основа на линейния метод през оценения срок на полезен живот на активите, тъй като се счита, че той е ограничен. Последващото оценяване се извършва по цена на придобиване, намалена с натрупаните амортизации и загуби от обезценка. Направените обезценки се отчитат като разход и се признават в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за съответния период.

Последващите разходи, които възникват във връзка с нематериалните активи след първоначалното им признаване, се признават в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за периода на тяхното възникване, освен ако благодарение на тях активът може да генерира повече от първоначално предвидените бъдещи икономически ползи.

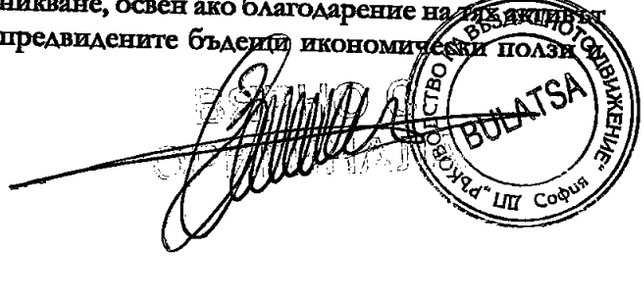

когато тези разходи могат надеждно да бъдат оценени и отнесени към актива. Ако тези условия са изпълнени, разходите се добавят към цената на придобиване на актива.

Остатъчната стойност и полезният живот на нематериалните активи се преценяват към датата на финансовия отчет.

Амортизацията се изчислява, като се използва линейният метод върху оценения полезен срок на годност на отделните активи, както следва:

- Софтуер - от 3 до 5 години
- Права за ползване на софтуер - в зависимост от срока на ползване

Разходите за амортизация са включени в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Разходи за амортизация на нефинансови активи".

Печалбата или загубата от продажбата на нематериални активи се определя като разлика между постъпленията от продажбата и балансовата стойност на активите и се представя в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Други приходи".

Избраният праг на същественост за нематериалните активи на Предприятието е в размер на 150 лв.

4.8. Имоти, машини и съоръжения

Имотите, машините и съоръженията се оценяват първоначално по цена на придобиване (себестойност), включваща покупната цена, както и всички преки разходи за привеждането на актива в работно състояние.

Последващото оценяване на сгради, машини и съоръжения се извършва по цена на придобиване, намалена с натрупаните амортизации и загуби от обезценка. Направените обезценки се отчитат като разход и се признават в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за съответния период.

Последващите разходи, свързани с определен актив от имоти, машини и съоръжения, се прибавят към балансовата сума на актива, когато е вероятно Предприятието да има икономически ползи, надвишаващи първоначално оценената ефективност на съществуващия актив. Всички други последващи разходи се признават за разход за периода, в който са направени.

Резервни части и обслужващо оборудване се класифицират като имоти, машини и съоръжения, а не като материални запаси, когато е приложима дефиницията за имоти, машини и съоръжения и те се използват за повече от една година.

Остатъчната стойност и полезният живот на имоти, машини и съоръжения се преценяват към датата на отчета.

Амортизацията на имоти, машини и съоръжения се изчислява, като се използва линейният метод върху оценения полезен живот на отделните групи активи, както следва:

- Сгради до 40 години
- Машини от 7 до 15 години
- Транспортни средства от 7 до 10 години
- Стопански инвентар от 10 до 15 години
- Компютри от 3 до 10 години
- Други от 3 до 10 години

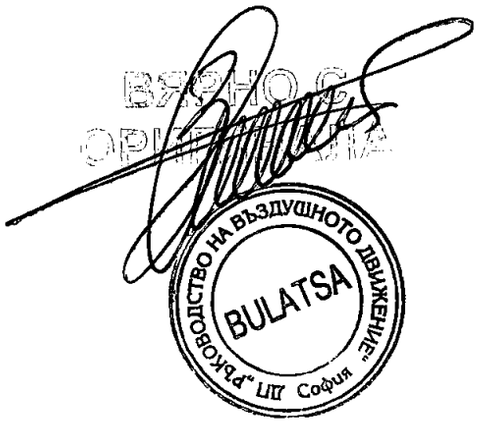

Разходите за амортизация са включени в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Разходи за амортизация на нефинансови активи".

Печалбата или загубата от продажбата на имоти, машини и съоръжения се определя като разлика между постъпленията от продажбата и балансовата стойност на актива и се признава в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Други приходи".

Избраният праг на същественост за имотите, машините и съоръженията на Предприятието е в размер на 150 лв.

4.9. Тестове за обезценка на активи

При изчисляване размера на обезценката Предприятието дефинира най-малката разграничима група активи, за която могат да бъдат определени самостоятелни парични потоци (единица, генерираща парични потоци). В резултат на това някои от активите подлежат на тест за обезценка на индивидуална база, а други - на база на единица, генерираща парични потоци.

Всички активи и единици, генериращи парични потоци, се тестват за обезценка поне веднъж годишно. Всички други отделни активи или единици, генериращи парични потоци, се тестват за обезценка, когато събития или промяна в обстоятелствата индикират, че тяхната балансова стойност не може да бъде възстановена.

За загуба от обезценка се признава сумата, с която балансовата стойност на даден актив или единица, генерираща парични потоци, превишава възстановимата им стойност, която е по-високата от справедливата стойност, намалена с разходите по продажба на даден актив, и неговата стойност в употреба. Загубите от обезценка на единица, генерираща парични потоци, се посочват в намаление на балансовата сума на активите от тази единица и се признават в отчета за доходите.

4.10. Финансови инструменти

Финансовите активи и пасиви се признават, когато Предприятието стане страна по договорни споразумения, включващи финансови инструменти.

Финансов актив се отписва, когато се загуби контрол върху договорните права, които съставляват финансовия актив, т.е. когато са изтекли правата за получаване на парични потоци или е прехвърлена значимата част от рисковете и изгодите от собствеността.

Финансов пасив се отписва при неговото погасяване, изплащане, при анулиране на сделката или при изтичане на давностния срок.

Финансовите активи се признават на датата на сделката.

Финансовите активи и финансовите пасиви се оценяват последващо, както е посочено по-долу.

4.10.1. Финансови активи

Финансовите активи се разпределят към отделните категории в зависимост от целта, с която са придобити. Категорията на даден финансов инструмент определя метода му на оценяване и дали приходите и разходите се отразяват в печалбата или загубата или в другия всеобхватен доход на Предприятието. Всички финансови активи с изключение на тези, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата, подлежат на тест за обезценка към датата на финансовия отчет. Финансовите активи се обезценяват, когато съществуват обективни доказателства за това. Прилагат се различни критерии за определяне на загубата от обезценка в зависимост от категорията на финансовите активи, както е описано по-долу.

Всички приходи и разходи, свързани с притежаването на финансови инструменти, се отразяват в печалбата или загубата при получаването им, независимо от това как се оценява балансовата стойност на финансовия актив, за който се отнасят, и се представят в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на редове „Финансови разходи", „Финансови приходи", с изключение на загубата от обезценка на търговски вземания, която се представя на ред „Други разходи".

Кредити и вземания

Кредити и вземания, възникнали първоначално в Предприятието, са недеривативни финансови инструменти с фиксирани плащания, които не се търгуват на активен пазар. Кредитите и вземанията последващо се оценяват по амортизирана стойност, като се използва методът на ефективната лихва, намалена с размера на обезценката. Всяка промяна в стойността им се отразява в печалбата или загубата за текущия период. Парите и паричните еквиваленти, търговските и по-голямата част от други вземания на Предприятието спадат към тази категория финансови инструменти. Дисконтиране не се извършва, когато ефектът от него е незначителен. През отчетния период Предприятието не е ползвало финансиране чрез кредити.

Значими вземания се тестват за обезценка поотделно, когато са просрочени към датата на финансовия отчет или когато съществуват обективни доказателства, че контрагентът няма да изпълни задълженията си. Загубата от обезценка на търговските вземания се представя в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Други разходи".

4.10.2. Финансови пасиви

Финансовите пасиви на Предприятието включват търговски и други задължения. Финансовите пасиви се признават, когато съществува договорно задължение за плащане на парични суми или друг финансов актив на друго предприятие или договорно задължение за размяна на финансови инструменти с друго предприятие при потенциално неблагоприятни условия. Всички разходи, свързани с лихви, и промени в справедливата стойност на финансови инструменти, ако има такива, се признават в печалбата или загубата на ред „Финансови разходи" или „Финансови приходи" в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход.

Финансовите пасиви се оценяват последващо по амортизирана стойност, като се използва методът на ефективната лихва.

Търговските задължения се признават първоначално по номинална стойност и впоследствие се оценяват по амортизирана стойност, намалена с плащания по уреждане на задължението.

4.11. Материални запаси

Материалните запаси включват материали и стоки. В себестойността на материалните запаси се включват преките разходи по закупуването. Финансовите разходи не се включват в стойността на материалните запаси. Материалните запаси се оценяват по по-ниската от себестойността им и тяхната нетна реализуема стойност. Сумата на всяка обезценка на материалните запаси до нетната им реализуема стойност се признава като разход за периода на обезценката.

Нетната реализуема стойност представлява очакваната продажна цена на материалните запаси, намалена с очакваните разходи по продажбата. В случай, че материалните запаси са били вече обезценени до нетната им реализуема стойност и в последващ отчетен период

ДП РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ BULATSA ЦУ София

се окаже, че условията довели до обезценката не са вече налице, то се възприема новата им нетна реализуема стойност. Сумата на възстановяването може да бъде само до размера на балансовата стойност на материалните запаси преди обезценката. Сумата на обратно възстановяване на стойността на материалните запаси се отчита като намаление на разходите за материали за периода, в който възниква възстановяването.

Предприятието определя разходите за материални запаси, като използва метода среднопретеглена стойност.

При продажба на материалните запаси тяхната балансова стойност се признава като разход в периода, в който е признат съответният приход.

4.12. Данъци върху дохода

Разходите за данъци, признати в печалбата или загубата, включват сумата на отсрочените и текущите данъци, които не са признати в другия всеобхватен доход или директно в собствения капитал.

Текущите данъчни активи и/или пасиви представляват тези задължения към или вземания от данъчните институции, отнасящи се за текущи или предходни отчетни периоди, които не са платени към датата на финансовия отчет. Текущият данък е дължим върху облагаемия доход, който се различава от печалбата или загубата във финансовите отчети. Изчисляването на текущия данък е базиран на данъчните ставки и на данъчните закони, които са в сила към края на отчетния период.

Отсрочените данъци се изчисляват по пасивния метод за всички временни разлики между балансовата стойност на активите и пасивите и тяхната данъчна основа. Отсрочен данък не се предвижда при първоначалното признаване на актив или пасив, освен ако съответната транзакция не засяга данъчната или счетоводната печалба.

Отсрочените данъчни активи и пасиви не се дисконтират. При тяхното изчисление се използват данъчни ставки, които се очаква да бъдат приложими за периода на реализацията им, при условие че те са влезли в сила или е сигурно, че ще влезнат в сила, към края на отчетния период.

Отсрочените данъчни пасиви се признават в пълен размер.

Отсрочени данъчни активи се признават, само ако съществува вероятност те да бъдат усвоени чрез бъдещи облагаеми доходи. Относно преценката на ръководството за вероятността за възникване на бъдещи облагаеми доходи, чрез които да се усвоят отсрочени данъчни активи, вижте пояснение 4.17.

Отсрочени данъчни активи и пасиви се компенсират, само когато Предприятието има право и намерение да компенсира текущите данъчни активи или пасиви от същата данъчна институция.

Промяната в отсрочените данъчни активи или пасиви се признава като компонент от данъчния приход или разход в печалбата или загубата, освен ако те не са свързвани с позиции, признати в другия всеобхватен доход или директно в собствения капитал, при което съответният отсрочен данък се признава в другия всеобхватен доход или в собствения капитал.

4.13. Пари и парични еквиваленти

Парите и паричните еквиваленти се състоят от наличните пари в брой, парични средства по банкови сметки и срочни депозити, които са лесно обръщаеми в конкретни парични суми и съдържат незначителен риск от промяна в стойността си.

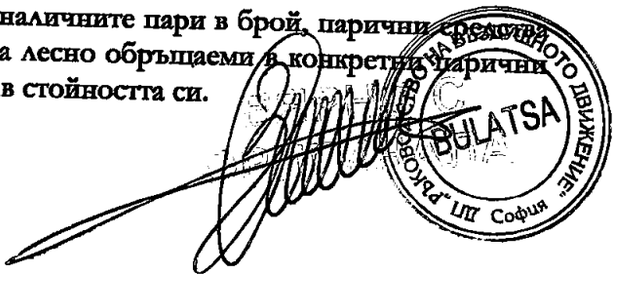

4.14. Собствен капитал, резерви и плащания на отчисления от печалбата

Основен капитал

Съгласно чл. 53 от Закона за гражданското въздухоплаване, ДП „Ръководство на въздушното движение" е създадено като държавно предприятие по реда на чл.62, ал.3. от Търговския закон. Основният капитал на Предприятието е 100% държавна собственост. На основание чл. 53б, т.1 от Закона за гражданското въздухоплаване, Министърът на транспорта, информационните технологии и съобщенията упражнява правата на собственост на държавата в ДП РВД.

Законови резерви

Законовите резерви включват следните видове:

- резерв, формиран от преотстъпен данък печалба в съответствие с изискванията на ЗКПО в сила до 31.12.2009 г., когато Предприятието формира специфичен резерв, равен на преотстъпения данък в размер на 60% от задължението за данък върху печалбата.
- законови резерви, равняващи се на 10% от нетната печалба за всеки отчетен период в изпълнение на Наредба 140 от 04.12.2001 г., издадена от Министерството на транспорта и съобщенията и Министерство на финансите, във връзка с изискванията за поддържане на паричния резерв на Предприятието.

Други резерви

Другите резерви включват резерви, формирани при придобиването на нетекущи активи - държавна собственост, предоставени за управление от Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията, разпределена печалба от предходни периоди и преоценки на задължения за обезщетения при пенсиониране.

Предприятието разпределя печалбата за предходната година под формата на резерви и отчисления от печалбата в полза на държавата, представлявана от Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията. Разпределението е пряко в държавния бюджет.

Всички транзакции със собственика на Предприятието са представени отделно в отчета за собствения капитал.

4.15. Пенсионни и краткосрочни възнаграждения на служителите

Предприятието отчита краткосрочни задължения по компенсируеми отпуски, възникнали поради неизползван платен годишен отпуск в случаите, в които се очаква да бъде ползван в рамките на 12 месеца след датата на отчетния период, през който наетите лица са положили труда, свързан с тези отпуски. Краткосрочните задължения към персонала включват заплати и социални осигуровки.

Съгласно изискванията на Кодекса на труда и Колективния трудов договор при прекратяване на трудовото правоотношение, след като служителят е придобил право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, Предприятието е задължено да му изплати обезщетение в размер до шест брутни работни заплати и допълнително обезщетение съгласно Колективния трудов договор. Предприятието е начислило правно задължение за изплащане на обезщетения на наетите лица при пенсиониране в съответствие с изискванията на МСС 19 „Доходи на наети лица" на база на прогнозирани плащания за следващите пет години, дисконтирани към настоящия момент с дългосрочен лихвен

процент за целите на конвергенцията с падеж 10 години. Нормата на дисконтиране е определена на база информация от Европейската Централна Банка.

Предприятието дължи пенсионни възнаграждения на служителите си по планове с дефинирани доходи и по планове с дефинирани вноски.

Планове с дефинирани вноски са пенсионни планове, по които Предприятието внася фиксирани вноски в независими дружества. Предприятието няма други правни или договорни задължения след изплащането на фиксираните вноски. Предприятието плаща фиксирани вноски във връзка с плановете с дефинирани вноски.

Планове, които не отговарят на дефиницията за планове с дефинирани вноски, се определят като планове с дефинирани доходи. Планове с дефинирани доходи са пенсионни планове, според които се определя сумата, която служителят ще получи след пенсиониране, във връзка с трудовия стаж и последното възнаграждение.

Задължението, признато в отчета за финансовото състояние относно планове с дефинирани доходи, представлява настоящата стойност на задължението по изплащане на дефинирани доходи към края на отчетния период.

Ръководството на Предприятието оценява задължението по изплащане на дефинирани доходи веднъж годишно с помощта на независим актюер. Оценката на задълженията е базирана на стандартни проценти на инфлация и смъртност. Бъдещи увеличения на заплатите също се вземат под внимание. Дисконтовите фактори се определят към края на всяка година, като се взема предвид доходността на безрискови държавни ценни книжа (правителствени облигации), в която доходите ще бъдат платени и са с падеж, близък до този на съответните пенсионни задължения.

Актюерските печалби или загуби се признават в другия всеобхватен доход.

Разходите за лихви, свързани с пенсионните задължения, са включени в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Финансови разходи". Разходите за трудов стаж, свързани с разходи за пенсионни възнаграждения на служителите, са включени на ред „Разходи за персонала" в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход.

Краткосрочните доходи на служителите, включително и полагаемите се отпуски, са включени в текущите пасиви на ред „Пенсионни и други задължения към персонала" по недисконтирана стойност, която Предприятието очаква да изплати.

4.16. Провизии, условни пасиви и условни активи

Провизиите се признават, когато Предприятието има настоящо (конструктивно или правно) задължение в резултат от минало събитие и е вероятно погасяването/уреждането на това задължение да доведе до изходящ поток на ресурси. Възможно е срочността или сумата на изходящия паричен поток да е несигурна. Бъдещи загуби от дейността не се признават като провизия.

Стойността на провизията се изчислява на база най-добрата приблизителна преценка на ръководството за разходите, необходими за уреждане на сегашно задължение към края на отчетния период, като се вземат предвид рисковете и несигурността, свързани със сегашното задължение. Когато съществуват редица подобни задължения, вероятната необходимост от изходящ поток за погасяване на задължението се определя, като се отчете групата на задълженията като цяло. Провизиите се дисконтират, когато ефектът от времевите разлики в стойността на парите е значителен.

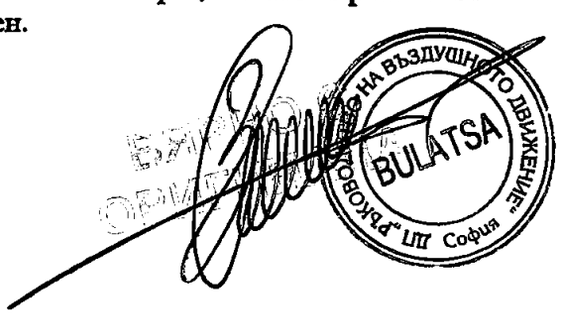

Обезщетения от трети лица във връзка с дадено задължение, за които Предприятието е сигурно, че ще получи, се признават като отделен актив. Този актив може и да не надвишава стойността на съответната провизия.

Провизиите се преразглеждат към края на всеки отчетен период и стойността им се коригира, за да се отрази най-добрата приблизителна оценка.

В случаите, в които се счита, че е малко вероятно да възникне изходящ поток на икономически ресурси в резултат на текущо задължение, пасив не се признава.

Вероятни входящи потоци на икономически ползи, които все още не отговарят на критериите за признаване на актив, се смятат за условни активи.

4.17. Значими преценки на ръководството при прилагане на счетоводната политика

Значимите преценки на ръководството при прилагането на счетоводните политики на Предприятието, които оказват най-съществено влияние върху финансовият отчет, са описани по-долу. Основните източници на несигурност при използването на приблизителните счетоводни оценки са описани в пояснение 4.18.

Приходи

През периода 2014 г. – 2016 г. настъпиха съществени промени в обстановката в Република Украйна, съчетани с развитието на ситуацията в Ирак и Сирия. Тези събития доведоха до съществено увеличение на нивата на трафик във въздушното пространство, обслужвано от ДП РВД (Район за полетна информация София – РПИ София) и влияят пряко върху предоставянето на аеронавигационно обслужване от страна на ДП РВД. В допълнение към тези обстоятелства са очакваните промени в естеството на оперативната дейност, произтичащи от въвеждането в експлоатация на новото летище в Истанбул. Същите се очаква да доведат до трайно нарастване на комплексността на операциите във въздушното пространство, обслужвано от Предприятието. Тези факти и обстоятелства са извън контрола на ДП РВД, но същевременно имат значителен ефект върху броя на обслужени единици във въздушното пространство на РПИ София.

Повишените нива на трафик се запазват през 2017 г. и се очаква да продължат поне до края на втория референтен период (РП2), т.е. до края на 2019 г. Много е вероятно в резултат на редица причини, същите да се запазят и след това, през третия референтен период. Това изисква предприемане на допълнителни мерки, които вече са в ход, за да може ДП РВД своевременно да осигури необходимите ресурси за адекватен отговор по отношение на предоставяне на АНО за по-дълъг период от време спрямо първоначално планирания. Предвидените мерки за поемане на увеличения обем трафик и съответно обслужени единици са:

- Осигуряване на допълнителни човешки и технически ресурси с цел да се осигури безопасност, капацитет и качество на услугите;
- Реорганизация и оптимизация на въдушното пространство;
- Увеличение на капацитета и броя на секторите;

Изпълнението на тези мерки може да стане само чрез увеличение на постоянните разходи, чрез които те да се финансират. Следователно посрещането на увеличения обем трафик в средносрочен аспект може да се извърши с увеличаване на установените разходи за Предприятието, заложени в Плана за ефективност. От друга страна, приходите на ДП РВД

от АНО се базират на таксова единица, която се определя по метода на установените разходи, като взема под внимание прогнозата за обслужените единици, както и схемата за споделяне на риска по отношение на установените разходи и нивото на обслужените единици за всяка календарна година от референтния период на ПЕ, както и по отношение на риска от изменение на общия размер на действителните разходи и установените такива за целия референтен период (последното има евентуално отражение върху таксовите единици през следващия референтен период).
Увеличението на установените разходи с цел осигуряване на допълнителни човешки и технически ресурси води до изменение на таксовата единица, която при новата прогноза за ниво на обслужените единици ще генерира необходимите приходи.
В резултат на така създалата се обстановка, провеждайки детайлни и съдържателни консултации с всички участници в процеса на одобряване на Плановете за ефективност, е постигната договореност за ревизиране на установените разходи, заложени в Плана за ефективност за периода 2015 - 2019 г., което води до слабо увеличение на таксовата единица спрямо първоначалните разчети в последните три години от него (2017 - 2019 г.). Действията обхващат периода 2016 г. – 2019 г., като промяна на разходната рамка и по-висока таксова единица е валидна за периода 2017 г. – 2019 г.

В резултат на това, на основание на чл. 17 от Регламент за изпълнение (ЕС) № 390/2013 и на база на извършения анализ на геополитическия риск, е изготвено, представено и одобрено обосновано предложение за ревизия на Плана за ефективност за втория референтен период. През 2017 г. се финализира процеса по ревизиране на Плана за ефективност (ПЕ) на DANUBE FAB за втория референтен период (РП2) в частта, свързана с България след като Европейската комисия в качеството си на компетентен орган издаде Решения №№ 1985/31.10.2017 г. и 2376/15.12.2017 г. за разрешаване на преразглеждането на целите в област „ефективност на разходите“ за 2017 г., 2018 г. и 2019 г. за аеронавигационно обслужване в Плана за ефективност за периода 2017 – 2019 г.

Съгласно един от основните принципи на концептуалната рамка, финансовите резултати от дейността се отразяват посредством счетоводното отчитане на базата на начисляването. Счетоводното отчитане на базата на начисляването описва ефектите от сделки и други събития и обстоятелства върху икономическите ресурси на отчитащото се предприятие и претенциите срещу него в периодите, в които настъпват тези ефекти, дори ако произтичащите от това парични постъпления и плащания възникват в различен период. Това има съществено значение, тъй като информацията относно икономическите ресурси на Предприятието и претенциите срещу него, както и измененията в тези ресурси и претенции през даден период осигурява по-добра база за оценяване на миналите и бъдещи резултати от дейността на предприятието, отколкото информацията единствено за паричните постъпления и плащания през този период.
От така извършеният анализ и с оглед разчетите от ревизията на ПЕ, ръководството на Предприятието е направило преценка, че са налице всички условия за признаването на приход в 2016 г.

Отсрочени данъчни активи

Оценката на вероятността за бъдещи облагаеми доходи за усвояването на отсрочени данъчни активи се базира на последната одобрена бюджетна прогноза, коригирана относно значими необлагаеми приходи и разходи и специфични ограничения за пренасяне на

неизползвани данъчни загуби или кредити. Ако надеждна прогноза за облагаем доход предполага вероятното използване на отсрочен данъчен актив особено в случаи, когато активът може да се употреби без времево ограничение, тогава отсроченият данъчен актив се признава изцяло. Признаването на отсрочени данъчни активи, които подлежат на определени правни или икономически ограничения или несигурност, се преценява от ръководството за всеки отделен случай на базата на специфичните факти и обстоятелства.

4.18. Несигурност на счетоводните приблизителни оценки

При изготвянето на финансовия отчет ръководството прави редица предположения, оценки и допускания относно признаването и оценяването на активи, пасиви, приходи и разходи.

Действителните резултати могат да се различават от предположенията, оценките и допусканията на ръководството и в редки случаи съответстват напълно на предварително оценените резултати.

Информация относно съществените предположения, оценки и допускания, които оказват най-значително влияние върху признаването и оценяването на активи, пасиви, приходи и разходи е представена по-долу.

4.18.1. Обезценка на вземания

Приблизителната оценка за загуби от трудносъбираеми и несъбираеми вземания се прави в края на всеки отчетен период. Вземанията, при чието събиране са констатирани трудности и които са с изтекъл срок на плащане между 3 месеца и 6 месеца се класифицират като трудносъбираеми, а такива с изтекъл срок на плащане над 6 месеца – като несъбираеми. Ръководството на Предприятието е възприело, че трудносъбираемите вземания се обезценяват до 50 % от тяхната брутна стойност, а несъбираемите вземания се обезценяват напълно.

4.18.2. Полезен живот на амортизируеми активи

Ръководството преразглежда полезния живот на амортизируемите активи в края на всеки отчетен период.

Към 31 декември 2017 г. ръководството определя полезния живот на активите, който представлява очакваният срок на ползване на активите от Предприятието. Балансовите стойности на активите са анализирани в пояснения 5 и 6. Действителният полезен живот може да се различава от направената оценка поради техническо и морално изхабяване, предимно на софтуерни продукти и компютърно оборудване.

4.18.3. Материални запаси

Материалните запаси се оценяват по по-ниската стойност от цената на придобиване и нетната реализуема стойност. При определяне на нетната реализуема стойност ръководството взема предвид най-надеждната налична информация към датата на приблизителната оценка.

4.18.4. Задължение за изплащане на обезщетения при пенсиониране

Ръководството оценява веднъж годишно с помощта на независим актюер задължението за изплащане на обезщетения. Действителната стойност на задължението може да се различава от предварителната оценка поради нейната несигурност. Оценката на задължението за изплащане на обезщетенията се базира на актюерски допускания, описани в Пояснение 13.2.

4.18.5. Провизии

Провизии за конструктивни задължения във връзка с услугата за аеронавигационно обслужване (АНО)

Във връзка с прилагане на схема за споделяне на риска

Съобразно приложимите регламенти 390/2013 и 391/2013 на Европейската комисия по отношение на таксите за аеронавигационно обслужване (АНО) действа схема за споделяне на риска (risk sharing) при отклонения на определени показатели спрямо тези, установени за съответната година в Плана за ефективност (ПЕ). През РП2 схемата за споделяне на риска действа както при АНО при прелитане, така и при АНО в зоните и районите на летищата (ЗРЛ), по-конкретно за летище София[1]. Разграничени са две групи рискове:

а) Произтичащи от отклонение на фактическия спрямо планирания трафик, при които:

- ако действителният брой обслужени единици през годината n превишава планирания с повече от 2%, тогава задълженията на доставчика на аеронавигационно обслужване (ДАНО) по отношение на допълнителните приходи над 2% следва да се уредят с авиокомпаниите най-късно в година n+2;
- ако действителният брой обслужени единици през годината n е по-нисък от планирания с повече от 2%, тогава вземанията от авиокомпаниите на ДАНО по отношение на неполучените приходи под 2%, могат да се разсрочат в рамките на няколко години;

б) Произтичащи от отклонение на фактическия размер на разходите спрямо установените такива, при които са дефинирани две групи разходи:

- контролируеми – разходи, за които се счита, че могат да бъдат управлявани от доставчиците на АНО. По отношение на тях се формира съответно нетна печалба и нетна загуба за ДАНО.
- неконтролируеми – разходи, за които се счита, че зависят от екзогенни фактори, на които доставчиците на АНО не могат да влияят (например непредвидени промени в националното законодателство или произтичащи от международни споразумения, съществени промени в лихвени проценти по заеми). По отношение на тях при отклонение в размера на фактическите неконтролируеми разходи спрямо плановите им стойности продължава да се прилага коригиращият механизъм, но през следващия референтен период. Към момента съществуват известни неясноти относно това кои разходи могат да бъдат третирани като неконтролируеми, като този въпрос и свързаните с него ефекти ще получат в пълна степен разрешение след изтичането на съответния референтен период и изготвяне на съответните доклади от Органа за преглед на ефективността. Ефектите, свързани с тях по отношение на първия референтен период могат да окажат влияние върху размера на таксовите единици през втория референтен период.

Във връзка с нереализирани капиталови проекти

Ежегодно, Органът за преглед на ефективността (PRB), в качеството си на консултативен орган на Европейската комисия, публикува доклади съдържащи наблюдения и препоръки относно изпълнението на схемата за ефективност на Европейско и национално равнище за страните-членки. Оценката за 2012 г. и 2013 г. показва, че на общоевропейско равнище плановите разходи за амортизация на страните-членки са надценени спрямо фактическите разходи. В годишните мониторингови доклади на националните надзорни органи (ННО) на страните-членки е посочено, че това отклонение се дължи основно на отлагане на

[1] Схемата за ефективност е задължителна за летищата с над 70 хил. движения за година или ако няма такива, за летището с най-много движения. В България на този етап няма летища с повече от 70 хил. движения за година и в този смисъл регулаторният режим се прилага само по отношение на летище София (LBSF) като по отношение на АНО в ЗРЛ то е отделено в самостоятелна зона за таксуване.

капиталови проекти за следващи години. В контекста на установени разходи, таксовите единици при прелитане включват определен в ПЕ разход за амортизация и в случай, че съответстващите му нетекущи активи фактически не са въведени в експлоатация, те не са донесли очакваните от потребителите ползи, за които те са заплатили. В този смисъл препоръката на PRB е ННО на страните-членки да предприемат необходимите мерки, потребителите на въздушното пространство да не възстановяват през РП2 стойността на капиталови проекти, които вече са били включени при формирането на таксовите единици за РП1.
Предприет е задълбочен анализ на необходимостта от начисляване на провизия за конструктивни задължения в резултат на нереализирани капиталови проекти до края на 2014 г., заложени в националния ПЕ за РП1, за които в установените разходи, респективно в таксовите единици за 2012 г., 2013 г. и 2014 г. са включени разходи за амортизации. На база този анализ е установена сума, представена в Пояснение 14, която ръководството на Предприятието очаква да бъде възстановена на ползвателите през РП2, в съответствие с постигнатите с тях договорености относно времевото разпределение. В допълнение е направен анализ относно реализацията на капиталовите проекти през 2015 г., 2016 г. и 2017 г. (първите три години от РП2) и не е установена необходимост от допълнително начисляване на провизия във връзка с нереализиране на капиталови проекти.

Провизия във връзка с планирани разходи за търсене и спасяване (ТиС)
В ПЕ за РП2 като елемент от установените разходи са предвидени средства за изпълнение на дейности по поддържане на готовност за реализиране на операции за търсене и спасяване (накратко дейности по ТиС) при авиационно произшествие (АП). Планирането и отчитането на тези разходи се осъществява от ГД ГВА. Съгласно разпоредбите на действащото законодателство неразходваните в рамките на календарната година средства за такива дейности се планират за следващата година отново за дейности по Националния план за ТиС при АП. В този смисъл неразходваните средства за ТиС, които са включени в установените разходи за съответната година и са целево предназначени за дейности регламентирани в Националния план за ТиС, следва да бъдат отчетени като провизия за конструктивно задължение.

Провизия във връзка с планирани разходи за национален надзорен орган (ННО)
Разходите на ННО се включват в ПЕ като част от установените разходи на база прогноза за разпределението им по години и икономически елементи. Съгласно изискванията на действащото законодателство тези средства се предоставят целево за дейността на ННО и ежегодно се дължат в размер, равен на установения размер на тези разходи за съответната година, която е включена в ПЕ. Поради тази причина, ако действително разходваните средства от ННО са по-ниски от размера на установените разходи за ННО за съответната година, тази разлика се отчита като провизия за конструктивни задължения.

Ефектите от изменението на настоящата стойност на провизиите за конструктивни задължения към авиопревозвачи са представени в Пояснение 14.

Провизии по правни задължения
Предприятието е ответник по няколко съдебни дела към настоящия момент, чийто изход може да доведе до задължения на стойност, различна от сумата на признатите във финансовия отчет провизии. Провизиите няма да бъдат разглеждани тук по-подробно, за да се избегнат предубеждения, свързани с позицията на Предприятието в горепосочените спорове.

5. Имоти, машини и съоръжения

Имотите, машините и съоръженията на Предприятието включват земи и сгради, машини и съоръжения, транспортни средства, оборудване и разходи за придобиване на нетекущи активи. Балансовата стойност може да бъде анализирана, както следва:

	Земя и сгради	Машини и съоръжения	Транспортни средства	Оборудване	Разходи за придобиване на нетекущи активи	Общо
	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.
Брутна балансова стойност						
Салдо към 1 януари 2017 г.	147,995	184,409	4,897	5,342	19,381	362,024
Новопридобити активи	653	861	-	104	14,338	15,956
Отписани активи	-	(4,743)	(11)	(70)	-	(4,824)
Трансфери	525	18,757	-	43	(19,325)	-
Салдо към 31 декември 2017 г.	149,173	199,284	4,886	5,419	14,394	373,156
Амортизация						
Салдо към 1 януари 2017 г.	(44,800)	(124,560)	(3,545)	(3,592)	-	(176,497)
Амортизация и обезценка	(3,782)	(9,891)	(266)	(293)	(56)	(14,288)
Отписани активи	-	4,743	11	69	-	4,823
Салдо към 31 декември 2017 г.	(48,582)	(129,708)	(3,800)	(3,816)	(56)	(185,962)
Балансова стойност към 31 декември 2017 г.	**100,591**	**69,576**	**1,086**	**1,603**	**14,338**	**187,194**

ДП „РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ" София BULATSA

	Земя и сгради	Машини и съоръжения	Транспортни средства	Оборудване	Разходи за придобиване на нетекущи активи	Общо
	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.
	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.
Брутна балансова стойност						
Салдо към 1 януари 2016 г.	**145,478**	**175,243**	**4,868**	**4,673**	**27,975**	**358,237**
Новопридобити активи		1,294	66	65	20,939	22,364
Отписани активи	-	(18,468)	(37)	(72)	-	(18,577)
Трансфери	2,517	26,340	-	676	(29,533)	-
Салдо към 31 декември 2016 г.	147,995	184,409	4,897	5,342	19,381	362,024
Амортизация						
Салдо към 1 януари 2016 г.	(41,226)	(134,414)	(3,316)	(3,321)	-	(182,277)
Амортизация	(3,574)	(8,611)	(266)	(340)	-	(12,791)
Отписани активи	-	18,465	37	69	-	18,571
Салдо към 31 декември 2016 г.	(44,800)	(124,560)	(3,545)	(3,592)	-	(176,497)
Балансова стойност към 31 декември 2016 г.	**103,195**	**59,849**	**1,352**	**1,750**	**19,381**	**185,527**

Всички разходи за амортизация са включени в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Разходи за амортизация на нефинансови активи".

ДП „РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ" София BULATSA

Предприятието има сключени договори за закупуването на активи, доставките по които се отчитат първоначално като разходи за придобиване на нетекущи материални активи. Разходите за придобиване на нетекущи материални активи към 31.12.2017 г. са в размер на 14,394 хил. лв. и се отнасят за следните по-значими активи:

- Изграждане на радиолокационни комплекси (7,046 хил. лв.)
- Модернизация на системи ILS/DME CAT I при ЛЦ за ОВД Варна и Бургас (2,098 хил. лв.)
- Модернизация на система от всенасочени УКВ радиофарове и далекомерни съоръжения VOR/DME (1,705 хил. лв.)
- Доставка на многопозиционна система за независим обзор с разширен обхват WAM и система за зависим кооперативен обзор AS-B 1090 ES (1,449 хил. лв.)
- Доставка на съоръжения за обзор и комуникации въздух-земя (825 хил. лв.).

Натрупаните разходи за придобиване на нетекущи материални активи се прехвърлят в съответната група активи, когато Предприятието придобие правата за ползване на съответния актив и той е въведен в експлоатация. Съответните суми са представени на ред „Трансфери".

Съществената част от новопридобитите нетекущи материални активи през 2017 г., които са на стойност 20,943 хил. лв. се отнасят основно за придобиване на радиолокационни комплекси (9,126 хил. лв.), изграждане на система за автоматизиран контрол и управление на наземното движение A-SMGCS (2,616 хил. лв.), система за възпроизводство на гласова и видео информация (1,311 хил. лв.), система от всенасочени УКВ радиофарове и далекомерни съоръжения (VOR/DME)(1,125 хил. лв.), наземни средства осигуряващи радио-комуникационно обслужване „въздух-земя" (980 хил. лв.), както и съоръжения, апаратура, работни станции и сървъри за основни системи за аеронавигационно обслужване и оборудване.

Предприятието няма активи от групата на имоти, машини и съоръжения, заложени като обезпечения по свои задължения.

ДП „Ръководство на въздушното движение" BULATSA София

6. Нематериални активи

Нематериалните активи на Предприятието включват специализиран и стандартен софтуер и разходи за придобиване на софтуер. Балансовите стойности за представените отчетни периоди могат да бъдат анализирани, както следва:

	Софтуер	Разходи за придобиване на нематериални активи	Други	Общо
	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.
Брутна балансова стойност				
Салдо към 1 януари 2017 г.	46,945	4,281	-	51,226
Новопридобити активи, закупени	243	1,924	-	2,167
Трансфери	4,169	(4,177)	8	-
Отписани активи	(3)	-	-	(3)
Салдо към 31 декември 2017 г.	51,354	2,028	8	53,390
Амортизация				
Салдо към 1 януари 2017 г.	(27,089)	-	-	(27,089)
Амортизация	(5,582)	-	-	(5,582)
Отписани активи	3	-	-	3
Салдо към 31 декември 2017 г.	(32,668)	-	-	(32,668)
Балансова стойност към 31 декември 2017 г.	**18,686**	**2,028**	**8**	**20,722**

	Софтуер	Разходи за придобиване на софтуер	Общо
	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.
Брутна балансова стойност			
Салдо към 1 януари 2016 г.	51,920	9,271	61,191
Новопридобити активи, закупени	671	5,484	6,155
Трансфери	10,474	(10,474)	-
Отписани активи	(16,120)	-	(16,120)
Салдо към 31 декември 2016 г.	46,945	4,281	51,226
Амортизация			
Салдо към 1 януари 2016 г.	(38,736)	-	(38,736)
Амортизация	(4,473)	-	(4,473)
Отписани активи	16,120	-	16,120
Салдо към 31 декември 2016 г.	(27,089)	-	(27,089)
Балансова стойност към 31 декември 2016 г.	**19,856**	**4,281**	**24,137**

Специализираният софтуер на Предприятието представлява лицензи за ползването на програмни продукти (софтуер) за управление на въздушното пространство и предоставеното аеронавигационно обслужване.
Стандартният софтуер на Предприятието представлява лицензи за ползването на програмни продукти, с които Предприятието осъществява оперативната и финансовата си дейност.

По-значими нетекущи нематериалните активи, придобити през годината са специализиран софтуер за система за автоматизиран контрол и управление на наземното движение A-SMGCS (2,412 хил. лв.), софтуер за система за възпроизводство на гласова и видео информация (407 хил. лв.), софтуер за интегрирано решение с високопроизводителни системи (502 хил. лв.), система за управление на база данни ORACLE (382 хил. лв.) от общо 4,412 хил. лв.

Към 31 декември 2017 г. разходите за придобиване на нематериални активи в размер на 2,028 хил. лв. представляват такива активи, които не са въведени в експлоатация към края на отчетния период. От тях значимата част на стойност 1,044 хил. лв. се отнасят за софтуер за разширяване на функционалностите на тренажорен комплекс на ДП РВД и за многопозиционна система за независим обзор с разширен обхват WAM и система за зависим кооперативен обзор AS-B 1090 ES (966 хил. лв.).

Всички разходи за амортизация са включени в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Разходи за амортизация на нефинансови активи".

Предприятието не е заложило нематериални активи като обезпечения по свои задължения.

ВЕРНО С ОРИГИНАЛА

ДП „РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ" BULATSA София

7. Отсрочени данъчни активи

Отсрочените данъци възникват в резултат на временни данъчни разлики и могат да бъдат представени, като следва:

Отсрочени данъчни (активи)/пасиви	1 януари 2017	Признати в печалбата или загубата	Признати в друг всеобхватен доход	31 декември 2017
	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.
Нетекущи активи				
Имоти, машини и съоръжения	3,452	586	-	4,038
Текущи активи				
Търговски и други вземания	(394)	(37)	-	(431)
Нетекущи пасиви				
Пенсионни и други задължения към персонала	(1,185)	76	-	(1,109)
Провизии за конструктивни задължения	(3,989)	3,703		(286)
Текущи пасиви				
Пенсионни и други задължения към персонала	(1,286)	(197)	(76)	(1,559)
Провизии за конструктивни задължения	(2,942)	(1,047)	-	(3,989)
Провизии по национален план за търсене и спасяване	(302)	(116)	-	(418)
Провизии за ННО	(62)	(1)	-	(63)
	(6,708)	**2,967**	**(76)**	**(3,817)**
Признати като:				
Отсрочени данъчни активи	(10,160)			(7,855)
Отсрочени данъчни пасиви	3,452			4,038
Нетно отсрочени данъчни активи	**(6,708)**			**(3,817)**

Всички отсрочени данъчни активи са признати в отчета за финансовото състояние.

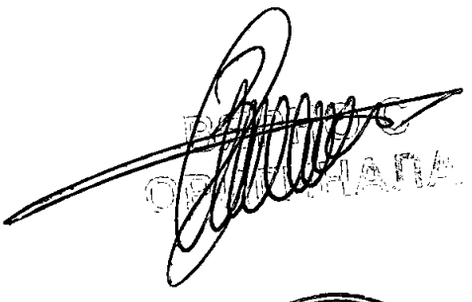

Отсрочените данъци за сравнителния период могат да бъдат обобщени, както следва:

Отсрочени данъчни (активи)/пасиви	1 януари 2016	Признати в печалбата или загубата	Признати в друг всеобхватен доход	31 декември 2016
	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.	'000 лв.
Нетекущи активи				
Имоти, машини и съоръжения	3,035	417	-	3,452
Текущи активи				
Търговски и други вземания	(407)	13	-	(394)
Нетекущи пасиви				
Пенсионни и други задължения към персонала	(889)	(296)	-	(1,185)
Провизии за конструктивни задължения	(3,282)	(707)	-	(3,989)
Текущи пасиви				
Пенсионни и други задължения към персонала	(1,392)	243	(137)	(1,286)
Провизии по съдебни задължения	-	-	-	-
Провизии за конструктивни задължения	(3,662)	720	-	(2,942)
Провизии по национален план за ТиС при АП	(188)	(114)	-	(302)
Провизии за ННО	-	(62)	-	(62)
	(6,785)	**214**	**(137)**	**(6,708)**
Признати като:				
Отсрочени данъчни активи	(9,820)			(10,160)
Отсрочени данъчни пасиви	3,035			3,452
Нетно отсрочени данъчни активи	**(6,785)**			**(6,708)**

8. Материални запаси

Материалните запаси, признати в отчета за финансовото състояние, могат да бъдат анализирани, както следва:

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Материали и консумативи	1,630	1,552
Стоки	76	68
Материални запаси	**1,706**	**1,620**

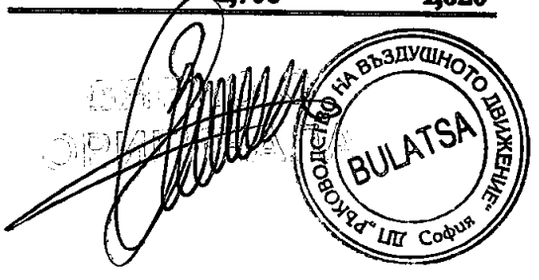

През 2017 г. общо 1,360 хил. лв. от материалните запаси са отчетени като разход в печалбата или загубата (2016 г. - 1,161 хил. лв.). Ежегодният преглед за обезценка, съгласно прилаганата политика, не е показал необходимост от отчитане на такава.
Основната част от материалите представляват резервни части. Ръководството на Предприятието, подпомогнато от вътрешни експерти, е извършило преглед на материалните запаси и не е констатирано наличие на резервни части и обслужващо оборудване, за които да е приложима дефиницията за имоти, машини и съоръжения и да са със срок на използване повече от една година.

Материалните запаси не са предоставяни като обезпечение по задължения.

9. Търговски вземания

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Дългосрочни		
Търговски вземания, брутно	9,665	19,025
Общо дългосрочни търговски вземания	**9,665**	**19,025**
Краткосрочни		
Търговски вземания, брутно	50,794	42,785
Обезценка	(4,937)	(4,563)
Общо краткосрочни търговски вземания	**45,857**	**38,222**
Общо търговски вземания	**55,522**	**57,247**

Към датата на изготвяне на финансовия отчет, търговските вземания са класифицирани като дългосрочни и краткосрочни в зависимост от датата на настъпване на падежа за плащане. Дългосрочната част от търговските вземания е свързана с ревизията на Плана за ефективност за втория референтен период, като допълнителна информация е представена в пояснение 4.17.

Всички търговски вземания на Предприятието са прегледани относно индикации за обезценка. Съгласно счетоводната политика на Предприятието приблизителната оценка за загуби от трудносъбираеми и несъбираеми вземания се извършва в края на всеки отчетен период. Вземанията с изтекъл срок на плащане между 3 месеца и 6 месеца се класифицират като трудносъбираеми, а такива с изтекъл срок на плащане над 6 месеца – като несъбираеми. Ръководството на Предприятието е възприело, че трудносъбираемите вземания се обезценяват до 50 % от тяхната брутна стойност, а несъбираемите вземания се обезценяват напълно. На база възрастов анализ, търговски вземания, които са с изтекъл падеж над 3 месеца, са обезценени и съответната обезценка в размер на 1,200 хил. лв. (2016 г.: 889 хил. лв.) е призната в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватния доход на ред „Други разходи".

Нетната балансова стойност на търговските вземания се приема за разумна приблизителна оценка на справедливата им стойност.

Изменението в обезценката на търговските вземанията може да бъде представено по следния начин:

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Салдо към 1 януари	4,563	4,698
Отписани суми (несъбираеми)	(335)	(320)
Загуба от обезценка	1,200	889
Възстановяване на загуба от обезценка	(491)	(704)
Салдо към 31 декември	**4,937**	**4,563**

Няма необезценени просрочени търговски вземания.

Най-значимите краткосрочни търговски вземания към 31 декември са представени, както следва:

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Вземания от Евроконтрол за такси за АНО – прелитане	42,860	35,846
Обезценка	(3,499)	(3,509)
Вземания от Евроконтрол за такси за АНО - в зоните и районите на летищата	4,862	4,530
Обезценка	(991)	(572)
Вземания за такси АНО – подход и кацане	82	115
Обезценка	(80)	(115)
Предоставени аванси за изграждане на активи	2,380	1,625
Други търговски вземания	610	669
Обезценка	(367)	(367)
	45,857	**38,222**

Най-съществените краткосрочни търговски вземания са от Евроконтрол в размер на 47,722 хил. лв. (2016 г: 40,376 хил. лв.).
Общият размер на търговските вземания от Евроконтрол за такси за АНО-прелитане и за такси за АНО в зоните и районите на летищата по отношение на най-голямото летище в страната, се определя в цялостния контекст на процесите по изготвяне, оценяване и одобряване на ПЕ, съгласно Регламенти (ЕС) №№ 390/2013 и 391/2013.
Евроконтрол е Европейска организация за безопасност на въздухоплаването, на която Република България е член от 1998 г. Организацията осъществява своята дейност в сътрудничество с националните граждански и военни власти. Организацията осъществява посредничеството на взаимоотношенията между ДП РВД и всички клиенти на Предприятието, на които се оказват аеронавигационно обслужване за прелитащ трафик, а от 01.01.2013 г. и в зоните и районите на летищата за въздухоплавателни средства над два тона излетно тегло.

Вземанията за предоставени аванси са възникнали във връзка с договори за придобиване на нетекущи активи и по-специално разширяване на функционалностите на тренажорен комплекс на ДП РВД (1,047 хил. лв.), за модернизиране на система за разпространение на

обзорни данни (590 хил. лв.), за система за независим обзор с разширен обхват WAM и система за зависим кооперативен обзор ADS (423 хил. лв.), за модернизация на системи ILS/DME CAT I при ЛЦ за ОВД Варна и Бургас (213 хил. лв.) и др.

10. Други вземания

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Съдебни и присъдени вземания	13,751	13,757
Обезценка	(13,750)	(13,750)
Предплатени разходи	2,957	2,899
Данък добавена стойност за възстановяване	536	626
Вземания по проекти, финансирани от ЕК	69	93
Гаранции, депозити, лихви и други вземания	165	252
Обезценка	(76)	(64)
Вземания от подотчетни лица	2	2
	3,654	**3,815**

Изменението в обезценката на другите вземанията може да бъде представено по следния начин:

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Салдо към 1 януари	13,814	13,814
Начислена обезценка	12	-
Салдо към 31 декември	**13,826**	**13,814**

11. Пари и парични еквиваленти

Парите и паричните еквиваленти включват следните елементи:

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Парични средства в банки и в брой в:		
- евро	39,199	110,999
- български лева	88,054	20,924
- британски лири	8	6
- щатски долари	3	7
- швейцарски франкове	2	1
Акредитив	657	-
Паричен резерв в БНБ (депозит)	21,514	21,514
Пари и парични еквиваленти в т.ч.	**149,437**	**153,451**

Сумата от 21,514 хил. лв., равняваща се на левовия еквивалент на 11 милиона евро, представлява срочен депозит в Българска Народна Банка в съответствие с издадената „Наредба №140 на Министерството на транспорта и съобщенията и Министерство на финансите от 04.12.2001 г. за установяване режима, реда и условията за поддържане и разходване на паричния резерв на ДП РВД".

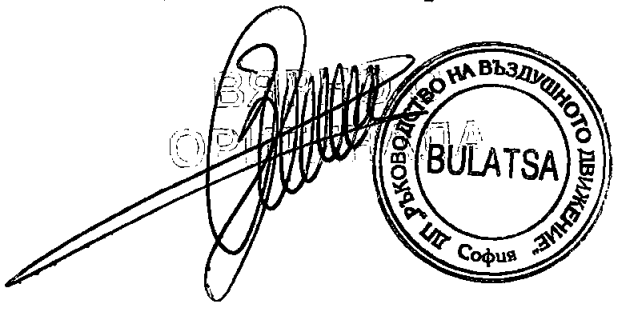

12. Собствен капитал

12.1. Основен капитал

Основният капитал на Предприятието е в размер на 129,758 хил. лв. и е 100% държавна собственост. Стойността му представлява размера на капитала на ГД РВД към датата на преобразуването му по реда на чл. 62 от Търговския закон.

12.2. Резерви

Всички суми са в '000 лв.	Законови резерви	Други резерви	Общо
Салдо към 01 януари 2016 г.	**44,097**	**120,779**	**164,876**
Разпределение на печалбата за 2015 г.	-	4,670	4,670
Преоценки на задълженията за обезщетения при пенсиониране	-	(1,369)	(1,369)
Данъчен ефект върху преоценката на задълженията за обезщетения при пенсиониране (данъчен приход)	-	137	137
Салдо към 31 декември 2016 г.	**44,097**	**124,217**	**168,314**
Разпределение на печалбата за 2016 г.	-	9,318	9,318
Безвъзмездно придобити активи	-	9	9
Преоценки на задълженията за обезщетения при пенсиониране	-	(764)	(764)
Данъчен ефект върху преоценката на задълженията за обезщетения при пенсиониране (данъчен приход)	-	76	76
Салдо към 31 декември 2017 г.	**44,097**	**132,856**	**176,953**

Законови резерви

Законовите резерви представляват резерв, формиран от преотстъпен данък печалба, регламентиран при изпълнението на определени условия съгласно чл.180 от ЗКПО (отм.). Предприятието е формирало специфичен резерв, равен на преотстъпения до края на 2009 г. корпоративен данък в размер на 60% от задължението за данък върху печалбата. Общият размер на резервите, акумулирани от преотстъпен корпоративен данък, възлиза на 22,583 хил. лв. за периода 2001 г. - 2009 г. С промяна на ЗКПО в сила от 01.01.2010 г. е отменена разпоредбата за преотстъпване на 60 % от корпоративния данък на ДП РВД.

Законовите резерви включват още и законови резерви, равняващи се на 10 % от нетната печалба за периода от 2001 г. до 2015 г. в съответствие с Наредба 140 от 04.12.2001 г., издадена от Министерството на транспорта и съобщенията и Министерството на финансите, за поддържане на паричния резерв на Предприятието. Общият размер на резервите, акумулирани към 31.12.2017 г. в съответствие с Наредба 140 от 04.12.2001 г., възлиза на 21,514 хил. лв.

Общата стойност на законовите резерви към 31.12.2017 г. е в размер на 44,097 хил. лв.

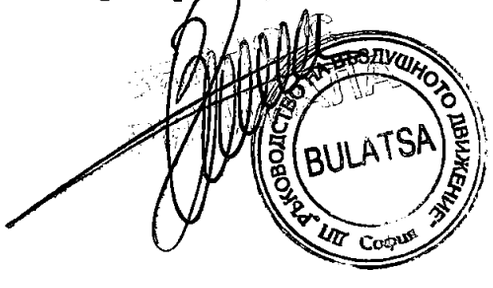

Други резерви

Другите резерви на Предприятието представляват резерви, формирани при придобиването на нетекущи активи - държавна собственост, предоставени за управление от едноличния собственик на капитала, както и натрупаните печалби след всички разпределения от предходни периоди.

Като други резерви се отчита и ефектът от прилагането на ревизирания МСС 19 върху отчета за финансовото състояние, формиран от натрупаните актюерски печалби/загуби за периода от 2011 г. до 2017 г. Загубата от преоценки на задължения за обезщетения при пенсиониране за 2017 г. е в размер на 688 хил. лв., нетно след данъци, отчетена за сметка на другите резерви.

Увеличението на другите резерви през 2017 г. представлява разпределението на остатъка от печалбата за 2016 г. на стойност 9,318 хил. лв.

12.3. Отчисления от печалбата

В изпълнение на Разпореждане на МС № 2 от 23.02.2017 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2017 г. отчисленията от печалбата за 2016 г. след данъчно облагане за Държавата са в размер на 9,318 хил. лв.

13. Възнаграждения на персонала

13.1. Разходи за персонала

Разходите за възнаграждения на персонала включват:

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Разходи за заплати и възнаграждения	(120,895)	(112,853)
Разходи за социални осигуровки	(8,193)	(7,250)
Разходи за социални надбавки	(8,763)	(8,155)
Провизии за обезщетения при пенсиониране	(2,745)	(4,890)
Обезщетения по Кодекса на труда и Колективния трудов договор	(674)	(293)
Разходи за персонала	**(141,270)**	**(133,441)**

13.2. Пенсионни и други задължения към персонала

Пенсионните и други задължения към персонала, признати в отчета за финансовото състояние, се състоят от следните суми:

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Нетекущи:		
Обезщетения при пенсиониране по Кодекса на труда и Колективния трудов договор	11,093	11,849
Нетекущи пенсионни задължения към персонала	**11,093**	**11,849**
Текущи:		
Обезщетения при пенсиониране по Кодекса на труда и Колективния трудов договор	4,444	2,591
Задължения към осигурителни предприятия	1,336	1,180
Задължения към персонала	12,797	12,010
Текущи пенсионни и други задължения към персонала	**18,577**	**15,781**

Текущата част от задълженията към персонала представляват задължения към настоящи и бивши служители на Предприятието, които следва да бъдат уредени през 2018 г. Те са възникнали главно във връзка с натрупани неизползвани отпуски в края на отчетния период и текущите задължения, свързани с възнагражденията на персонала.

Съгласно изискванията на Кодекса на труда и Колективния трудов договор, при прекратяване на договора на служител по повод на неговото пенсиониране, ДП РВД е задължено да изплати определена компенсация, базирана на брутното месечно възнаграждение на служителите. Провизията за обезщетения на пенсионираните служители на Предприятието в съответствие с условията и изискванията, регламентирани в Кодекса на труда и Колективния трудов договор, е изчислена за периода от месец януари 2018 г. до месец декември 2022 г. включително.

Предприятието е начислило правно задължение за изплащане на обезщетения на наетите лица при пенсиониране в съответствие с изискванията на МСС 19 „Доходи на наети лица" на база на прогнозирани плащания за следващите пет години, дисконтирани към настоящия момент с 2% годишна норма на дисконтиране определена на база информация от Европейска централна банка за дългосрочен лихвен процент за целите на конвергенцията - десет години падеж, деноминиран в български лева. Промените в провизиите за обезщетения при пенсиониране съгласно Кодекса на труда и Колективния трудов договор през годината са представени, както следва:

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Настоящата стойност на задължението към 1 януари	14,440	13,580
Разходи за текущ трудов стаж за периода	473	474
Разходи за лихви	289	339
Разходи за минал трудов стаж	2,272	4,416
Изплатени доходи	(2,701)	(5,738)
Актюерски загуби, признати в другия всеобхватен доход	764	1,369
Задължения за изплащане на дефинирани доходи към 31 декември	**15,537**	**14,440**

При определяне на пенсионните задължения са използвани следните актюерски допускания:

	2017	2016
Дисконтов процент	2 %	2.5%
Очакван процент на увеличение на заплатите	2.4%	2.6%
Средна продължителност на живота:		
Мъже	71	71
Жени	78	78

Ръководството на Предприятието е направило тези предположения след консултации с независим актюер.

Задълженията за изплащане на дефинирани доходи са изчислени посредством кредитния метод на прогнозираните единици. Кредитният метод на прогнозираните единици представя едно задължение, което ще възникне в един бъдещ момент във времето и се основава на редица предположения. От тази гледна точка методът е чувствителен по отношение на допусканията за стойностите на основните параметри, от които зависи настъпването на задължението и размера на дължимото обезщетение. Основните предположения, от които зависи размерът на задължението, се основават на следните допускания:

- демографски допускания: отразяват вероятността лицата, назначени на трудов договор да останат при работодателя и в момента на придобиване на право на пенсия за осигурителен стаж и възраст за тях да възникне задължение за изплащане на обезщетение; лицата могат да отпаднат преди пенсиониране по различни причини - заболяване, смърт и други.
- финансови допускания: прогнозирания ръст на заплатите; процентът на дисконтиране, който е използван при изчисляване на задължението е в размер на 2 % годишно за целия срок на задължението.

Общата сума на разходите по планове с дефинирани доходи на Предприятието, призната в печалбата или загубата, може да бъде представена, както следва:

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Разходи за минал трудов стаж	2,272	4,416
Разходи за текущ трудов стаж	473	474
Разходи за лихви	289	339
Общо разходи, признати в печалбата или загубата	**3,034**	**5,229**

Разходите за лихви са включени в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Финансови разходи" (вж. Пояснение 23). Разходите за текущ и минал трудов стаж са включени на ред „Разходи за персонала" в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход. При оценяването на задължението Предприятието отчита актюерската печалба или загуба съгласно МСС 19 „Доходи на наети лица" за сметка на другия всеобхватен доход.

ВЯРНО С ОРИГИНАЛА
ДП РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ
ATSA
ЦУ София

През текущия период отчетената актюерска загуба по планове с дефинирани доходи на Предприятието, призната в другия всеобхватен доход, е в размер на 764 хил. лв., реализирана в резултат на промени в демографските и финансовите предположения.
На базата на минал опит Предприятието очаква да плати вноски по плана за дефинирани доходи за 2018 г. в приблизителен размер на 4,444 хил. лв.
Средно претеглената продължителност на задължението признато в отчета за финансовото състояние за изплащане на дефинирани доходи към 31 декември 2017 г. е 3.75 години (31.12.2016 г.: 3.08 години).
Значимите актюерски предположения при определянето на задълженията по планове с дефинирани доходи са свързани с дисконтовия процент, очаквания процент на увеличение на заплатите и средната продължителност на живота. Следващата таблица представя анализ на чувствителността и обобщава ефектите от промените в тези актюерски предположения върху задълженията по планове с дефинирани доходи към 31 декември 2017 г.:

Дисконтов процент	**Увеличение с 0.5% '000 лв.**	**Намаление с 0.5% '000 лв.**
Увеличение/(Намаление) на задълженията по планове с дефинирани доходи	(157)	160
Процент на увеличение на заплатите	**Увеличение с 1% '000 лв.**	**Намаление с 1% '000 лв.**
Увеличение/(Намаление) на задълженията по планове с дефинирани доходи	127	(127)
Текучество на персонала	**Увеличение с 1 година '000 лв.**	**Намаление с 1 година '000 лв.**
Увеличение/(Намаление) на задълженията по планове с дефинирани доходи	12	(17)

Анализът на чувствителността е базиран на промяна в само едно от предположенията. Той може да се различава от действителната промяна в задълженията за дефинирани доходи, тъй като промените в предположенията често са свързани помежду си.

14. Провизии

Балансовите стойности на провизиите могат да бъдат представени, както следва:

	Провизия за конструктивно задължение във връзка с прилагане на схемата за споделяне на риска и от нереализирани капиталови проекти '000 лв.	Провизия за конструктивно задължение във връзка с планирани разходи за ННО и ТиС при АП '000 лв.
Балансова стойност към 1 януари 2016 г.	**69,442**	**1,885**
Начислени провизии	36,590	1,761
Възстановена провизия	(36,726)	-
Балансова стойност към 31 декември 2016 г.	**69,306**	**3,646**
Начислени провизии	2,862	1,174
Възстановена провизия	(29,420)	-
Балансова стойност към 31 декември 2017 г.	**42,748**	**4,820**

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Балансова стойност		
Нетекуща част	2,860	39,886
Текуща част	44,708	33,066
	47,568	**72,952**

Детайлно описание на характера и елементите на провизията за конструктивни задължения на Предприятието във връзка с предоставяне на услуги по АНО е представено в Пояснение 4.18.5. към финансовия отчет.

Ефектите върху финансовия отчет за представените отчетни периоди могат да бъдат обобщени, както следва:

Начислената за текущия период провизия за конструктивно задължение към ползвателите на услуги за АНО при прелитане и в зоните и районите на летищата е в общ размер на 2, 862 хил. лв., който се състои от 2,860 хил. лв. провизия, възникнала през 2017 г. (вж. Пояснение 22) и 2 хил. лв. разходи за лихви (вж. Пояснение 23).

- **Провизия във връзка с прилагане на схема за споделяне на риска**

Съобразно приложимите регламенти (ЕС) 390/2013 и (ЕС) 391/2013 на Европейската комисия, действа схема за споделяне на риска (risk sharing) по отношение на планираните разходи и ниво на обслужени единици (ОЕ) за всяка календарна година спрямо отчетните такива.

През 2017 г. обслужените единици при прелитане превишиха планираните с 2.16%. Вследствие прилагането на режима на установени разходи и механизма на претиране на

отклонения на действителния трафик спрямо планирания, за ДП РВД възниква задължение за възстановяване на суми на потребителите на АНО за 2017 г. в номинален размер от 216 хил. лв. Очакванията са с тази сума да бъде намалена таксовата единица прелитане през 2019 г. Дисконтираната стойност на провизията, представена на ред „Други разходи" в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход, възлиза на стойност 216 хил. лв. (вж. Пояснение 22).

При предоставяне на АНО в зоните и районите на летищата по отношение на летище София обслужените единици през 2017 г. превишиха планираните с 32.81%. Вследствие прилагането на режима на установени разходи и механизма на третиране на отклонения на действителния трафик спрямо планирания, за ДП РВД възниква задължение за възстановяване на суми на потребителите на АНО за 2017 г. в номинален размер от 2,644 хил. лв. Дисконтираната стойност на провизията е представена на ред „Други разходи" в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на стойност 2,644 хил. лв. (вж. Пояснение 22).

През 2015 г. вследствие прилагането на режима на установени разходи и механизма на третиране на отклонения на действителния трафик спрямо планирания, за ДП РВД е възникнало задължение за възстановяване на суми на потребителите на АНО, чийто номинален размер към датата на възникване е оценен на 26,203 хил. лв. През 2017 г. провизията в размер на 26,203 хил. лв. е възстановена и е представена на ред „Други разходи" в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (вж. Пояснение 22). С размера на провизията е намалена таксовата единица прелитане през 2017 г.

- **Провизия за нереализирани капиталови проекти**

Съгласно препоръките, представени в мониторинговите доклади на PRB, през предходни отчетни периоди са начислени провизии за конструктивни задължения във връзка с нереализирани капиталови проекти в резултат на отклонение, породено от отложена във времето реализация на определени капиталови проекти. Разходи за амортизация за същите капиталови проекти са заложени в установените разходи за РП1 на база очаквано ниво. В момента, в който те бъдат действително завършени и включени в счетоводните регистри, разходи за тях отново ще бъдат включени в таксовите единици през РП2.
Направен е анализ на заложените проекти в ревизирания План за ефективност за РП2 и тяхното изпълнение и не е установено отклонение спрямо плановия разчет на разхода за амортизация, породено от планирани, но нестартирали в 2017 г. проекти. С оглед на това, допълнително начисляване на провизия за неизпълнени капиталови проекти не е необходимо.

Очакваният по-висок размер на установения разход за амортизация в разходна база „прелитане", чието приспадане е извършено през 2017 г. чрез намаление на таксовата единица, съобразно договореностите с потребителите на АНО, възлиза на 3,217 хил. лв. През 2017 г. провизията в размер на 3,217 хил. лв. е възстановена и е представена на ред „Други разходи" в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (вж. Пояснение 22) Провизията за конструктивно задължение във връзка с нереализирани капиталови разходи, чието приспадане ще се извърши през 2018 г. е представена във финансовия отчет по нейната дисконтирана стойност, която към 31.12.2017 г. възлиза на 3,607 хил. лв. Разходите за лихви в размер на 2 хил. лв. са включени в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на ред „Финансови разходи"(вж. Пояснение 23).

- **Провизия във връзка с планирани разходи за търсене и спасяване**

В ПЕ за РП2 като елемент от установените разходи, респективно от таксите за АНО при прелитане, са предвидени средства за изпълнение на дейности съгласно Националния план за търсене и спасяване при авиационни произшествия (накратко дейности по ТиС при АП), чийто размер за 2015 г., 2016 г. и 2017 г. възлиза на 5,767 хил. лв.
Към 31.12.2016 г. провизията за търсене и спасяване при авиационни произшествия е в размер на 3,029 хил. лв. През 2017 г. е призната провизия в размер на 1,159 хил. лв. посочена на ред „Други разходи" в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (вж. Пояснение 22).
Провизията е отчетена по номинална стойност, доколкото може да бъде разходвана от ГД ГВА непосредствено след 31.12.2017 г.

- **Провизия във връзка с планирани разходи за ННО**

Стойността на неразходваните средства от началото на РП2 до 31.12.2017 г., която е дължима за дейности на ННО възлиза на 632 хил. лв. В тази връзка през 2017 г. на ред „Други разходи" в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход е признат разход за провизия в размер на 15 хил.лв. (вж. Пояснение 22).
Провизията е отчетена по номинална стойност, доколкото може да бъде разходвана от ННО непосредствено след 31.12.2017 г.

Използваната дисконтова норма, където е приложимо, е доходността на дългосрочни безрискови ценни книжа. Такъв дисконтов фактор е избран доколкото Предприятието не се финансира с привлечени средства и ръководството е на мнение, че подобна норма в максимална степен показва честно и вярно настоящата стойност на задълженията.
При оценяването на провизията, ръководството на Предприятието е взело предвид всички обстоятелства, които имат ефект върху очакваното задължение. Сумата на признатата провизия е най-добрата приблизителна оценка на разходите, необходими за покриване на настоящото задължение към края на отчетния период.

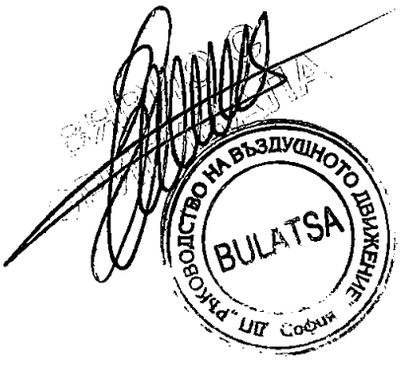

15. Търговски задължения

Търговските задължения, представени в отчета за финансовото състояние, включват следните задължения:

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Текущи задължения, свързани с:		
Членство в Евроконтрол	1,942	1,862
Модернизация на система от всенасочени УКВ радиофарове и далекомерни съоръжения VOR/DME	597	697
Модернизация на системи ILS/DME CAT I при ЛЦ за ОВД Варна и Бургас	409	-
Основен и текущ ремонт на УВБ	222	-
Задължение за доставка и разпределение на електроенергия	201	39
Обучение на ръководител полети	90	819
Консултантски услуги	49	83
Модернизация на радиолокационни комплекси	-	4,455
Изграждане на многопозиционна система за независим обзор с разширен обхват WAM и система за зависим кооперативен обзор AS-B 1090 ES	-	778
Доставка и инсталиране на актуализиран софтуер на системата за мониторинг и контрол на сградната автоматизация	-	328
Други	1,181	1,479
	4,691	**10,540**

Всички задължения се погасяват в съответствие с договорените условия.

16. Данъчни задължения

Данъчните задължения включват:

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Данъци върху доходите на физическите лица	2,020	1,893
Данъци върху разходите по ЗКПО	999	1,006
Данъци по ЗМДТ	1	2
	3,020	**2,901**

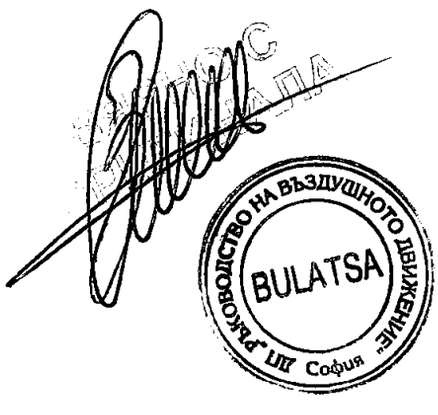

17. Други задължения

Другите задължения на Предприятието имат краткосрочен характер и могат да бъдат обобщени, както следва:

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Финансирания по проекти на ЕК	2,108	-
Гаранции	526	437
Удръжки по заплати на персонала	118	129
Разчети по застраховане	111	609
Съдебни задължения	-	84
Други	308	204
	3,171	**1,463**

18. Приходи от предоставени услуги

Приходите от предоставени услуги от Предприятието могат да бъдат анализирани, както следва:

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Приходи от пътни такси за прелитане в обслужваното въздушно пространство на Република България	173,909	178,134
Приходи от такси за използване на радионавигационни средства и полетно обслужване в зоната на летищата	22,624	21,043
	196,533	**199,177**

19. Други приходи

Другите приходи на Предприятието включват:

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Консултантски и технически услуги	421	348
Приходи от финансирания	289	92
Неустойки по договори	70	115
Наеми от ведомствени жилища	8	9
Провеждане на тестове по авиационен английски език и обучение	4	10
Отписани задължения	-	2,529
Други	205	226
	997	**3,329**

Приходите от финансирания са признати във връзка с изпълнението на проекти, финансирани от Европейската комисия (ЕК): tCAT (tCAT implementation in Sofia ACC) и

ВЯРНО С ОРИГИНАЛА

ДП "РЪКОВОДСТВО НА ВЪЗДУШНОТО ДВИЖЕНИЕ" BULATSA София

NewPENS (NewPens Stakebolders contribution for the procurement and deployment of NewPens) по Механизъм за свързване на Европа и изпълнение на проекти PJ03a SUMO (Integrated Surface Management – SUMO), SWIM Governance (System Wide Information Management) , PJ10 PROSA (Controller Tools and Team Organisation for the Provision of Separation in Air Traffic Management — PROSA) по Хоризонт 2020. За 2017 г. сумата на приходите от финансиране са оценени на 282 хил. лв. (2016 г.: 92 хил. лв.).

Приходите от неустойки на Предприятието са свързани с неизпълнение на определени клаузи от договори за придобиване на нетекущи активи и получени услуги.

20. Разходи за материали

Разходите за материали включват:

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Ел. енергия	(1,757)	(1,778)
Резервни части	(461)	(242)
Топлоенергия	(424)	(390)
Консумативи	(344)	(272)
Гориво и смазочни материали	(165)	(193)
Малоценни и малотрайни предмети	(133)	(194)
Канцеларски материали	(85)	(78)
Вода	(55)	(86)
Работно облекло и предпазни средства	(32)	(21)
Други материали	(213)	(216)
	(3,669)	**(3,470)**

21. Разходи за външни услуги

Разходите за външни услуги включват:

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Членство в Евроконтрол и административни такси	(7,889)	(7,843)
Повишаване на квалификацията	(2,543)	(1,584)
Разходи по надзор на аеронавигационно обслужване (ННО) за изпълнение на функциите по чл. 16в от ЗГВ	(2,215)	(1,652)
Поддръжка на оборудване	(1,704)	(1,534)
Комплексно обслужване на УВБ	(1,143)	(763)
Разходи за застраховки	(971)	(1,245)
Разходи за търсене и спасяване при авиационни произшествия	(789)	(790)
Поддръжка на сграден фонд	(786)	(685)
Облитане на ОРСТС	(622)	(627)
Обслужване на сграден фонд и околни пространства	(593)	(508)
Охрана	(574)	(959)
Специализирани проучвания, симулации, консултантски услуги и одити	(554)	(777)
Разходи за комуникация	(441)	(430)

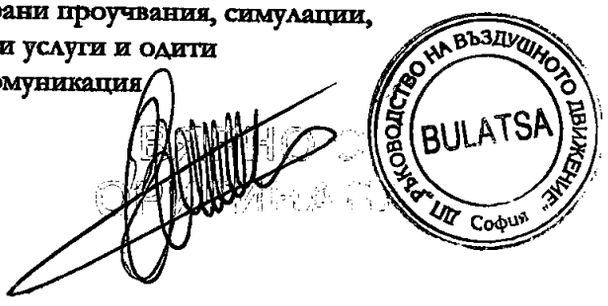

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Реклама	(264)	(254)
Лицензни такси	(243)	(727)
Наем	(203)	(176)
Такса двустранно споразумение с Евроконтрол	(117)	(117)
Транспорт	(66)	(96)
Абонамент за периодични издания	(36)	(34)
Пощенски и куриерски услуги	(24)	(30)
Други разходи (бривети, такси, измервания и др.)	(362)	(293)
	(22,139)	**(21,124)**

Бъдещите минимални плащания за следващия период от 1 година по договори за наем са в размер на 203 хил. лв. Плащанията, признати като разходи за оперативен наем за периода, възлизат на 203 хил. лв. (2016 г.: 176 хил. лв.). Тази сума включва минималните лизингови плащания. Сублизингови плащания или условни плащания по наеми не са извършени или получени. Приход от сублизинг не се очаква да бъде реализиран, тъй като всички активи, ползвани по договори за наем, се използват само от Предприятието. Разходите за наем включват основно наем на помещения, съоръжения и оборудване.

Начислената през 2017 г. сума за независим финансов одит е в размер на 41 хил. лв.

22. Други разходи, нетно

Другите разходи на Предприятието включват:

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Разходи за провизия за конструктивни задължения към авиопревозвачи	(2,860)	(36,281)
Разходи за данъци	(2,192)	(2,111)
Командировки в страната и чужбина	(2,072)	(2,049)
Разходи за провизия за Национален план за търсене и спасяване при бедствия и аварии	(1,159)	(1,144)
Обезценка на вземания	(1,212)	(889)
Дарения	(279)	(303)
Обезценка на нетекущи активи	(56)	-
Разходи за провизия за национален надзорен орган (ННО)	(15)	(617)
Други	(109)	(131)
Възстановена провизия за конструктивни задължения към авиопревозвачи	29,420	36,726
Възстановена обезценка на вземания	491	704
	19,957	**(6,095)**

Детайлно описание на разходите и възстановените суми за провизия за конструктивни задължения е представено в Пояснение 14.

23. Финансови приходи и разходи

Финансовите разходи за представените отчетни периоди могат да бъдат анализирани, както следва:

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Разходи за лихви по изплащане на задължения за обезщетения при пенсиониране	(289)	(339)
Разходи за лихви по конструктивни задължения към авиопревозвачи	(2)	(309)
Други финансови разходи (банкови такси)	(44)	(44)
Финансови разходи	**(335)**	**(692)**

Финансовите приходи за представените отчетни периоди могат да бъдат анализирани, както следва:

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Приходи от лихви по закъснели плащания от клиенти	167	234
Приходи от лихви по текущи банкови сметки	120	8
Приходи от промяна във валутните курсове за вземания и задължения	66	61
Приходи от лихви по предоставени депозити	54	16
Други финансови приходи	205	-
Финансови приходи	**612**	**319**

24. Разходи за данъци върху дохода

Очакваните разходи за данъци, базирани на приложимата данъчна ставка в размер на 10% (2016 г.: 10%), и действително признатите данъчни разходи в печалбата или загубата могат да бъдат равнени, както следва:

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Печалба преди данъчно облагане	**30,872**	**20,739**
Данъчна ставка	10%	10%
Очакван разход за данък	(3,087)	(2,074)
Данъчен ефект от:		
Корекции за приходи, освободени от данъчно облагане	6,636	7,125
Корекции за разходи, непризнати за данъчни цели	(3,709)	(6,940)
Текущ разход за данък	**(160)**	**(1,889)**
Отсрочени данъчни разходи	**(2,967)**	**(214)**
Възникване на временни разлики	1,096	4,766
Обратно проявление на временни разлики	(4,063)	(4,980)
Разходи за данъци върху дохода	**(3,127)**	**(2,103)**
Отсрочени данъчни приходи, признати директно в друг всеобхватен доход	**76**	**137**

ДП "Ръководство на въздушното движение" BULATSA София

Пояснение 7 предоставя информация за отсрочените данъчни активи и пасиви.

25. Сделки със свързани лица

Свързаните лица на Предприятието включват сделки с предприятия с над 50% държавно участие в системата на Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията и ключов управленски персонал.

25.1. Сделки с други свързани лица под общ контрол

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Получени услуги		
Авиоотряд 28	622	627
ГД ГВА	162	10
Летище София ЕАД	72	70
Летище Г.Оряховица ЕАД	34	-
Летище Пловдив ЕАД	28	55
Български пощи ЕАД	26	25
Предоставени услуги		
Летище София ЕАД	311	260
Летище Пловдив ЕАД	37	24
Летище Г.Оряховица ЕАД	32	20
ГД ГВА и МТИТС	1	5
Летище Стара Загора ЕАД	-	1

25.2. Сделки с ключов управленски персонал

Възнагражденията на ключовия управленски персонал имат краткосрочен характер и за 2017 г. са в общ размер 697 хил. лв., който включва разходи за възнаграждения и разходи за социални осигуровки.

26. Разчети със свързани лица в края на годината

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Текущи вземания от:		
Летище София ЕАД	329	327
Летище Пловдив ЕАД	6	2
Летище Горна Оряховица ЕАД	2	-
Общо вземания от свързани лица	**337**	**329**
Текущи задължения към:		
Летище София ЕАД	632	709
Авиоотряд 28	123	95
Летище Г.Оряховица ЕАД	5	-
Български пощи ЕАД	2	1
Летище Пловдив ЕАД	-	9
Общо задължения към свързани лица	**762**	**814**

Неуредените разчети от/към Летище София ЕАД са свързани с проект „Реконструкция развитие и разширение на Летище София – ЛОТ Б2 - нова ПИК система и свързаните с нея дейности". Към датата на изготвяне на финансовия отчет е формирана работна група с представители и на двете предприятия, която има за цел да изясни разчетите между тях и да се пристъпи към тяхното финално уреждане.

27. Безналични сделки

През текущия отчетен период Предприятието е сключило инвестиционни сделки, при които не са използвани пари или парични еквиваленти на обща стойност 37 хил. лв. Сумата е задължение по сделки за придобиване на нетекущи активи, прихванати с вземания за неустойки от същите контрагенти.

28. Условни активи и условни пасиви

Условните активи на Предприятието представляват банкови гаранции за изпълнение на договори и свързани с тях аванси на стойност 13,529 хил. лв. От тях по-значимите са по договори за оборудване за модернизация на радиолокационни комплекси (2,307 хил. лв.); за модернизация на навигационни комплекси VOR/DME (1,343 хил. лв.); за модернизация на автоматизираната система за управление на въздушното движение SATCAS (1,372 хил. лв.); за разширяване на функционалностите на тренажорния комплекс на ДП РВД (1,322 хил.лв); за модернизиране на система за разпространение на обзорни данни (888 хил. лв.); за доставка на наземни средства на ДП РВД, осигуряващи радиокомуникационно обслужване "въздух-земя" (811 хил. лв.).

Във връзка с конструктивните си задължения, породени от членството на България в Европейския съюз и в международната организация Евроконтрол и прилагането на принципите и споразуменията, валидни за всички страни-членки, ръководството на ДП РВД е установило, че биха могли да възникнат вземания/задължения към авиопревозвачите като резултат от прилагане на механизма за установени разходи и схемата за споделяне на риска. Възможно е да се наложат корекции в разчетите с авиопревозвачите след края на първия референтен период.

През годината са предявени различни правни искове от и към Предприятието. Ръководството на Предприятието счита, че отправените искове са несъществени или неоснователни и вероятността те да доведат до разходи за Предприятието при уреждането им е незначителна. Тази преценка на ръководството е подкрепена от информация, предоставена от отдел Правен на Предприятието.

29. Категории финансови активи и пасиви

Балансовите стойности на финансовите активи и пасиви на Предприятието могат да бъдат представени в следните категории:

Финансови активи	**Пояснение**	**2017**	**2016**
		'000 лв.	**'000 лв.**
Кредити и вземания:			
Дългосрочни търговски вземания	9	9,665	19,025
Краткосрочни търговски и други вземания	9,10,26	43,679	36,919
Пари и парични еквиваленти	11	149,437	153,451
		202,781	**209,395**

Финансови пасиви	Пояснение	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Финансови пасиви, отчитани по амортизирана стойност			
Търговски и други задължения	15,17,26	8,607	12,800
		8,607	**12,800**

30. Рискове, свързани с финансовите инструменти

Цели и политика на ръководството по отношение управление на риска

Видовете финансови рискове, на които е изложено Предприятието, са пазарен риск, кредитен риск и ликвиден риск.

Управлението на риска на Предприятието се осъществява от неговите органи на управление. Приоритет при управлението на риска е да се осигури финансовата стабилност на Предприятието.

30.1. Анализ на пазарния риск

Дейността на Предприятието се осъществява при условията на Валутен борд при който курсът на българския лев е фиксиран на 1.95583 лв. за 1 евро и не се променя в зависимост от състоянието на валутните пазари и лихвените проценти.

По-голямата част от сделките се осъществяват в евро и български лева. Предприятието е изложено на незначителен валутен риск, породен от наличности и транзакции, деноминирани в щатски долари и британски лири. Предприятието няма заеми в чужда валута и не притежава инвестиции в облигации, деноминирани в чужда валута.

Финансовите активи и пасиви, които са деноминирани в чуждестранна валута и са преизчислени в български лева към края на отчетния период, са представени, както следва:

	Излагане на краткосрочен риск	
	Щатски долари '000	Британски лири '000
31 декември 2017 г.		
Финансови активи	299	8
Финансови пасиви	(561)	129
Общо излагане на риск	**(262)**	**137**
31 декември 2016 г.		
Финансови активи	303	6
Финансови пасиви	(656)	-
Общо излагане на риск	**(353)**	**6**

30.1.1. Лихвен риск

Предприятието не е изложено на лихвен риск, тъй като няма заеми и не ползва привлечен капитал, за да финансира дейността си.

30.1.2. Ценови риск

Таксите за аеронавигационно обслужване на въздушното движение се събират по реда и в размери, определени съгласно разпоредбите на Многостранното споразумение за пътните такси от 12.02.1981 г., Международната Конвенция на Евроконтрол за сътрудничество по безопасност на въздухоплаването и свързаните с тях документи на Евроконтрол и Наредбата за таксите за използване на летищата за обществено ползване и за аеронавигационно обслужване в Република България. Цената на услугата (таксовата единица) е разходноориентирана. Таксовите единици за АНО се формират на базата прогноза на разходите и прогноза за равнището на обслужените единици.

Съобразно Регламенти (ЕС) 390/2013 и 391/2013 се прилага схема за ефективност и метод на установените разходи (determined cost) по отношение таксите за АНО при прелитане. По отношение на зоните и районите на летищата регулацията по тези регламенти е задължителна и се прилагат само по отношение на летище София, като най-голямо в Република България. То е отделено в самостоятелна зона за таксуване За останалите летища, на които ДП РВД предоставя обслужване, схемата за ефективност не е задължителна, тъй като броят движения на въздухоплавателни средства за всяко от тях не превишава количествените критерии установени в двата регламента. За целите на планирането и отчитането са определени референтни периоди. За всеки референтен период се изготвя план за ефективност (ПЕ), в който са дефинирани установените разходи за всяка година от този RP. Първият RP е тригодишен (2012 - 2014 г.), а следващите са петгодишни.

30.2. Анализ на кредитния риск

Кредитният риск представлява рискът даден контрагент да не заплати задължението си. Предприятието е изложено на този риск във връзка с възникване на вземания от клиенти и депозиране на средства. Излагането на Предприятието на кредитен риск е ограничено до размера на балансовата стойност на финансовите активи, признати в края на отчетния период, както е посочено по-долу:

	2017 '000 лв.	2016 '000 лв.
Групи финансови активи – балансови стойности:		
Пари и парични еквиваленти	149,437	153,451
Търговски и други вземания	43,679	36,919
Балансова стойност	**193,116**	**190,370**

Предприятието редовно следи за неизпълнението на задълженията на своите клиенти и други контрагенти и използва тази информация за контрол на кредитния риск. Предприема действия за намаляване на кредитният риск, посредством установени правила и процедури за събиране на дължимите и неплатени такси за аеронавигационно обслужване. Степента на събираемост на вземанията от предоставяне на АНО достига 99%.
Предприятието не е предоставяло финансовите си активи като обезпечение по други сделки.

Към датата на финансовия отчет няма необезценени търговски вземания с изтекъл срок на плащане.

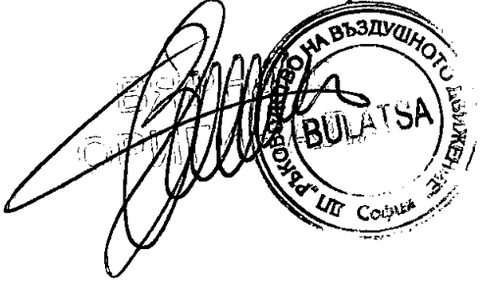

Кредитният риск относно пари и парични еквиваленти се счита за несъществен, тъй като контрагентите са банки с добра репутация.

Част от паричните средства, държани като депозит от Предприятието, са в Българска Народна Банка и те са предоставени при условията на Наредба, издадена от министъра на транспорта и съобщенията и министъра на финансите.

30.3. Анализ на ликвидния риск

При оценяването и управлението на ликвидния риск Предприятието отчита очакваните парични потоци от финансови инструменти, по-специално наличните парични средства и търговски вземания. Наличните парични ресурси и търговски вземания са в размер, обезпечаващ изходящия паричен поток.

Със Закона за гражданското въздухоплаване е регламентирано, че срещу имуществото на Предприятието не може да се насочва принудително изпълнение, нито да се открива производство по несъстоятелност.

За гарантиране на платежоспособността на ДП РВД се установява паричен резерв в размер на 11 млн. евро, който е регламентиран с Наредба №140 на Министерството на транспорта и съобщенията и Министерство на финансите от 04.12. 2001 г. за установяване режима, реда и условията за поддържане и разходване на паричния резерв на ДП РВД.

Паричният резерв представлява срочен валутен депозит на ДП РВД в БНБ, при съответните общи депозитни условия на банката в размер на 11 млн. евро.

31. Политика и процедури за управление на капитала на ДП РВД

Целите на Предприятието във връзка с управление на капитала са да осигури способността на Предприятието да продължи да съществува като действащо предприятие.

Политиката на Предприятието е да се финансира чрез собствени средства или да използва безвъзмездни финансирания за определени проекти.

32. Събития след края на отчетния период

Не са възникнали коригиращи събития или значителни некоригиращи събития между датата на финансовия отчет и датата на предоставянето му за одобрение от Управителния съвет, които да имат съществен ефект върху финансовия отчет за 2017 г.

Определен е размерът на осредняната базова таксова единица за аеронавигационно обслужване за прелитане в размер на 26.72 евро за 2018 г. (2017 г.: 26.97 евро).

33. Одобрение на финансовия отчет

Финансовият отчет към 31 декември 2017 г. (включително сравнителната информация) е одобрен от Генералния директор на 02.03.2018 г. Одитираният финансов отчет на Предприятието е предоставен за приемане от Управителния съвет.

